

Relativnost pojmovanja manjšine kot subjekta

BOJAN BREZIGAR

Dogodki zadnjega tedna, ko je politična koordinacija slovenske vlade zavrnila italijanski predlog o sporazumu med državama, nas je ponovno opozoril, da živimo na območju, ki ga trenutno politično počutje pogojuje v mnogo večji meri kot trajni politični odnosi. O dokumentu, ki ga je slovenska vlada zavrnila, ne vemo mnogo, vendar iz objavljenega sklepa, da je šlo za ponovitev in verjetno zaostritev italijanskih nepremičninskih zahtev, kar zadeva slovensko manjšino pa za minimalne ali nične ponudbe: morda za že plesnivo ponudbo, da bo vlada predložila osnutek zaščitnega zakona (Maccanicovega, seveda) in se kaj, zagotovo pa nič obvezujočega v zvezi z našimi kulturnimi ustanovami ali z nepremičninami, ki so nam bile odtujene v fašističnem času. V teh odnosih med državama se manjšina pojavlja predvsem kot predmet pogajanj, torej kot objekt.

Po drugi strani pa je bil pred dobrim tednom v Ljubljani posvet z dokaj pomenljivim naslovom »Manjšina kot subjekt«, na katerem je domala vsa slovenska politična elita poudarjala pravico manjšine do subjektivitete, torej do samostojnosti v odnosih z državo, v kateri živi in maticno državo.

Postavlja se torej vprašanje, kje je meja med subjektivnostjo manjšine in njeno vlogo odvisnega dejavnika v meddržavnih odnosih, pri čemer se prav subjektivnost umakne interesom, ki so dejansko višji od specifične manjšine same. Vprašanje je zelo zapleteno in se pri nas postavlja že skoraj vsa povojna leta. Kot primer naj navedemo osimski sporazum, ko je glavnina manjšine - čeprav s stisnjenimi zobmi - pristala na mešano industrijsko cono na Krasu, čeprav je bilo jasno, da taka cona predpostavlja množična razlaščenja slovenske zemlje in verjetno tudi delno raznaroditev nekaterih slovenskih vasi. Kadar je šlo za druga razlaščenja, pa je manjšina svojo subjektivnost poudarjala in v nekaterih primerih celo dosegla, da so jo oblasti same upoštevale kot subjekt ter so se pogajale ne samo s formalnimi predstavniki razlaščenecv ampak tudi z nekaterimi osrednjimi družbeno-političnimi organizacijami slovenske manjšine.

To vprašanje se ponovno postavlja ob sedanjih zapletenih italijansko-slovenskih odnosih in ob dejanskem slabšanju stanja slovenske manjšine v Italiji. Postavlja se po eni strani na področju kulture, ob težavah s financiranjem, ob neustreznih prostorih in ob ne povsem jasnih odnosih znotraj slovenske zamejske civilne družbe, ki naj bi bila nosilec subjektivnosti manjšine na vseh področjih razen v politiki. Slovenski zunanji minister Zoran Thaler je na omenjenem posvetu že nakazal možnost neposrednega posega slovenske države za zaščito ustanov, ki obstajajo, v kolikor manjšina sama ne bi našla in predlagala maticni državi ustrezne rešitve, ki bi izšla iz subjekta, ki ga manjšina predstavlja. Slo naj bi, če lahko prosto tolmacimo njegove besede, za ustavno obveznost Slovenije, da štiti manjšino - v vsej njeni razvejani - tudi mimo izrecne volje manjšine same, vendar šele tedaj, ko je postalo jasno, da o teh vprašanjih manjšina ne more najti skupnega jezika. Ali lahko taki zasnovi tega vprašanja rečemo omejeni subjekt?

Morda lahko, vendar se vprašanje še radikalneje postavlja na drugih področjih, na primer v gospodarstvu. Znanja so dogajanja v zvezi s slovenskimi bančnimi zavodi, manj znano pa je morda dejstvo, da zavzetost za ohranitev slovenskih bank v slovenskih rokah ni tako velika, kot bi bilo videti na prvi pogled, niti v krogu zamejskih bančnikov. Ko bi bili zlobni, bi celo trdili, da nekateri kratkovidno razmišljajo o pregovoru »mors tua, vita mea,« kot da ne bi bilo povsem jasno, da je odnos osrednje banke in zakladnega ministrstva do nekaterih slovenskih bank bistveno drugačen od odnosa istih rimskih ustanov do številnih italijanskih bank. Vendar smo o tem že pisali in se bomo k temu vprašanju še povrnili. Danes moramo le povedati, da si v sodobni gospodarski dinamiki ne moremo zamisljati mikrosistemov, ki se sami oplejajo in so sami sebi namen. Tržne zakonitosti so zato v očitnem nasprotju s subjektivnostjo manjšine kot absolutno vrednoto, ampak dajejo manjšini možnost, da se vključuje v širše gospodarske kontekste, prispeva svoj delež, vendar pa se pri temu odpoveduje delu svoje avtonomije.

Ob sedanjih italijansko-slovenskih odnosih in ob slabšanju stanja slovenske manjšine v Italiji bi torej ne bilo nič čudnega in nič nenaravnega, če bi se manjšina odpovedala delu svoje subjektivnosti in se bolj oprla na Slovenijo, tako na področju kulturnih ustanov, kjer so slovenske oblasti vselej pokazale veliko občutljivost, kot tudi na gospodarskem področju, kjer bi Slovenija lahko sprejela odločitve, ki ne bi imele za namen zgolj utrjevanja manjšine, ampak bi ustrezale tudi tržnim potrebam slovenskega gospodarstva.

Seveda, vprašanje je, kaj bi k temu rekla Italija. Tega ne vemo, vemo pa, kaj italijanska vlada lahko naredi, da manjšino odvrne od potrebe, da se čedalje pogosteje obrača proti Ljubljani. Zadostovalo bi, da zagotovi slovenski manjšini ustrezno zaščito ter omogoči stvaren razvoj vsem njenim dejavnikom. Tega pa očitno ne namerava narediti in tudi obljubiti ne, čeprav vsi dobro vedo, da v Italiji obljuba nič ne stane.

V četrtek, 13. julija, ob 19. uri Spominska svečanost ob 75-letnici požiga Narodnega doma

DEMOKRATIČNA STRANKA LEVICE SKLENILA TEMATSKI KONGRES

Leva sredina verodostojna alternativa desnemu bloku

RIM - Tematski kongres Demokratske stranke levice, ki se je zaključil včeraj, je po pričakovanjih "kronal" Romana Prodijsa za nesporne liderja levosredinske koalicije. Kandidat za premierja je s svojim posegom navdušil občinstvo. Zavrnil je vse petkove očitke Silvia Berlusconijsa in rekel, da si gibanje oljke zelo uspešno utira pot med ljudmi in da torej poganja čvrste korenine.

Tematski kongres DSL je zaključil tajnik Massimo D'Alema. Pozval je tajnika SKP Fausta Bertinottija, naj ne ovira levo-sredinske koalicije, a naj

jo nasprotno spodbuja, da bo lahko na volitvah res premagala desnico. Umberto Bossiju, ki ga včeraj ni bilo na sprejemanju, je vodja DSL potrdil, da ima zelo pri srcu federalistično ureditev Italije.

Kongres DSL je v celoti osvojil temeljne politične smernice, ki jih je v četrtek izpostavil in nakazal tajnik. Proglase in dobre namene bo treba sedaj prenesti v politični vsakdan. D'Alema se tudi včeraj ni jasno opredelil o datumu parlamentarnih volitev, rekel pa je, da so predčasne volitve neizogibne.

Na 2.strani

Fašisti na Poklonu: klavmo!

Bilo je več karabinjerjev in agentov političnega oddelka kvesture kot manifestantov. Tako je bilo včeraj na Poklonu pri Colu, kjer stoji spomenik 9. partizanskemu korpusu, v katerega se že dalj časa zagajajo tržaski nacionalistični skrajneži. Zloglasna mladinska fašistična organizacija »Fronte della Gioventù« se je namreč prejšnje dni lotila zbiranja podpisov za odstranitev spominske plošče, ker pa jih je zbrala le kakih tristo, si je najbrž mislila, da bo njihova akcija učinkovitejša, če bo z zbiranjem nadaljevala kar pred spomenikom - kamnom spotike. Če je bilo tako, se je krepko ustela, kajti vseh, ki so se včeraj zbrali na Poklonu, je bilo za borno pešcico in manifestacijo je tako klavrnopropadla.

Na 3. strani

Butrosa Galija skrbi možnost razširitve spopada v Bosni in na Hrvaškem

SARAJEVO - Generalni sekretar OZN Butros Gali se je včeraj sestal s skupino svojih najvišjih svetovalcev in odposlancev za nekdanjo Jugoslavijo v Zenevi, s svojim posebnim odposlancem Jasušijem Akasijem, poveljnikom Unproforja generaloma Smithom in Janvierjem, z mirovnim posred-

nikom ZN Thorvaldom Stoltenbergom in visoko komisarko za begunce Sadako Ogata, in se z njimi pogovarjal o možnostih nove razširitve konflikta v Bosni in na Hrvaškem. O hujših spopadih so poročali iz okolice Srebrenice, kjer je v silovitih bojih med vladnimi enotami in vojsko bosanskih Srbov

nekaj srbskih granat padlo tudi na postojanko modrih celad. Unprofor poroča, da je v teh bojih umrl neki nizozemski pripadnik mirovnih sil.

Mirovni posrednik EU Carl Bildt pa se je vrnil v Stockholm in izjavil, da sploh ni opazil, ko so Srbi v petek streljali na njegov helikopter.

POBUDA NOVINARJEV PRIMORSKEGA DNEVNIKA

Vrnite nam Narodni dom!

Tudi Slovenska skupnost podpira samostojno pobudo novinarjev Primorskega dnevnika za vrnitev Narodnega doma slovenski manjšini v Italiji, in sicer kot simbolično dejanje za vse, kar Slovenci upravičeno pričakujemo od italijanske države, tudi kar zadeva poravnava škode, ki nam jo je prizadejal fašizem. SSk poziva tudi svoje člane in somišljenike, naj se udeležijo četrtkove skupne spominske svečanosti.

Na 2. strani

DANES V PRIMORSKEM DNEVNIKU

Aretirali Annachiaro Danieli

V Vastu blizu Chietija so karabinjerji aretirali furlansko podjetnico Annachiaro Danieli, ki jo dolžijo korupcije za pridobitev javne licitacije.

Stran 3

V Mavhinjah konec festivala

V Mavhinjah se bo drevi s slovesnim nagrajevanjem končal 1. zamejski festival amaterskih dramskih skupin.

Stran 5

V Tržiču dvojezični zapisniki

Na priziv dveh avtomobilistov so tržiski občinski redarji poskrbeli za slovenski prevod zapisnikov o prometnih prekrških.

stran 8

Šesta zmaga Steffi Graf

Nemka Steffi Graf je sestič osvojila turnir v Wimbledonu, ki velja kot neuradno svetovno prvenstvo na travi. V finalu je z 2:1 premagala Spanko Arantxo Sanchez

Stran 31

Indurain pokazal zobe

Na kolesarski dirki po Franciji ima rumena majica po 7. etapi novega lastnika, Bruyneela, a Indurain je pridobil 50 sekund prednosti nad ostalimi favoriti.

Stran 31

TAJNIK ZAKLJUČIL STRANKIN VSEDRŽAVNI KONGRES

D'Alema: DSL gonilna sila za prepород Italije

RIM - Potem ko je Walter Veltroni v petek zvečer pikro zavrnil vse očitke, ki jih je Demokratski stranki levice in levi sredini naslovil Silvio Berlusconi, je tajnik Massimo D'Alema ob zaključku kongresa napovedal bodoče korake DSL in levsredinske koalicije. Ponovil je potrebo po dialogu z desnico, a le o tako imenovanih pravilih igre, medtem ko je glede vsega ostalega napovedal Berlusconi in Gianfrancu Finiju pravo programsko in politično »vojno«. Če je bila doslej ideologija glavno vodilo političnega (in volilnega) boja, bodo po novem prevladale ideje, programi in ljudje.

D'Alema, ki je z Veltronijem in Romanom Prodiem veliki zmagovalci kongresa, je poudaril gonilno vlogo svoje stranke za vsestranski prepород Italije, »ki se mora cimprej spet vrniti v Evropo«. DSL nima in ne sme imeti hegemonističnih teženj nad ostalimi levsredinskimi partijami, ki se morajo zato cimprej združiti pod skupnim volilnim simbolom Prodijske oljke. To ne pomeni, da se morajo zavezniki spojit v eno samo stranko, različenost v enotnosti pa je pogoj, da bo lahko Prodi res premagal Berlusconi.

Stranko komunistične prenove je D'Alema pozval, naj ne ovira Prodijskih naporov, ampak naj resno spodbuja soočenje v levičarskem gibanju. Ponovil je odprtost do federalizma, s katero si

Massimo D'Alema zaključuje tematski kongres DSL (AP)

DSL noče prikupiti Severne lige, ampak zato, ker verjame v resno federalistično ureditev države. Odločno pa je zavrnil Berlusconi in Finijev predlog za novo ustavo, ki bi na prvo mesto postavila neposredno izvolitev predsednika republike in vlade. S tem je dal razumeti, da ne bo vztrajal pri reformi volilnega sistema z dvojnimi krogi, ki je v tej zakonodajni dobi v bistvu neuresničljiva.

D'Alema je izrazil veliko zadovoljstvo nad potekom kongresa in tudi nad tem, kako so udeleženci dostojanstveno in umirjeno sprejeli Berlusconi ter konec tudi samega vodjo NZ Finija. Poudaril je, da bo DSL tudi v bodoče podpirala sodnike pri njihovih naporih za odkrivanje politične korup-

cije, zavzel pa se je za strogo ločitev sodstva od politike. O datumu volitev je bil se dalje precej nedorečen. Povedal je le, da so volitve neizogibne, pred tem pa bo treba zagotoviti, da bo volilno soočenje kar se da demokratično in pravično.

Pred zaključnim posegom D'Alema je neapeljski zupan Antonio Basolini pozval Prodi in DSL, naj se zgledujeta po demokratičnih zupanih velikih mest, ki so odraz levsredinskih koalicij. Generalni tajnik sindikalne zveze CGIL Sergio Cofferati pa je povabil parlament, naj cimprej odobri pokojninsko reformo, ki je sad sporazuma med Dinijev vladjo in sindikalnimi organizacijami. Prodi je opozoril, naj ne pozabi na doprinos sindikalnega gibanja.

Prodi navdušil DSL »Oljka že pognala trdne korenine«

RIM - Romano Prodi je navdušil kongres Demokratske stranke levice. Udeleženci so ga pozdravili z burnim ploskanjem in ga nato večkrat prekinili, posebno, ko se je direktno navezal na petkov govor Silvia Berlusconi, ki je, kot znano, povedal, da ne priznava Prodiu sebi enakovredno vlogo v boju za predsedstvo vlade. Levsredinski kandidat za premierja je bil zelo konkreten, od časa do časa tudi ironičen in zafkljiv do voditelje desnosredinskega tabora.

Prodi je ironiziral nad antikomunizmom, ki ga skoraj ob vsakem koraku razglasa Berlusconi, »ki si polni usta z liberistično politiko, njegova vlada pa ni izvedla niti ene pomembne privatizacije, da ne govorimo o "anti-trustu" in podobno«. Lastnika Fininvesta je primerjal z bivšim socialističnim voditeljem Bettinom Craxijem, ki je dolgo let napovedal korenite reforme, s katerimi je le izsiljeval javno mnenje in politične zaveznike. O reformah pa ne duha ne sluha.

Pohvalil je pogumno levsredinsko opcijo D'Alemaove stranke in rekel, da oljka (volilni simbol, ki bo združeval

levo sredino) dobro poganja korenine in si uspešno utira pot me ljudmi. Italija - je se poudaril Prodi - si resnično želi sprememb, a tudi normalnega in naravnega političnega soočenja, ki ga desnica ni znala (ali hotela) vzpostaviti. Podobno kot tajnik DSL, si tudi Prodi želi enotni volilni simbol, to se pravi oljko, za vso levsredinsko zavezništvo.

Sodstvo ne sme biti odvisno od te ali one politične frakcije in ne sme posegati v politična dogajanja, zato mora ohraniti neodvisnost, ki jo jasno določa ustava. Prodi je pohvalil sodnike, ki so odkrili podkupniške skandale in ki so prekinili perverzne odnose med politikom in dolocenimi gospodarskimi krogi.

Prodi je vladni program temeljil na družbeni in ekonomski pravičnosti, ki je desnica sploh ne jemlje v postev, ker je v nasprotju z njeno politično vizijo. Veliko pozornost pa bo posvečal tudi reformi državnega aparata in federalistični ureditvi Italije. S tem je Prodi odprl pot dialogu s Severno ligo, katere voditelj Umberto Bossi pa se je odpovedal napovedanemu nastopu na kongresu DSL.

MILAN / AFERA

Craxi naj bi bil ponaredil svoj potni list

Bivši tajnik PSI demantiral domnevna skrivna potovanja v Italijo

MILAN - Sodniki milanskega tozilstva sumijo, da je bivši socialistični tajnik Bettino Craxi poneveril svoj potni list, da bi prikril svoja tajna potovanja v Italijo. Zato je bil bivši italijanski premier vpisan v seznam osumljenцев zaradi ponaredbe. Craxi je iz Hammameta demantiral, prav tako so demantirali njegovi italijanski odvetniki.

Milanski sodniki so se maja lani zahtevali od Craxija, naj vrne diplomatski potni list, prejeli pa so ga šele pred kakimi dvajsetimi dnevi, ko jim ga je izročil nekdanji Craxijev glasnik Luca Iosia. Iosia so včeraj stiri ure zasliševali na milanskem tozilstvu, nato pa so tudi preiskali urad v Ul. Boezio v Rimu, kjer Iosi dela in ki naj bi bil nov Craxijev urad v primeru, da bi se bivši premier vrnil v Italijo. Tu so našli še drugi potni list, ki pa je bil že zapadel.

Dejansko so preiskovalci ugotovili, da so bili nekateri zigi na Craxijevem diplomatskem potnem listu oddrgnjeni, zato so ukazali tehnično ekspertizo. Ze včeraj pa so nekateri dnevniki na tej osnovi poročali, da naj bi bil Craxi za časa svojega bivanja v Hammametu nekajkrat skrivaj potoval v Italijo.

Kot receno, je Craxi odločno zanimal vest in potrdil, da se od maja lani ni premaknil iz Tunizije. Njegov odvetnik Giannino Guiso pa je novinarjem povedal, da ni slo za noben poskus brisanja zgov, ampak da so bili nekateri zigi slabo

Bettino Craxi (foto AP)

natisnjeni in torej slabo vidni. Zig, ki je pritegnil pozornost preiskovalcev, je bil dejansko izstopni zig iz Mehike, kot naj bi pričalo dejstvo, da je tik ob necitljivem zigu natisnjen vstopni zih za Mehiko.

Guiso so novinarji tudi vprašali, ali bi bil Craxi pripravljen odgovoriti na vprašanja sodnikov iz Brescie, ki vodijo preiskavo o znanem telefonskem prisluškovanju na račun bivšega milanskega tozilca Antonia Di Pietra. Guiso je zavrnil, da je Craxi za časa procesa zaradi afere Enimont zahteval, da bi lahko povedal svojo verzijo sodnikom, to pa po mednarodnih pravnih kanalih, ki so rabi v primeru zasliševanja oseb, ki živijo v neki drugi državi. Sodniki so takrat to možnost zavrnili, čes da je Craxi italijanski državljani in bi se moral javiti sodnikom. Vsekakor je odv. Guiso zagotovil, da je Craxi »vedno na razpolago«.

NOVICE

Sodnik Corrado Carnevale bo moral na zatožno klop?

RIM - Namestnik tozilca Pietro Saviotti, ki vodi preiskavo o interesno prilagojenih sodnih razsodbah, je zahteval pregon zoper sodnika Corrado Carnevaleja (na sliki AP). To se je zgodilo že prejšnji teden, vest pa je prišla šele včeraj. Zahtevo, ki jo utemeljuje z obtožbo, da je Carnevale večkrat zlorabil svoj službeni položaj, je tozilec že poslal tudi visjemu sodnemu svetu in pravosodnemu ministru, da bi sprejela morebitne disciplinske ukrepe. Carnevale je vpleten v številne preiskave zaradi tega, ker naj bi na raznih procesih vsilil povoljne razsodbe za obtožence, ki so si sicer zaslužili težke jazni.

Sodni ukrep proti prof. Antoninu Zichichiju

RIM - Javna tozilca Roberto Cavallone in Antonino Vinci sta zahtevala sodni postopek proti znanstveniku Antoninu Zichichiju in bivšemu predsedniku družbe Italsolar Renatu Scrimagliu, čes da sta si skupaj z drugimi 28 osebami nezakonito prilastila velike denarne vsote na rovas omenjene družbe. Znanstvenik je odločno zanimal svojo vpletenost v sicer resnične goljufije in naročil odvetniku, naj prijavi vse tiste, ki širijo o njem neresnične in obrekljive vesti.

VRNITE NAM NARODNI DOM

SSk poziva k udeležbi na četrtkovem shodu

Pred 75 leti je gorel Narodni dom v Trstu. S tem se je pričelo najbridkejšo poglavje v zgodovini primorskih Slovencev, pa tudi eno najtemnejših obdobjev v zgodovini Evrope. Res je, da sta fasizem in nacizem 25 let pozneje gorila v požaru, ki sta ga bila sama zanetila, toda marsikateri rana, ki sta jih zadala, se danes ni zaceljena. V našem primeru je dovolj, da pomislimo na desetletisoce poitalijancinih primkov.

Zal pa moramo trideset stoletja po požigu Narodnega doma tudi ugotoviti, da italijanska država se vedno ni presegla negativnega nadziranja do svojih državljanov slovenske narodnosti. Narešena so temeljna vprašanja za obstoj in razvoj naše narodnostne skupnosti, kar tudi škoduje mirnemu sožitju v našem prostoru in dobrosoedskim odnosom s Slovenijo, predvsem pa predstavlja

hud madež na italijanski demokraciji.

V skladu z nakazanimi izhodišči SSk podpira samostojno pobudo novinarjev Primorskega dnevnika za vrnitev Narodnega doma slovenski manjšini v Italiji in sicer kot simbolično dejanje za vse, kar Slovenci upravičeno pričakujemo od italijanske države, tudi kar zadeva poravnano škodo, ki nam jo je prizadel fasizem. Naj omenimo le položaj na Goriskem, kjer so bili Slovincem odtujeni Trgovski dom in druge pomembne stavbe.

SSk tudi poziva vse svoje člane in somišelnike, da se v četrtek, 13. t.m. udeležijo skupne spominske svečanosti pred poslopjem Narodnega doma v Trstu. Naj to predstavljajo korak k novi demokratični enotnosti, kakršno smo Slovenci že poznali zlasti v težkih casih, preden so jo razbile razdvajajoče ideologije.

POLEMIKA / POMOČ MATICE

Lotizacija naj bo za vedno presežena

V zvezi s taliscem, ki smo ga objavili v četrtkovni številki Primorskega dnevnika z naslovom »SSO noče biti podrejen partner«, smo prejeli naslednji dopis:

Obzalam, da Svet slovenskih organizacij moje odkrite besede ni razumel in jo celo razlaga kot zalitev in tako tudi reagira. Prepričana sem, da polemično reagiranje v zvezi z reševanjem hude finančne stiske Primorskega dnevnika ne koristi nikomur, nasprotno, sibi slovenske pozicije med Slovenci in Italijani, predvsem njihovo slovensko informacijsko dejavnost, kar bi lotizacija pol/pol, po mojem mnenju, le še poglobila.

Zato ni delitve, je lahko samo sodelovanje. Če tega ne zmoreš, potem poskušaj biti vsaj tolerant. Če je to

preveč, ne delaj tistega, kar ne želiš, da drugi stori tebi.

Spustovani, zelim vam, da resnično in dokončno presežete lotizacijo na naše in vase, na dobre in slabe in poskusate vsi, ne glede na zastopnost v Primorskem dnevniku pomagati, da se reši iz težav ter da ga skupno sooblikujete, da ohrani slovensko besedo in sporočilnost. Hkrati tudi zelim in pričakujem, da enkratna, intervencijska denarna pomoč iz matične Slovenije ne bo motiv za razčiščenje manjšinskih sporov, ki bi jih Slovenci v Italiji, ki že desetletja živita v pluralnem strankarskem sistemu in demokraciji, lahko reševali drugače in ob drugih priložnostih.

Z željo, da je lotizacija za vedno presežena, Vas lepo pozdravljam. Jadranka Šturm Kocjan

COL / MANIFESTACIJA MLADIH FAŠISTOV

Spodletela provokacija pred obeležjem NOB

Več policistov in karabinjerjev kot pristašev FdG

TRST - Kakih dvajset pristasev mladinske fašistične organizacije »Fronte della Gioventù« se je včeraj dopoldne zbralo na Poklonu pri Colu v repentabski občini ter delilo letake za odstranitev kamnite plošče, ki spominja na zmagoviti pohod partizanskega 9. korpusa na poti osvoboditve Trsta. Manifestacija, ce jo tako lahko sploh imenujemo, je potekala brez incidentov, tudi zato, ker so domačini popolnoma osamili mlade skrajneže.

Na kraju so bili vsekar množično prisotni karabinjerji in agenti političnega oddelka kvesture, ki so nadzorovali, da je vse potekalo v najboljsem redu. Sile javnega reda so tudi vso noč zastrazile kamnito obeležje. Shoda se niso udeležili krajevni veljaki MSI-Nacionalnega zavezništva, ki je na Trzaskem popolnoma ohranilo svojo znano fašistično duso. Prav tako ni bilo na spregled ezulskega veljaka, odvetnika Paola Sardosa Albertinija, ki je v bistvu dal prvi pobudo za odstranitev zanj sporne plošče.

Pristasi »Fronte della Gioventù« so se potem odpravili na fojbo pri Bazovici, kjer so se spomnili tamkajšnjih padlih. Mladi fašisti so doslej zbrali le približno tristo podpisov pod ljudsko petico, s katero pozivajo oblasti, da odstranijo ploščo partizanskim edincem. S tem vprašanjem se bo na prihodnji seji (pobuda je pršla z desnice) ukvarjal tudi repentabski občinski svet.

Fašisti so se ponosno nastavili fotografu pred spomenikom (Foto Balbi/KROMA)

Moscatelli bo jutri nasledil Cannaroza

TRST - Jutri bo nastopil v Trstu novi vladni komisar in prefekt. To je Mario Moscatelli, ki je v zadnjih casih služboval v Viterbu. Dosedanji prefekt Luciano Cannaroza, ki bo zasedel mesto generalnega inspektorja na notranjem ministrstvu, se je ob odhodu zahvalil za sodelovanje vsem, s katerimi je vzpostavil spostljiv odnos »ne glede na družbeni položaj, etnični izvor, politično usmeritev in versko opredelitev« ter zazelel uspešen in vsestranski razvoj mesta in pokrajine, ki ju zapusca.

PROMET / NA MEJI BREZ VEČJIH TEŽAV

Zastoji na avtocesti

VIDEM - Daljši prometni zastoji so včeraj dopoldne nastali na avtocesti pri Vidmu, pri vozlišču v bližini Palmanove, se zlasti pa na avtocestnem izhodu za Lignano.

Promet je bil izredno gost predvsem zaradi vozil avstrijskih in nemških turistov, namenjenih v letoviscarske kraje, pa tudi po nakupe v veleblagovnice pri Vidmu. Na odseku avtoceste med Trbizem in furlanskim glavnim mestom je prišlo do veriznega trčenja, pri katerem je bilo poškodovanih osem avtomobilov. Za potnike ni bilo hujših posledic, saj sta se samo dve osebi lažje ranili, promet v smeri od Avstrije proti morju pa je nekaj časa povsem zastal. Zastoj se je zabeležil tudi pri Palmanovi, tako da se je jutraj od Vidma proti vozlišču pri Palmanovi več ur počasi vila

neprekinjena reka avtomobilov. Največ problemov pa je nastalo pred avtocestnim izhodom za Lignano: na sicer več kilometrov dolgem izhodnem pasu ni bilo dovolj prostora za vsa vozila turistov, tako da so zasedla tudi glavni prometni pas, da je postal pravi prometni zamasek. Kljub posegu prometne policije se je upočasniti tudi promet v smeri Benetk.

Gost promet se je odvijal ves dan tudi na Trzaskem, kjer na srečo ni bilo pomembnejših prometnih nesreč in niti zastojev. Na mejnih prehodih s sosednjo Slovenijo so zabeležili veliko število tranzitov, nekaj kolon je nastalo predvsem pri Skofijah in delno na Pesku, vendar ni bilo daljših zastojev. Pri Bazovici je sicer na ostem ovinku volvo zavozil v avtobus brez hujših posledic za potnike.

POD OBTOŽBO KORUPCIJE

Annachiara Danieli spet pred sodnike

Trenutno je v hišnem priporu

VIDEM - Furlanska podjetnica Annachiara Danieli se je ujela v zanko, ki so ji jo nastavili karabinjerji, in se bo morala z drugimi šestimi osebami zagovarjati pred sodniki zaradi korupcije. Pet so jih aretirali, njej in sedmi pa dovolili stanovanjski pripor. Za Annachiara, 48-letno lastnico podjetja Daneco, ki izdeluje precisične naprave in odstranjuje odpadke, so odredili hišni pripor.

Preiskava se je začela novembra lani in podkupninsko afero pri oddaji del za gradnjo medobčinskega odlagališča odpadkov pri Vastu (Chieti). V zadevo so vpleteni se 64-letni predsednik lacijskega deželne uprave sodišča Raffaele Iuso,

50-letni bivši zupan Vasta Antonio Prospero, 64-letni podjetnik Dante Di Marzio in 52-letni komercialist Ernesto Talone (oba iz Chietija) ter 59-letni projektant odlagališča Benito Leoci, ki poučuje urbanistiko na univerzi v Bariju. Odlagališče so zgradili že zdavnaj s sredstvi iz evropskega sklada (20 milijard lir), a se ne deluje. Danielijeva in Di Marzio sta si zagotovila licencijo tako, da sta med drugimi podkupila sodnika lusa, tedaj predsednika komisije za oddajo del.

Annachiara je sestra znane podjetnice Cecilie in hči inž. Luigija Danielija, s pravico pa je imela opraviti tudi leta 1993, prav tako zaradi korupcije.

ANALIZA

Morje je čisto, a pozor na alge

TRST - Morje v Trzaskem zalivu je razmeroma čisto, pozor pa na alge in na meduze, ki bodo lahko povzročale težave kopalcem. To ugotavlja raziskava biološkega stanja našega morja, ki sta jo včeraj predstavila trzaski občinski odbornik Gianni Pecol Cominotto in predsednik Laboratoria za morsko biologijo v Brojnici pod Krizem Antonio Brambati. Laboratorij se zaradi hude finančne stiske nahaja v precejšnjih težavah, raziskavo pa je s prispevkom sto milijonov lir finansirala Občina Trst.

Morje od Milja do Devina je torej dokaj čisto, »na preži« pa so alge in meduze, ki se začnejo pojavljati v našem zalivu. Zaskrbljenost je za sedaj odvec - je dejal Brambati -, zaradi nekaterih vremenskih pojavov pa se zna položaj poslabšati. Laboratorij v Brojnici je vsekakor pristojen le za biološke analize vode, vse druge izvide pa opravlja Krajevna zdravstvena enota.

Laboratorij v Brojnici se je znašel v stiski, ker dobiva vse manj javnih podpor, za kar nosi največ odgovornosti Dežela, ki letos ni finansirala nekaterih raziskovalnih projektov. Trzaska ustanova se je morala tudi odpovedati sodelovanju s sorodnimi instituti iz Slovenije in Hrvaske. Za to pa nosi krivdo rimska vlada, ki je v bistvu ukinila posebno državno ustanovo za biološko in ekološko kontrolo nad severnim Jadranom.

Pobude proti rasizmu

VIDEM - Vlak strpnosti, ki je pred dnevi odpotoval iz Aten proti Strassbourgu, se je včeraj ustavil v Vidmu. Mlade potnike iz raznih držav Evrope so sprejeli na sedezu pokrajinske uprave, kjer so jim izročili 3.000 podpisov pod petico proti rasizmu, ki so jih zbrali v Vidmu.

O sodelovanju in boju proti rasizmu je 400 mladih razpravljalo včeraj tudi v San Giovanni al Natisone. Srečali so se z bosanskimi begunci in s predstavniki židovske skupnosti.

CIVILNA ZAŠČITA / MEDNARODNO SREČANJE

Prostovoljci in dresirani psi

TRST - V mladinskem domu Alpe Adria pri Proseku so se v petek in včeraj na pobudo združenja Scouts Amis mudili prostovoljni gasilci in pripadniki civilne zaščite. Slo je za mednarodno operativno srečanje, ki so se ga udeležili tudi prostovoljci iz Slovenije, točneje iz Maribora, in iz Pierisa v Furlaniji.

Smisel pobude izhaja že iz naslova srečanja samega: »Interpret 95 - spoznajmo se bolje, da bomo delali skupaj«. Gre za ustvarjanje tudi v trzaski pokrajini takega prijateljskega sodelovanja in vzajemne pomoči na področju civilne zaščite, kakršno so že pred časom vzpostavili na Trbiskem italijanski, slovenski in avstrijski prostovoljci. Na tokratnem srečanju pa zaradi organizacijskih težav žal ni bilo prostovoljcev iz avstrijske Koroske, ceprav so bili najavljeni.

Tako slovenska kot furlanska skupina sta specializirani za reševanje z dresiranimi psi. V petek zvečer so priredili simulacijo, pri kateri so dokazali, kako psi učinkovito zasledijo pogresanega človeka. Stiri osebe so se že zvečer »izgubile« v bližnjih gozdovih, alarm so sprožili kmalu po 23. uri,

psi so vse stiri pogresane zasledili opolnoči, torej samo uro potem, ko so jih spravili na slea pogresanecem, in to v temi, na nepoznanem in gosto zaraslem območju.

Srečanje se je nadaljevalo včeraj dopoldne, ko so se vsi prostovoljci iz Trsta, Pierisa in Maribora posvetili nekaterim nujno potrebnim

delom v mladinskem domu Alpe Adria: na novo so uredili zunanjo električno napeljavo in kanalizacijo. Popoldne pa so skupaj z reševalci trzaskega Rdečega križa pokazali skupini 50 mladih skavtov iz Milana, kaj vsega so sposobni dresirani psi pri reševalnih akcijah.

ČRNA KRONIKA / V BARKOVLIJANSKEM KOPALIŠČU

Rasistični napad na Afričana

S čelado sta ga udarila po glavi - Moral se je zateči v bolnišnico

TRST - Včeraj popoldne se je na terasi kopalnice »Topolini« pri Barkovljah odvil izredno surov in nizkoten fizični napad: 27-letni African je prodajal svojo saro kopalcem, ko jo je ponudil nekemu dekletu, sta ga njena prijatelja grobo napadla in med drugim udarila s čelado po glavi, da so nesrečnega Africana morali odpeljati v bolnišnico, kjer so ga pridržali na opazovanju zaradi udarca v glavo. Napadalca sta po tem »junaskem« podvigu pobegnili, zgrozeni mimoidoci pa so poklicali policijo. Na kraj je prihitela izvidnica in sedaj je v teku preiskava.

Stanovanjske miši na delu

V zadnjih dneh je v Trstu strmo naraslo število stanovanjskih vlomov. Včeraj so policisti izsledili kar stiri tatice. 12-letno Mileno S. in 14-letno Ceko N. iz romskega taborišča pri Vidmu je zasacila lastnica stanovanja v Ul. Crociferi 2, ko sta bezali, potem ko sta nasilno odprli vhodna vrata in odnesli nekaj zlatih predmetov. Pri sebi sta imeli tudi razne potrebščine za vlamljanje. Na kvesturi so ugotovili, da so Mileno S. že 50 krat prijavili zaradi podobnih podvigov. Kmalu zatem so v Ul. F. Severo ustavili drugi dve mladi Romki, ena od katerih je imela pri sebi novorojenčka, in jima nasli izvijace, s katerimi sta očitno nameravali vlamljati v stanovanja.

Karabinjerji proti delu na črno

Zaradi dela na črno so karabinjerji prijavili sodstvu štiri trzasko podjetnike. V zadnjih tednih so karabinjerji, ki so pred tem sledili posebnemu tečaju nadzornistva za delo, preiskali številne javne lokale in gradbena podjetja. V dveh primerih so bile na delu osebe brez ustreznega dovoljenja, v drugih dveh primerih pa so delodajalci kršili druge zakone o dela. Skupno so jim prisodili 10 milijonov lir glob, enega od tujih delavcev pa prijavili, ker je posredoval ponarejene osebne podatke.

Ujeli so razpečevalca

Prejšnji večer so se agenti letcega oddelka kvesture opazili starega znanca policije Renata Filippija, ko je izročil mlajši osebi sumljiv zavojček. Ugotovili so, da je slo za heroin. 38-letnega Filippija iz Ul. Lorenzetti so aretirali in zaprli v koronejski zapor.

Aretirali avtomobilske tatice

Včeraj jutraj so policisti aretirali 21-letnega Luco Boschina iz Ul. Severi 6 in 23-letnega Luco Bencija iz Ul. Flavia 74. Ujeli so ju, ko sta kradla iz avtomobilov v Androni Ferriera. V Ul. S. Martiri pa so ujeli 32-letnega Massima Zulliana iz Ul. Colautti 4, ki je imel pri sebi več predmetov, ki jih je malo poprej izmaknil iz parkiranih avtomobilov.

NOVICE

Radijska oddaja
o poletnih središčih

Danes bo 12. uri bo po Radiu Trst A stekla tretja oddaja Na počitnice, ki jo vodi in pripravlja Roza Butinar. Prisluhnil boste otrokom, ki so prezivali svoje proste dni v poletnem središču, ki ga je organiziral Dijaski dom Srečko Kosovel iz Trsta ter kratki informaciji skavtov za skavtski tabor jam-boriee, ki bo letos v Bovcu. Ponovitev oddaje pa bo v sredo, ob 8.10 uri. Tretja torkova oddaja ob 12. uri pa vam bo predstavila že znanega igralca na diatončno hrmoniko Zorana Lupinca.

Trije alpinisti v težavah

Trije trzaski alpinisti - Manfredi Eriavez, Ezio Belli in Umberto Principe - so se znasli v težavah na gori Plagnis v Karniji. Ker jih ni bilo na spregled od nikoder, so prijatelji obvestili reševalno ekipo iz Humina, ki se je takoj lotila iskanja in pogrešane tudi našla. Toda noč in krhljiva strmina sta presenetila tudi reševalce, ki so morali skupaj z rešenimi počakati, da se je zdanilo in da se je dvignil helikopter, ki jih je pripeljal zive in zdrave v dolino.

Primorski dnevnik

Lastnik: ZTT d.d. Založništvo trzaskega tiska - Trst
Izdajatelj: DZP - PRA.E. d.d. — Družba za založniške pobude
Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-7796699 - fax 040-773715

Fotostavek: ZTT, Trst

Tisk: EDIGRAF, Trst

Odgovorni urednik: BOJAN BREZIGAR

Redakciji: Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24. maja 1, tel. 0481-533382, fax 0481-532958
Dopisništva: Cedad, Ul. Ristori 28, tel. 0432-731190, fax 0432-730462
Ljubljana, DFM, Slovenska 54, tel. 061-1313121, fax 061-322468
Celovec, Wulfengasse 10/H, tel. 0463-318510, fax 0463-318506

Prodajno naročninska služba
Italija: Trst, Ul. Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24. maja 1, tel. 0481-535723 fax 0481-532958
Ekonomska propaganda: Publist SRL
tel. 040-7796611, fax 040-768697
Slovenija: ATELIER IM - Ljubljana
tel. 061-1262044, fax 061-224943

Cene oglasov
Italija: 1 oglasni modul (sirina 1 stolpec, višina 28 mm) 100.000 LIT,
finančni in legalni 150.000 LIT, ob praznikih povisek 20%; mali oglasi
1000 LIT beseda; osmrtnice, zahvale in sožalja po formatu. IVA 19%

Cena: 1.500 LIT - 55 SIT
Naročnina za Italijo 430.000 LIT
Poštni t.r. PRAE DZP st. 11943347
za Slovenijo: mesečna 1.710 SIT, plačljiva preko DISTRIEST,
Partizanska 75, Sezana, tel. 067-73373

Registriran na sodišču v Trstu st. 14 z dne 6. 12. 1948
Clan italijanske zveze časopisnih založnikov FIEG

UPRIZORITEV »SREČANJA«

M. Caharija in
L. Bogatec v
sredo v Lonjerju

Predstavo prireja domače društvo

Na veliko željo občinstva bodo v sredo, 12. julija ob 21. uri, na dvorišču društvenih prostorov v Lonjerju ponovno uprizorili igro »Srečanje«, v kateri z velikim uspehom nastopata igralca Miranda Caharija in Livio Bogatec. Igra, ki je bila gledališka uspešnica poletne sezone 1993, se torej ponovno predstavlja naši publiki in je lepa priložnost za vse, ki predstave niso se videli, da si jo ogledajo.

Igra pripoveduje o srečanju Ane, ki je bila v mladosti varietetska plesalka in je danes kuharica, z Rudijem, natakarnjem in angaziranim političnim aktivistom, o njihovih življenjskih prigradah, njuni krhkosti in osamelosti, hkrati pa govori tudi o širšem, globljem zgo-

dovinskem spominu naših ljudi. V igri se prepletajo resni in humorni toni, ki ji dajejo prav poseben čar.

Avtor Mario Ursič je letos igro se posebej priredil v trzaski dialekt. To je nedvomno zanimiva in originalna gledališka pobuda, o kateri se bo govorilo v prihodnjih dneh, ko bo v italijanski verziji doživela svojo premiero.

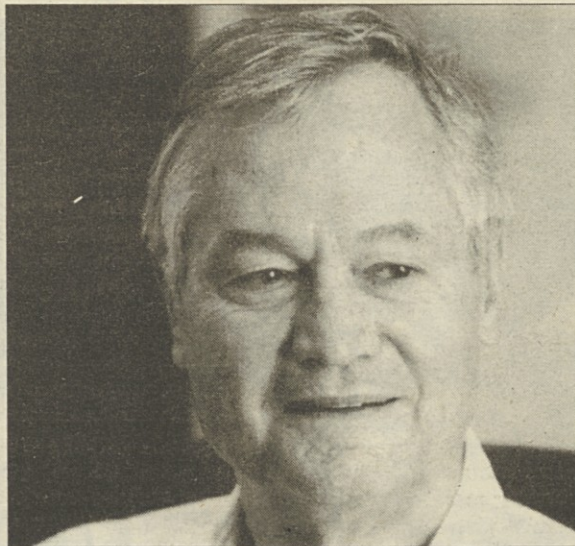
Predstavo - tokrat seveda se vedno v slovenskem jeziku - prireja domače kulturno društvo Lonjer-Katinara, ki zeli tudi s to pobudo popestriti kulturno dogajanje v vasi. Prireditelj bo ob vsakem vremenju, saj lonjerske vaske organizacije končno razpolagajo s primernim pokritim prostorom.

Jpc

OBISK REŽISERJA ROGERJA CORMANA

Poslastica za
ljubitelje filma

Zanimiv seminar v Muzeju Revoltella

Roger Corman med tiskovno konferenco (F. KROMA)

Predvčerajšnji in včerajšnji trzaski obisk ameriškega režiserja in producenta Rogerja Cormana, je navdusil tukajšnje ljubitelje filma, ki so se v velikem številu zgrnili na včerajšnjem večernem

na, je navdusil tukajšnje ljubitelje filma, ki so se v velikem številu zgrnili na včerajšnjem večernem

srečanju-seminarju v avditoriju Muzeja Revoltella, marsikdo pa se je prikradel tudi na opoldansko tiskovno konferenco na sedežu Letovišcarske ustanove. Corman, ki velja za starostno ameriškega neodvisnega filma, kralja žanrskih »B movies«, avtorja edinstvenih ekranizacij Poejevih srhljivk, ustvarjalec, pri katerem se je začela umetniška pot marsikatero poznejše velike hollywoodske zvezde in ki zna v filmu združiti avtorske nuje s podjetniškimi zahtevami filmanja, je sploh zelo priljubljen pri filmskih kritikih, na naše mesto pa ga veže dvakratno sodelovanje na festivalu znanstvenofantastičnega filma, ki bi ga v Trstu marsikdo zelel obnoviti.

Srečanje z Rogerjem Cormanom spada v niz pobud za približno spoznavanje s filmskimi avtorji, ki jih je začela izvajati La Cappella Underground. Ameriški filmar je tako spregovoril o svojem delu, o razlogih, zaradi katerih se v zadnjem času zlasti posveča producerskemu delu in manj režiji (v četrtek so predstavili tudi njegov zadnji film Frankenstein Unbound iz leta 1990, ki je v Italiji izšel samo na video kaseti), o distribucijskih težavah za filme neodvisnih producerskih hiš, zlasti pa o svojem novem nacrtnu, ki zadeva ustanovitev filmskega studia in Irskem na podlagi olajsav, ki jih predvideva Evropska unija za manj razvita in deindustrializirana območja. (bov)

PREDSTAVILI AVTOBUS S SILHUETAMI ARHITEKTONSKIH PRIVLAČNOSTI

Svojevrstna zamisel ACT

Pred mestno hišo na Trgu Unità so včeraj predstavniki avtobusnega podjetja ACT pokazali javnosti prva avtobusa (foto KROMA) brez običajnih reklamnih panojev. Eden je porisan z mnogobarvnimi silhuetami znamenitih arhitektonskih značilnosti Trsta, na drugem pa je resda plačana reklama, vendar pisano naslikana in se to samo za enega naročnika. Gre za novost, ki utegne sokirati v filistrstvo in provincializem zazrte občane, ki pa kljub svoji pomenski obrobnosti lahko prinese mestu, če že drugega ne, vsaj nekaj vedrine, ki jo bi bilo treba v se večji meri vnesti tudi v krajevno družbeno in politično življenje.

Ce se bo pobuda obnesla, bodo poslikali se druge avtobuse.

SEPTEMBRA BO TUDI FESTIVAL

S časnikarjem Maranzano
v svet bele in črne magije

Naslovnica knjige

Na gradu pri Sv. Justu so včeraj predstavili knjigo o beli in črni magiji, ki jo je spisal novinar dnevnika Il Piccolo Silvio Maranzano, izdala pa založba Danubio. Gre za dragocen prispevek k spoznavanju podtalnega sveta, v katerem se med racionalnim in neracionalnim giblje skorajda poklicno, če smemo tako izraziti, 300 Tržacanov, medtem ko je stevilo

»simpatizerjev« desetkrat višje.

Knjiga (115 strani, 15.000 lir) zajema pet poglavij o carodejih, čarovnicah, hudicah, prikaznih in nezemljanih, opremljena pa je s številnimi fotografskimi posnetki kraških vrtac in dolin, v katerih se je v zadnjih nekaj desetletjih razvila dolga vrsta crnih mas in podobnih vrlogij, kakor tudi predmetov, ki jih uporabljajo pri taksnih obredih, ter subjektov in objektov le-teh.

Hkrati s knjigo pa so predstavili tudi festival »od okultnih ved do magije«, ki bo na gradu od 5. do 12. septembra (vsak dan od šestih zvečer do enih zjutraj naslednjega dne). Poleg fotografske razstave Marina Sterleja in tematskega semnja bodo na sporedu glasbene prireditve in degustacija vin iz vse dežele »v brk provincialnosti«.

NEOBIČAJNA PROMETNA NESREČA

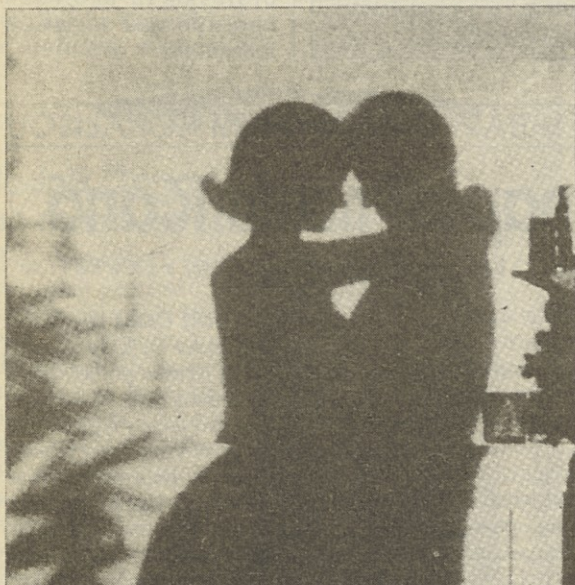
Rešilec čelno v gasilce

Vozili sta hudo poškodovani, potniki pa so se samo lažje potolkli

Včeraj popoldne, nekaj minut pred 18. uri, sta celno trčila rešilec Rdečega križa in vozilo gasilcev. Rešilec je bil namenjen z največjo hitrostjo proti Stari Istrski ulici, da bi pomagal človeku s hudimi dihalnimi problemi, vozilo gasilcev pa proti Ul. Fabio Severo, kjer je nastal manjši požar v stanovanju. Ko so gasilci zavili z Ul. Campo Marzio na Ul. Alberti,

ki pelje mimo Pama v predor proti Trgu Vico, je z druge smeri pripeljal rešilec, ki je ravnokar ptrehiteval. Celno trčenje je bilo silovito, na srečo pa ni bilo hujšega: tako gasilci kot zdravstveno osebje so se samo potolkli, vozili so morali odpeljati z zerjavom, promet pa je zastal dalj časa. Ker se je po asfaltu razlilo olje in bencin. (Foto Balbi/KROMA)

Ali bo lahko kdaj pozabila
tak Božič?

Na Opčinah - Trst

draguljarna

malalan

NARODNA UL. 28 - TEL. 040/211465

Diamant - za vedno.

1. FESTIVAL DRAMSKIH AMATERSKIH SKUPIN

V Mavhinjah zadnje dejanje

Danes zvečer na sporedu nagrajevanje

S podelitvijo nagrad in priznanj se bo drevi zaključil v Mavhinjah Prvi zamejski festival amaterskih skupin, ki je potekal v organizaciji Sportno-kulturnega društva Cerovlje-Mavhinje, pod pokroviteljstvom Občine Devin-Nabrezina in v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev in Primorskim dnevnikom.

Naj zapisemo nekaj ugotovitev pred nocojšnjo podelitvijo nagrad in priznanj. Predvsem nismo se zapisali, da je naslovno stran brosure, ki so jo organizatorji pripravili z imeni igralcev in sodelavcev ter najstih predstav ter s po eno fotografijo za vsako nastopajočo skupino, pripravila umetnica Vesna Benedetic, ki je lepo zajela v ta svoj projekt to, kar so so organizatorji želeli: domači cerkveni zvonik, drevo pred cerkvijo in se kratek pogled na vas.

Se enkrat bi se želeli zaustaviti na občinstvu, ki je polnostevilno obiskalo vse predstave - in ni jih bilo malo. Vse predstave pa so bile vredne ogleda. Če so se organizatorji tako zelo potrudili za uspeh tega prvega festivala, gre seveda njim prva pohvala in zahvala. Tako za njimi pa zaslužijo pohvalo in zahvalo vsi tisti, ki so iz večera v večer spremljali po dve predstavi (z izjemo večera, ko je, zaradi bolezni izostal nastop dramske

skupine KD Rovte-Kolonkovec).

V petek zvečer smo si ogledali predstavo toškanskega lutkarja Roberta Leopradija, ki je v kar lepi slovenscini predstavil igro z ročnimi lutkami »Zlobni Zakiraki spet napada«. V slovenscino je igro prevedla Vesna Benedetic in mu pomagala, da je tudi kar lepo osvojil našo govorico.

Sledil je nastop dramskega odseka PD Standrez z igro »Kandidiraj, le kandidiraj«, ki je zaradi svoje

aktualne tematike močno nazabavala občinstvo. Sinoci smo prisostvovali se nastopu amaterske dramske skupine KD Igo Gruden iz Nabrezine, ki je nastopilo z Nusičevko komedijo »Sumljiva oseba« v režiji Maje Lapornik. Temu nastopu je sledila se predstava dveh igralcev Beneškega gledališča, ki ju je občinstvo se posebej toplo pozdravilo. Zagrajala sta komedijo »Moj zvonik«, ki jo je režiral Marjan Bevk.

N.L.

Zahvala društva Rovte-Kolonkovec

KD Rovte-Kolonkovec in njegova Dramska skupina se opravičujeta prireditelju festivala dramskih skupin in občinstvu za odsotnost pri tej lepi zamisli. Ko so se člani že pripravljali na vaje za nastop v Mavhinjah, je prišla vest,

da sta se kar dva nastopajoča poskušala nekje v Venetu. Sprva smo gojili upanje, da nisa zadobila hujših poškodb in da se bo vsaj eden toliko opomogel, da bo lahko stopil na Mavhinske »deske«, drugo vlogo pa bi nekako nadomestili, pa se ni dalo. Tudi v manjši zasedbi ni slo, ker so prizori med sabo povezani. Lepjenka je bila skupinsko »zgrajena« pod umetniškim vodstvom Draga Gorupa.

Lepjenka »J'en sè smuà lète« je bila uprizorjena kar osemkrat v različnih krajih in se jo je ogledalo okrog 550 gledalcev. Na prvi seji in hkrati ustanovitvi Skupine Rovte-Kolonkovec, ki šteje 15 članov, je bilo predlagano in sprejeto, da se vsaj v tej obliki ohranja domače narečje.

Društvo in dramska skupina se iskreno zahvajujeta KD Tabor, Viktorju Sosicu, Andreju Stekarju in ZSKD. Zahvala gre tudi vsem, ki so pripomogli, da je igra uspela. Navdušenim članom SKD Cerovlje-Mavhinje iskreno čestitamo za velik uspeh, Vitku in Davidu pa voščimo, da bi cimprej okrevala. (DV)

VČERAJ-DANES

Danes, NEDELJA, 9. julija
VERONIKA
Sonce vzhaja ob 5.24 in zahaja ob 20.55 - Dolžina dneva 15.31 - Luna vzhaja ob 17.43 in zahaja ob 3.20.

Jutri, PONEDELJEK, 10. julija
AMALIJA
VREME VČERAJ OB 12.
URI: temperatura zraka 26,6 stopinj, zračni tlak 1019,4 mb ustaljen, veter jugovzhodnik 21 km na uro, vlaga 49-odstotna, nebo jasno, morje rahlo pooblačeno, temperatu-

ŠKD CEROVLJE - MAVHINJE

L

Zamejski festival amaterskih dramskih skupin

DANAŠNJI SPORED:

od 20. do 21. ure - glasovanje za nagrado občinstva;

ob 21. uri - slavnostna podelitev nagrad. Sledil bo prizor nagrajene predstave

Večer bomo zaključili ob veseli družabnosti.

SKD Cerovlje-Mavhinje vabi vse nastopajoče, da se večera gotovo udeležijo.

POLETNO SREDIŠČE SKLADA MITJA ČUK

Julij - avgust

ponedeljek - petek

od 8. do 13. ure brez kosila

Vpisovanje in informacije med 13. in 15. uro v uradih na Narodni ul. 126.

FC PRIMORJE

priredi

danes, jutri in 14., 15., 16., 17. julija

ŠPORTNI PRAZNIK NA PROSEKU

Vsak večer ob 20.30 ples s sledečimi ansambli:

danes, z Zvezdami,

jutri s Happy day, v petek, 14. t. m. s Status Symbol, v soboto, 15. t. m. s Sound, v nedeljo, 16. t. m. ob 18. uri koncert Godbe iz Proseka in nato ples s Keydea ter v ponedeljek s Happy day.

Odprtje kioskov ob 17. uri
Specialitete na žaru in domače vino

Vabljeni!

ra morja 19,8 stopinj.

ROJSTVA, SMRTI IN OKLICI

RODILI SO SE: Emiliano, Virginia in Veronica Monti, Lorenzo Andreoni, Lorenzo Umer, Enrico Armenia, Sanja Valente, Stefano Auber, Martina Campagnaro, Emanuele Biasiol, Yuri Barbana, Giulia Galimberti, Diego Seguenzia.

UMRLI SO: 70-letni Guido Nimis, 80-letna Alba Manzoni Duplilar, 67-letna Concetta Chisari, 74-letni Emilio Gotti, 84-letni Amelio Pontoni, 84-letna Amalia Dodich, 64-letna Nella Cumer in 43-letni Livio Donati.

OKLICI: trgovec Giorgio Irde in trgovka Alessandra Micatovich.

LEKARNE

NEDELJA, 9. julija 1995
lekarna odprte od 8.30 do 13.00

Ul. Mazzini 43, Trg 25. aprila 6 (Naselje sv. Sergija), Ul. Combi 17, Ul. Flavia 89 (Zavljje).

FERNETICI (tel. 416212).
Lekarne odprte od 13.00 do 16.00

Ul. Mazzini 43 (tel. 631785), Trg 25. aprila 6 - Naselje sv. Sergija (tel. 281256), Ul. Flavia 89 - Zavljje (tel. 232253).

FERNETICI (tel. 416212) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Lekarne odprte od 16.00 do 20.30

Ul. Mazzini 43, Trg 25. aprila 6 (Naselje sv. Sergija), Ul. Combi 17, Ul. Flavia 89 (Zavljje).

FERNETICI (tel. 416212) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

NOCNA SLUŽBA
Lekarna odprta od 20.30 do 8.30

Ul. Combi 17 (tel. 302800).
Od PONEDELJKA, 10. do NEDELJE, 16. julija 1995

Normalen urnik lekarn od 8.30 do 13.00 in od 16.00 do 19.30

Lekarne odprte od 13.00 do 16.00

Trg Ospedale 8 (tel. 767391), Ul. Mascagni 2 (tel. 820002), Lungomare Venezia 3 - Milje (tel. 274998).

OPCINE - Proseška ulica 3 (tel. 215170) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Lekarne odprte od 19.30 do 20.30

Trg Ospedale 8, Ul. Mascagni 2, Trg Unità d'Italia 4, Lungomare Venezia 3 (Milje).

OPCINE - Proseška ulica 3 (tel. 215170) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

NOCNA SLUŽBA
Lekarna odprta od 20.30 do 8.30

Trg Unità d'Italia 4 (tel. 365840).

Za dostavljanje zdravil na dom tel. 350505 - TELEVITA

Urad za informacije KZE-

SLOVENSKA KULTURNO GOSPODARSKA ZVEZA

TRZASKA POKRAJINA

obvešča člane Pokrajinskega sveta SKGZ, da bo seja v ponedeljek, 10. julija 1995, ob 19.30, v Trstu, v Gregorčičevi dvorani, ul. S. Francesco 20/II.

natopilo v Prečniku, ob 20.30. Vabljeni!

V MAVHINJAH je v sklopu Festivala amaterskih odrov odprta RAZSTAVA UMETNE OBRTI Pavla Hrovatina, Bogomile Doljak in Andreja Mervica vsak večer od 19. ure dalje do vključno 9. julija.

PIHALNI ORKESTER BREG - Dolina prireja ob svoji 100-letnici, v sredo, 12. t. m., ob 20.30, v Prebenu koncert GODBE iz RIC-MANJ. Vabljeni!

SD PRIMOREC - Trebče prireja 15.-16. in 22.-23. t. m. vsakoletni praznik sporta na prireditvenem prostoru Griza ob nogometnem igrišču. Odprtje dobrozaloženih kioskov vsak dan ob 17. uri. Za glasbo bo poskrbel ansambel Happy day. V četrtek, 13. t. m., bo začel turnir v malem nogometu za 2. Trofejo Gostilne-pizzerie Veto.

SK DEVIN prireja 15., 16. in 17. t. m. v Nabrežini sportski praznik '95. V soboto, 15. t. m., bo ex tempore-briskola

Na ekonomski fakulteti je diplomiral

Walter Stanissa

Cestitajo mu

bratrance, sestrične, tete in strici

Na trzaski univerzi je iz tujih jezikov in književnosti z odliko in pohvalo diplomiral

Sandra Foraus

Cestitajo ji

stareši, setra in noni

in Godba na pihala iz Nabrezine. Ples s Krti. V nedeljo, 16. t. m., tekme MTB in tek v cross-u. Ples s Krti ter velika nagradna tombola. V ponedeljek, 17. t. m., razne igre in ples s Status symbol. Vsak večer dobrozaloženi kioski in domača kapljica.

ČESTITKE

Danes nas SALVO svoj rojstni dan slavi. Se mnogo zdravih in veselih dni mu želimo iz družine vsi.

Včeraj sta stopila na skupno življensko pot

Valentina in Mauro

Vse najboljše jima želim

Zbor Jacobus Gallus

Veselim se s stabo draga

dr. Alenka Obad

Obenem ti iskreno čestitam in ti želim se veliko nadaljnjih uspehov

nona Marica

Svetovalska skupina SKUPAJ - INSIEME Občine Zgonik iskreno čestita

Alenki Obad

ki je uspešno doktorirala na ekonomski fakulteti v Trstu.

Na ekonomski fakulteti je uspešno doktorirala

Alenka Obad

Cestitajo ji

mama, tata, Jana in Boris

Varno enostavno donosno

Novost! HRANILNA PISMA z indeksiranim donosom in tromesečnim izplačilom obresti.

Nominalna obrestna mera 9,50%

Čisti letni donos 8,364%

Vpis hranilnih pisem TKB z indeksiranim donosom zagotavlja varnost pri varčevanju in ugodno obliko naložbe. S to pobudo želi banka zagotoviti svojim strankam realni donos, ki krepko presega samo ohranjanje realne vrednosti vloženih sredstev. Obrestna mera je vezana na medbančno tržišče, s tromesečnim prilagajanjem srednji vrednosti indeksa RIBOR (85% medbančne obrestne mere), kar v sedanjih razmerah zagotavlja dober zaslužek pri kratkoročnem varčevanju.

Za vpis prvega kupona z donosom 9,50% in 24 in 36-mesečno zapadlostjo imate čas do 30.9.1995

BCTKB BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

SEDEŽ: Tel. 67001 • Ag. Stara Mitnica: 040/63631
Ag. Rojan 040/411611 • Ag. Domjo 040/831131

SLOVENSKI DEŽELNI ZAVOD
ZA POKLICNO IZOBRAŽEVANJE
TRST - GORICA

prireja v solskem letu 1995/96 v Trstu naslednje tečaje:

- dveletni poklicni tečaj za uradnike uvoznog-izvoznega podjetja - 1100 ur letno
- dveletni poklicni tečaj za natakarje (strežba v jedilnici in baru) - 1000 ur letno
- windows office (windows, winword, excel, access) - 120 ur
- excel 5.0 - 30 ur
- word za windows 3.0 - 30 ur
- osnovna informatika - 30 ur
- socialno - vzgojni operater (dokončana višja srednja šola) - 100 ur
- otroška varuška - 60 ur
- zunanja trgovina (za vmesne kadre v podjetju) - 50 ur
- trgovinske dejavnosti (priprava za vpis v REC) - 40 ur
- tehnike prodaje - 30 ur
- angleščina za poslovno uporabo - 80 ur
- varnost in higiena na delu - 20 ur
- marketing v zunanji trgovini - 20 ur
- degustacija vin in poroke vino-hrana - 40 ur
- biološko in integrirano kmetijstvo - 60 ur
- upravljanje agriturističnega obrata - 40 ur
- vinogradništvo in tehnike kletarstva - 50 ur

Vpisovanje in podrobnejše informacije do 21. julija t.l. na sedežu Zavoda, ul. Ginnastica 72, tel. 566360 - 569119, vsak dan (razen sobote) od 9.00 do 13.00 ure. Za tečaje iz kmetijstva je vpisovanje tudi na Kmečki zvezi v Trstu, ul. Cicerone 8, tel. 362941.

ŠPORTNO ZDRUŽENJE **GAJA**

organizira

Se danes na športnem objektu na Padričah

ŠPORT in ZABAVO

z raznimi turnirji in tekmovanji. Večere bodo popestrili ansamblji: HAPPY DAY, KEYDEA, STATUS SYMBOL in ALESSANDRA E IL QUARTETTO EDERA.

Vabljeni!

ASSOCIAZIONE SPORTIVA
SPORTNO ZDRUŽENJE
SV. IVAN, PODLONJERSPORT IN PRIJATELJSTVO
SPORT E AMICIZIA
LONJER, KATINRA

Prireja v BAZOVICI

danes in 15., 16. julija

PRAZNIK ŠPORTA

Kioski bodo delovali od 18. ure dalje - Ples
Igrali bodo: LONG ZLUNK, GLI ASSI

S 1. julijem je odprt

KMEČKI TURIZEM

družina Škerlj - Tomaj 53

Odprto ob petkih, sobotah in nedeljah

Na željo večje skupine tudi ob drugih dneh z
predhodno najavo.

Tel. 00386-67-65271

EMMEGI S.d.f.

Vam ponuja v mesecu juliju montažo **satelitskih anten**
s popustom 15%. V popustu je vključena montaža TV
antene RAI 3 - slovenski program.

Prosek, 101 - Trst

Tel. 040 - 251371

COLJ01

RAI 3 - slovenski program

Vidljivost na **Krasu** vam omogoča

TRGOVINA ELEKTRO-TV

A. COLJA - Kontovel 134 Tel. 225471

s prilagoditvijo TV - antene z minimalnim stroškom

IL MERCATONE TRIESTINO

VSE ZA VRT, KAMPING
IN PLAŽO

Predmeti za dom in gostinstvo
(posode, kozarci, deske za likanje,
stojala za sušenje perila, itd)

Velika izbira igrač
in raznovrstne plastike

VSE PO ZELO
KONKURENČNIH CENAH

TRST, ul. Brigata Casale 11 - Tel. 816215

MESEC KUHINJE

* PRILOŽNOST

* ZA DOBRE

* POSLE

- EDINO PRODAJNO MESTO -

TRST - Ulica Baiamonti 3

Tel. (040) 820766

GRATTAROLA

POHISTVO Z DOLGO TRADICIJO

KD Lonjer-Katinara

prireja v sredo, 12. t. m., ob
21. uri na dvorišču društvenih
prostorov v Lonjerju
gledališko predstavo

srečanje

Igrica: **Miranda Coharija**
in **Livio Bogatec**
Avtor in režiser **Mario Ursič.**
Vabljeni!

PARK
GLOBOJNER

Padriče

V četrtek, 13. julija,

ob 21. uri

igra skupina

STATUS SYMBOL

Vsak dan delujejo dobro
založeni kioski

KINO

ARISTON - 21.30 »Rive-
lazioni«, r. Barry Levinson,
i. Michael Douglas, Demi
Moore, Donald Sutherland.

EXCELSIOR - 18.35,
20.25, 22.15 »Il delta di Ve-
nere«, prepovedan mladini
pod 18. letom.

EXCELSIOR AZZURRA-
18.20, 20.20, 22.00 »Priscila,
la regina del deserto«, r.
Sam Elliot, i. Terence Stamp.

AMBASCIATORI -
16.30, 18.20, 20.15, 22.15
»Azione mutante« r. Pedro
Almodovar.

NAZIONALE 1 - Zaprto
zaradi počitnic do 18. avgus-
ta.

NAZIONALE 2 - Zaprto
zaradi počitnic.

NAZIONALE 3 - Zaprto
zaradi počitnic.

NAZIONALE 4 - Zaprto
zaradi počitnic.

MIGNON - 16.00 - 22.00
»La voglia e il vizio«, porn.,
prepovedan mladini pod
18. letom.

CAPITOL - 18.00, 20.00,
22.10 »Morti di salute«, r.
Alan Parker, i. Anthony
Hopkins.

ALCIONE - 18.30, 20.15,
22.00 »Un eroe borghese«,
r.-i. Michele Placido, i.
Ricky Tognazzi, Laura Bet-
ti.

LUMIERE - 18.00, 20.00,
22.15 »Ed Wood«, r. Tim
Burton, i. Johnny Depp,
Martin Landau.

IZLETI

SPDT prireja izlet 15. in
16. t.m. na Kriške padeže z
vzponom na Skrlatico. Pre-
voz z lastnimi sredstvi. Za
prijave in pojasnila telefo-
nirati na št. 213701 ali
765209 (Stojan Bolcina).
KRUT obvešča da je

POHISTVO

Korist
zaradi prenovitve prostorov

RAZPRODAJA S SE
VISJIMI POPUSTI NA
RAZSTAVLJENI OPREMI
DO 80%

pohitite - zadnji dnevi
Ul. S. Cilino 38 - Tel. 54390

Loterija

8. julija 1995

BARI	29	57	7	44	30
CAGLIARI	67	65	79	47	80
FIRENCE	65	36	63	55	41
GENOVA	51	16	79	67	28
MILANO	14	23	4	55	71
NEAPELJ	36	23	70	2	42
PALERMO	52	81	9	14	34
RIM	21	16	26	80	37
TURIN	81	86	43	58	12
BENETKE	19	65	20	50	48

ENALOTTO

1 2 2 X 1 X X 1 2 1 1 1

KVOTE

12 39.289.000.-
11 1.817.000.-
10 151.000.-

NAROCNIKOM IN BRALCEM
PRIMORSKEGA DNEVNIKA

ki želijo prejemati časopis v kraju letovanja,
priporočamo, da nas obvestijo vsaj štiri dni
pred odhodom na počitnice na telefonsko

7796600 - vsak dan od 12. do 18. ure

odhod avtobusa na Mali
Lošinj v jutri, ob 6.30 s trga
Oberdan in ob 6.45 iz Bazo-
vice pred postjo.

ŠOLSKE VESTI

SINDIKAT SLOVENSKE
SOLE - tajništvo Trst ob-
vešča učno osebje na zapad-
lost naslednjih časovnih
rokov za vložitev raznih
prošenj (M.U. št.185 iz dne
30.5.1995 - različna upora-
ba,časne dodelitve in
ureditve učnega osebja): do
21.8. rok za vložitev prošnje
za različno uporabo učnega
osebja in za poučevanje v
drugih pokrajinah; do 10.8.
rok za vložitev prošnje za
izvajanje podpornega pouka
na srednjih solah; do 10.8.
rok za vložitev prošnje za
časne namestitve (za ne-
predvidene vzroke - učno
osebje: ot. vrtec, osnovnih
sol, srednjih sol; do 10.8.
rok za vložitev prošnje za
časne namestitve za učno
osebje visjih sol; do 10.8.
rok za vložitev prošnje za
stalno učno osebje -
D.O.A.R. za poučevanje v
drugih pokrajinah. Vse po-
trebne informacije nudi
urad SSS ob urah poslo-
vanja ob torkih in četrkih
od 9. do 10.30, Ul. Carducci
8, tel. št. 370301.

SINDIKAT SLOVENSKE
SOLE - tajništvo Trst, ob-
vešča učno osebje nizjih in
visjih sol, da bodo 17.7. ra-
zobešene na oglasni deski
Solskega skrbništva v Trstu,
časne pokrajinske lestvice
za opravljanje suplenc. Pro-
silci imajo pet dni casa za
morebitni priziv.

OBVESTILA

GLASBENA MATICA
TRST - Sola "Marij Kogoj".
POTRJEVANJE IN PREDV-
PIS za solsko leto 1995/96.
Prijava sprejema tajništvo -
Ul. R. Manna 29, tel.
418605 do 28. julija od 10.
do 12. ure, vsak dan razen
sobote.

KD SKALA iz Gropade
organizira poldnevni tečaj
od 8.00 do 13.00 učenja rit-
ma skozi gibanje od 17. do
28. t.m. za osnovnošolske
otroke. Za informacije te-
lefonirajte na št. 226332 (od
18.00-19.30).

PRAZNOVANJE Ciril-
Metodove nedelje na Vejni,
ob 17.30 novomasno slavlje
g. Roberta Usaja, ob sodelo-
vanju zlatomašnika Stanka
Janežiča in dveh biseromas-
nikov Franca Malalana in
Stanka Zerjalu. Poje cerkve-
ni pevski zbor iz Mackolje.
Na Vejno vozi avtobus iz tr-
ga Oberdan ob 16.30; z Vej-
ne zadnji avtobus ob 19.20.
Vabi apostolstvo sv. Cirila
in Metoda v Trstu.

MALI OGLASI

SPEDITERSKO
PODJETJE zaposli takoj
uradnika/co. Pogoji:
visješolska izobrazba, raba
racunalnika, opravljena
vojascina, znanje slovensci-
ne, italijanske in srbohr-
vaščine, prednost z izkus-
najmi. Osebo ali poslati
"curriculum" na naslov:

Katalan Spedizioni - mejni
prehod Skofije (Rabuzie)
34015 Milje.

VODILNA KOMERCIAL-
NA DRUŽBA isče sodelav-
ce z lastnim prevoznim
sredstvom za organizirano
in donosno prodajno dejav-
nost na območju Krasa in
mestnega središča v Trstu.
Moznost stalne zaposlitve.
Pisati na: Publiet Ul. Montec-
chi 6 Trst pod sifro "AL.
AS."

PODJETJE isče obrtnika
ali industrijski obrat za
montazo električnih kom-
presorjev. Zagotovljeno
stalno delo. Ponudbe posla-
ti na: Publiet, Ul. Montec-
chi 6 Trst, pod sifro "Kom-
presor".

PRODAMO privatno v
okolici Gabrovca vilo no-
vejše gradnje z velikim vr-
tom. Telefon 948664.

DAJEM v najem malo
opremljeno stanovanje na
Krasu. Tel. 327488.

PRODAM dve peci na
drva z možnostjo priključka
na centralno gretje. Telefon
228547.

KUPIM lesenega gugal-
nega konjickca. Tel. (0481)
81314.

ISCEN v najem vinograd
tudi večje površine;
zajamčena resnost. Telefon
0368-285679.

PODARIM tri dvomeseč-
ne psicke; mati rotweiler,
oce ovarcar. Telefon 211733.

RAZPRODAJA pohistva
in sedežnih garnitu popusti
od 40 do 80% na razstavlje-
ni opremi, samo se nekaj
dni. Pohistvo Korsic, tel.
54390.

PRODAM, zaradi selitve,
Renault 5, letnik 83, v do-
brem stanju. Telefon
225797 ob uri kosila.

PRODAM 2-sedežni fiat
x 19, 1500, sive barve, let-
nik '80, v odličnem stanju.
Telefonirati v večernih urah
na št. 220804

CEBELAR A. Maar, Borst
4, tel. 228949 ima med.
Ugodno prodaja novo motor-
no zago Alpina40.

I Z O B R A Z E N A
upokojenka dobi zaposlitev
part-time. Telefonirati last-
niku Palace hotela v Gorici
tel. 82166.

OSMICO je v Mavhinjah
odprla Norma Gabrovce.
Toči belo in crno vino. Po-
skrbnjeno za prigrizek.

OSMICA je odprta v Sa-
blichih (Jamlje) v novi kleti
pri Virgilu Radetiču.

OSMICA je v Dolini pri
Mariu Zerjalu.

OSMICA je osprta se da-
nes pri Magdi in Slavku
Skerlj v Zgoniku 15/a.

OSMICO je doprl Josko
Colja, Samatorca 21.

Kam po bencin

Danes bodo na
Trzaskem obratovala
naslednje crpalke:

AGIP
Largo Piave
Devored Campi Elisi
59
Largo Sonnino 10
Trg Sansovino 6
MONTESHELL
Rotonda del Boschetto
Ul. Baiamonti 4
Riva N. Sauro 6/1
Miramarski drev. 233/1
Istrska ulica 212

ESSO
Largo Roiano 3/5
Općine (cesta 202 -
krizisce)
Ul. Giulia 2

IP
Riva O. Avgusta 2
Trg Libertà 3
Ul. F. Severo 2/7

ERG PETROLI
Ul. Piccardi 46

API
Ul. Baiamonti 48

TAMOIL
Ul. F. Severo 2/3

NOCNE CRPALKE
(self service)
TAMOIL - Ul. F. Severo
2/3

ESSO - Trg Valmaura 4
AGIP - Istrska ulica

AGIP - Miramarski
drev. 49

NA AVTOCESTAH
(odprte 24 ur)

AGIP
Devin (sever)
Devin (jug)

ZAHVALA

Hci

Francesca Cecchi
(Franz)

se zahvaljuje vsem, ki so
z njo sočustvovali.

Trst, 9. julija 1995
(Pogrebno podjetje Zimolo)

ZAHVALA

Ob tezi izgubi našega
dragega sina in brata

Egona Danieli

se iskreno zahvaljevamo
prijateljem, sorodnikom,
sosedom, darovalcem
cvetja, g.J. Spehu, dr. Su-
ligoju, pevcem ter vsem,
ki so ga pospremili k več-
nemu počiku.

Kontovel, 9. julija 1995
(Pogrebno podjetje Zimolo)

ZAHVALA

Ob izgubi našega dra-
gega

Lojzeta Berceta

se iskreno zahvaljujemo
vsem, ki so pocastili nje-
gov spomin, nam izrazili
sožalje in ga pospremili
na zadnji poti. Se posebej
se zahvaljujemo g. Z.
Strublju, g. F. Pohajacu
in vsem duhovnikom, ki
so skupno darovali sv.
mašo. Nadalje prisrčna
hvala prof. I. Artacu in
dr. D. Legisi za tople po-
slovilne besede in pev-
skemu zboru za občuteno
petje.

Svojci

Općine, 9. julija 1995

ZAHVALA

Družina

Ob prerani izgubi
našega predragega in lju-
bljenega moza in očeta

Bertota Olenika

se iskreno zahvaljujemo go-
spodu zupniku, nosilcem
krste, darovalcem cvetja,
cerkvenemu zboru, članom
in zboru Primorsko, poseb-
no pa vsem vasčanom, ki
so nam stali ob strani v teh
težkih trenutkih.

Zalujoca družina
in ostalo sorodstvo.

Mackolje, 9. julija 1995

1988 1995

7 let je že odkar te ni
vec med nami

Roberto Perosa

toda si vedno v nasih sr-
cih.

Mama, očka ter svojci

Ferluga, 9. julija 1995

Mnogo prezgodaj je
svojo življensko pot skle-
nila naša predraga žena,
mama, hči in sestra

Andrejina Maver
por. Perčič

Pogreb bo v torek, 11.
julija, ob 10.30 iz mrtvaš-
nice glavne bolnisnice v
ul. Pietà v sempojsko
cerkev.

Za njo zalujemo:

moz Joze,
sinova Marko in Ivan,
mama Viktorija,
brat Marij
ter drugi sorodniki.

Trst, 9. julija 1995

Ob izgubi drage An-
drejine Maver - Percic iz-
reka svojem najgloblje
sozale

prijateljica
Magda Tomazič

Dne 30. junija je v
Splitu preminil

Ivan Gruden
(Nini)

bivši raznasalec Primor-
skega dnevnika v Na-
brežini.

Pokopan je bil 4. julija
na Braču.

Zalostno vest sporoča
žena Darinka,
necakinje in sorodniki iz
Nabrezine

Maša zadusnica bo 15.
julija v nabrezinski cerk-
vi.

Nabrezina, Split, 6.
julija.1995

ZAHVALA

Družina

Brunota Kuk

se zahvaljuje vsem, ki so
pocastili njegov spomin.

Općine, Prečnik
9. julija. 1995

ZAHVALA

Ob smrti

Brunota Kuk

se Savina zahvaljuje
vsem, ki so z njo
sočustvovali.

Sempolaj, 9. julija. 1995
(Pogrebno podjetje Zimolo)

ZAHVALA

Ob izgubi dragega

Milkota
Križmančiča

se toplo zahvaljujemo
vsem, ki so z nami socu-
stvovali. Posebna zahvala
g. zupniku, Mariji Milko-
vič za njen govor, daro-
valcem cvetja in vsem, ki
so ga spremili na zadnji
poti.

Svojci

Gropada, 9. julija 1995

STRANKE / SPOR MED KOMUNISTI

Mestni krožek SKP v Gorici ima dva tajnika

Maligoj ne priznava Romana

Stranko komunistične prenovne v Gorici je zajel politični vihar. Pred dnevi je skupina članov s podporo pokrajinskega vodstva sklicala kongres goriskega krožka SKP in izvolila njegovo vodstvo. Toda dosedanji tajnik Stanko Maligoj se ne da in je včeraj dostavil tisku ostro izjavo, ki jo po njegovih zagotovilih podpirajo stiri petine goriskih članov stranke. Maligoj trdi, da kongresa sploh ni bilo.

V sporočilu, ki nam ga je novo vodstvo goriskega krožka SKP poslalo te dni, piše da je kongres mestne sekcije potekal veljavno, da so na njem bili prisotni deželni tajnik Gianluigi Pegolo, pokrajinska tajnica Licia Morsolin in predsednik deželnega nadzornega odbora Armando Da Ponte. Po razpravi so bile na vrsti volitve. Izvolili so nov upravni in nadzorni odbor. Upravni odbor sestavljajo Orietta Crasselli, Stefania Eramo, Sergio Ivanov, Claudio Lorenzon, Laura Merni, Lidia Princi in Ottavio Romano, ki je tudi novi tajnik goriskega krožka. Nadzorni odbor sestavljajo Romualda Busatta, Alessandro Laurenti in Damjan Primozic. Upravni odbor se bo sestajal vsako sredo ob 20.30 na sedežu na Travniku. Kongres je tudi sprejel politični dokument, s katerim stranka izraza upanje, da bi se čimbolj vključila v delovno, mladinsko in občinsko okolje nasploh. Izraza tudi zadovoljstvo nad prisotnostjo stranke med občani slovenske narodnosti v Gorici.

Včeraj pa smo dobili polemichen odgovor nasprotnikov, ki ugotavljajo, da se je v javnosti pojavila napačna ve-

st, da naj bi se bil odvijal kongres mestnega krožka SKP v Gorici in da se celo govori, naj bi bil imenovan nov tajnik, ki naj bi kot prvo stvar zavrnil heretično politično zavezništvo s progresisti, ki edino - bognejdaj! - lahko resi Gorico ne-sposobne in dušecne desničarske okupacije. V resnici, trdi skupina, ki se sklicuje na dosedanega tajnika Maligoja, je jamstveni odbor odložil kongres goriskega krožka do razrešitve nekaterih disciplinskih vprašanj, kot izhaja iz izjave, ki so jo podpisale stiri petine goriskih članov stranke.

Prav ta izjava je nenavadno ostra do pokrajinskega vodstva, med vrsticami pa cika na deželnega svetovvalca Antona-za, ki naj bi bil pravi navdihovalec zamenjave. Vodstvo naj bi uvedlo disciplinski postopek proti dosedanjemu tajniku v Gorici z namenom, da bi pogojevalo izid kongresa. To potezo ocenjujejo podpisniki kot neupravičeno vmesavanje, ki ga pripisujejo dejstvu, da so v SKP vstopili mnogi elementi, ki so tuji komunistični tradiciji, vajeni sektaskega in manjinskega političnega delovanja, v katerem prevladujejo intrigantstvo in medosebni spori. Govorijo celo o »neofeudalnem sistemu investitur«, o vsiljevanju odločitev z vrha in zahtevajo naj spor razreši deželni ali, če potrebno, državni jamstveni odbor.

Kongres goriskega krožka, zaključujejo Maligoj in člani goriskega jamstvenega odbora, pa bo, ko bo to odločil legitimno strankino vodstvo, odprto bo vsem in o njem bodo vsi člani pisno obveščeni.

GLASBA / ZBOROVSKI NATEČAJ SEGHIZZI

V folklornem petju končno 1. nagrada

Dobil jo je mladinski zbor "Kamer" iz Rige - Mariborski zbor "Canticum" 3. med desetimi

Na zborovskem natečaju Seghizzi so včeraj končno podelili tudi prvo nagrado in sicer zboru Kamer iz Rige (Latvija), ki je po dveh tretjih nagradah v polifoniji zmagal v folklornem petju s 94.20 točke. Na drugo mesto se je uvrstil ruski zbor Anastassija iz Rostova (89, 90), na tretje "Canticum" iz Maribora (88, 20), na četrto "Bardos Lajos" iz Debrecena (Madžarska), na peto "San Ignacio" iz San Sebastiana (Spanija).

Natečaj se je sinoci sklenil s slavnostnim večerom, nagrajevanjem in nastopi zmagovalcev v narodnem petju. Zmagovalce v polifoniji so nagradili ze predsednici, ko je nastopil tudi mednarodni mladinski orkester YEM pod vodstvom Igorja Kureta (na sliki - Fotostudio Reportage).

V Gradežu zares zanimiva razstava o preteklosti železnic

Ko po glavni cesti iz Cervinjana vozimo v smeri Gradeža, bomo v kraju Belvedere, zadnjem naselju na kopnem pred laguno, nedaleč od Ogleja, na levi strani lahko videli majhno stavbo, ki nas spominja na železniško postajo. Do tja je bila že v avstrijskih časih iz Cervinjana speljana železnica, potniki so tja z vlakom prihajali iz vseh dežel cesarstva, v Belvederu so stopili na ladjico, ki jih je popeljala v ze takrat znano obmorsko letovišče.

Vlaka danes ni več. V spomin na takratne case so v Gradežu priredili razstavo o vožnji z vlakom na prelomu 19. in 20. stoletja. Odrpta je v stavbi znotraj Parka rož, nanjo opozarja velik plakat s podobo izvoška na kolodvoru na Dunaju. Razstavo je na pobudo založbe Laguna, ki je izdala tudi licen katalog, priredila letoviscarska ustanova.

Razstava je zares bogata, na njej je

tudi precej slovenskih eksponatov. Gre za razglednice postaj ob železniških progah z Dunaja skozi Slovenijo do Trsta kot tudi na takoiimenovani Bohinjski železnici. Trbovlje, Maribor, Prestranek, St. Peter na Krasu, Divaca, Nabrezina, Trst, Sv. Lucija so le nekateri kraji, katerih železniške postaje so prikazane na razglednicah, tudi s slovenskimi napisi. Kar nekaj razglednic je z železniške postaje v Nabrezini, tudi takšnih narejenih med gradbenimi deli za viadukt s strani domacih podjetij Caharija in Gruđen. Na razstavi vidimo tudi nekatere nacрте za dele prog, nacрте za železniške postaje, maketo postaje Juzne železnice v Trstu, maketo dolgo skoro 5 metrov, na kateri se vlakci premikajo pa se marsikaj drugega, kar je v zvezi z nekdanjim potovanjem z vlakom.

Marko Waltritsch

NOVICE

Novi knjigi Goriške Mohorjeve

V zadnjih junijskih dneh sta prisli na domaci knjižni trg dve novi knjigi. Goriška Mohorjeva je ob dnevu državnosti izdala Zbornik simpozija o Francu Jezi. V njem so objavljena predavanja s simpozijev, ki sta bila 22. aprila lani v Trstu oz. šest mesecev kasneje na Ptuj. V zborniku so zbrana predavanja Franca Golčnika, Martina Jevnikarja, Marka Tavčarja, Janka Prunka, Draga Legiša, Vlada Habjana in Sase Martelanca ter članek Iva Jevnikarja na rob tržaskemu simpoziju. Ljubica Suligojeva prikazuje Ptuj v času, ko je tam studiral in deloval Fanc Jeza, Jakob Emeršic pa je sestavil Jezovo bibliografijo, ki obsega kakih 2000 enot. Ob branju referatov izstopa Jeza ne le kot pisatelj in casnikar, ampak predvsem kot prodoren mislec in politični delavec.

Druga knjiga, Pesmi zelene pomladi, je ponatis pesniške zbirke duhovnika in pesnika Lada Pisanca, ki je bil ubit v prvih februarjskih dneh leta 1944 nad Cerknim. Zbirka pesmi, ki je izšla pred 45 leti v Gorici, steje v novi izdaji 112 strani s tehtnim uvodom, ki prikazuje zivljenjsko usodo duhovnika in pesnika.

Nov tajnik SSK v Sovodnjah

Na zadnji mesečni seji sekcije Slovenske skupnosti iz Sovodenj je prislo do novosti. Izvolili so namreč novega časasnega tajnika sekcije, ki je Julijan Ozbot. Na lanskem obcnem zboru sekcije je bil sicer izvoljen dr. Diego Paoletti, vendar bo zaradi njegove časasne nerazpoložljivosti funkcijo opravljal Ozbot. Na seji je dosedanji tajnik Avgustin Devetak dal porocilo o do sedaj opravljenem delu, o pomembnosti SSK v Italiji in se nato zahvalil vsem članom za pomoč in sodelovanje.

Animacija v tržiških knjižnicah

Javno vecnamensko kulturno sredisce iz Ronk prireja tudi letos v kjiznicah, ki sestavljajo knjižnecarski sistem na Trziskem, srecanja z animiranim branjem knjig. S tem bi radi na zanimiv nacın privabili otroke k branju, ki naj ne bi bilo samo šolska obveznost in dali obenem možnost se pobleži seznaniti s knjižnico, ki naj bi postala radovoljno obiskovani kraj. Prvi del programa se je ze začel in se bo nadaljeval tudi v prihodnjih tednih za otroke poletnih sredisč v obcinskih knjižnicah v Ronkah, Zagraju, Sempetru ob Soci in Starancanu. Drugi del se bo nadaljeval jeseni po zacetku pouka v knjižnicah v Foljanu, Skocjanu ob Soci in Turjaku.

Urniki zdravstvenih služb

Goriška zdravstveno podjetje sporoča nove urnike uradov in ambulant v Ul. Mazzini 7 v Gorici, ki so jih od 3. julija. Ob sobotah bodo uradi oddelka za preventivo zaprti, razen Centra MST in službe za fiskalne preglede. Novi urniki ostalih služb in okenc za javnost so sledeci (od ponedeljka do petka: okenca za razna potrdila od 8.45 do 11.ure in ob sredah od 13. do 15.ure; urad za posebna vozniška dovoljenja od 9. do 12. ure, ob ponedeljkih od 14.30 do 15.30; urad za civilne invalide od 9. do 12. ure in ob petkih od 14.30 do 15.30; ambulanta za profilakso kuznih bolezni in cepljenje od 11. do 13. ure (po domeni tudi od 9. do 11. ure), in ob sredah od 13. do 15. ure.

Za obnovitev zdravstvenih knjižnic je potrebna kot doslej predhodna domena tudi po telefonu (vsak dan razen sobote od 13.30 do 14.30 na stev. 592807).

PUBLIKACIJE / IZŠLA JE NOVA, 18. ŠTEVILKA

Isonzo-Soča o goriških jeziki

Večina prispevkov usmerjena v razkrivanje tujašnje večjezikovnosti

Pred kratkim je izšla po vrsti osemnajsta številka casopisa Isonzo-Soča. Njegova značilnost, ki je v tej številki se bolj izrazita, je v tem, da so članki in prispevki dvojezicni, napisani so v slovenscini in italijanscini. V casopisu pa dobimo informacije tudi o furlanski stvarnosti, ki je v Gorici močno prisotna.

Glavna tema v zadnji številki so prav jeziki, ki jih govorijo prebivalci Gorice. V tej nasi stvarnosti so jeziki sporazumevanja številni in obsegajo pogovorne in pisane jezike. Pred prvo svetovno vojno je bila to vsakdanja in normalna stvar. Vojna pa je vecplastno obcevalno prakso pretrgala in vprašanje večjezikovnosti se je skrcilo le na uporabo italijanscine in slovenscine. V reviji se številni prispevki poglobljajo v to temo. Intervju z jezikoslovko Piero Rizzolati obravnava temo furlanske prisotnosti v Gorici in vire, ki o tem pricajo. Do izraza pride tudi prisotnost nemške komponente. O tem se je uredništvo pogovorilo s Hanson Kitzmüllerjem, profesorjem nemškega jezika in slovstva v Vidmu, ki meni, da je v Gorici mnogo, kot jih on

imenuje, Avstro-Nemcev, ki so sicer mešanega izvora. Prisotnosti slovenske komponente se Karlo Cernic dotika pogovoru s prof. Lojzko Bratuzevo, Marko Waltritsch pa piše o prvem prevodu Soldatijeve povesti v tuj jezik in sicer prav v slovenscino.

Dva članka obravnavata pomembni manifestaciji, ki sta bila spomladi v Gorici in ki spadata v glavno temo zadnje številke. Gre za Evrosolo in DOSP, ki sta združili med sabo mlade različnih narodnosti.

V reviji dobimo se prispevek o proslavljanju petdesetletnice osvoboditve v Sloveniji, ki je potekalo nekoliko drugače kot drugod po Evropi; prispevek Obrazi osvajalcev pa prikazuje, kako so Slovenci sprejeli italijanskega okupatorja. V srednjih straneh zasledimo zanimiv slovarček goriskega narčja z razlago izvora besede in njene izvirnega pomena. Med listanjem zasledimo se prispevek o goriski kosarki in marsikatero zanimivo informacijo o zaplentenosti goriski stvarnosti, predvsem kar se tice narodnosti.

V Gabrjah tekmovanje v košnji

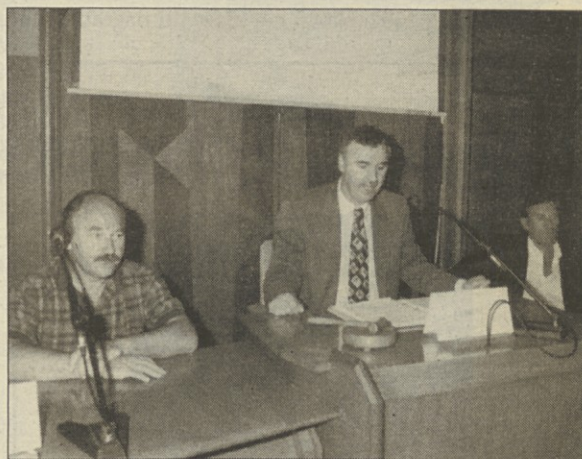
Vaski praznik, ki ga v Gabrjah prireja KD Skala, bo danes ob 17.30 ponudil zanimivo in vedno dobro obiskano tekmovanje v košnji. Na njem se bodo pomerile zenske (posamično) in moški, ki bodo tekmovali ekipno, v dvojicah. Pogostili jih bodo z domaćimi specialitetami. Ob pokalih za zmagovalce bodo tudi izžrebali večerjo za dve osebi, ki jo ponuja gostilna Devetak z Vrha. Praznik se bo sklenil s plesom ob zvokih ansambla vrtnica, zmagovalca Festivala Steverjan '95.

PREDSTAVITEV / NA POBUDO POKRAJINSKEGA CONI

Knjiga o športu na Goriškem

Iz zbranih podatkov je razvidna nadpovprečna športna aktivnost

Včeraj je goriški pokrajinski odbor Coni predstavil zbornik s podatki o vseh športnih društvih, ki delujejo na območju pokrajine. Pokrajinski odbornik za sport Tavagnutti, predsednik odbora CONI Giorgio Brandolin in moderator ter sociolog Furio Corosu so poudarili pomen pobude, ki jo je Gorica izvedla med prvimi v Italiji. Državni odbor CONI je enako nalogo poskusno poveril stirim pokrajinskim odborom, v bodoce pa naj bi to postala naloga za vse federacije. Knjiga prinaša mnogo statističnih informacij. Iz nje je razvidna izredno artikulirana športna stvarnost na sicer omejenem teritoriju. O tem prica tudi

državni tisk (Sole 24 ore), ki je Gorico postavil med prve stiri pokrajine v Italiji glede razmerja med številom aktivnih športnikov in prebivalcev starih sportih in sicer v kosarki, odbojki, kotalkanju in jadrnanju.

Giorgio Brandolin je tudi na kratko predstavil programe in namene novega pokrajinskega odbora, ki bi rad bil čimbolj na razpolago društvom za reševanje številnih problemov pri upravljanju športnih društev.

TRŽIČ / PRIZNANA RABA SLOVENŠČINE

Dvojezični zapisnik občinskih redarjev

Dosegel ga je dr. Renzo Frandolič

»Občina Trzic - Pokrajina Gorica - Poveljstvo občinskih redarjev - Zapisnik o ugotovljeni kršitvi (proti zakonskemu dekretu 30.04.1992 st. 285) v obremenitev gospodu...«

Tako lahko beremo v slovenscini na hrbtni strani zapisnika o prometnem prekršku, ki ga je prejšnji teden dobil od trziških občinskih redarjev dr. Renzo Frandolič. Februarja letos so redarji ugotovili, da je peljal mimo rdečega semafora in mu zaradi tega sestavili zapisnik o globi. Zapisnik je bil samo v italijanskini, zato je dr. Frandolič, ki živi v občini Devin - Nabrezina, dela pa v odvetniški pisarni v Trzicu, vložil priziv na prefekturo. Minilo je nekaj mesecev in končno je bil priziv sprejet. Zapisnik o globi so dali trziški občinski redarji prevesti in ga Frandoliču dostavili, tako kot je zahteval, opremljenega s slovenskim prevodom.

Takoj gre povedati, da ta primer ni osamljen, saj so iz Trzica skoraj sočasno dostavili dvojezični zapisnik o prometnem prekršku tudi Pinu Legiši iz Cerovelj, ki je prav tako vložil priziv s pomočjo dr. Frandoliča. Prav te dni pa je Natalino Legiša iz Stivana vložil že tretji priziv, vedno zaradi prekrška v Trzicu, in pričakuje pozitiven odgovor.

V lastnem prizivu je dr. Frandolič izjavil, da je italijanski državljani in pripadnik priznane slovenske manjšine v Italiji. »Zaradi tega ima podpisani pravico, da uporablja slovenski jezik v odnosu z Javno Upravo (Pubblica Amministrazione) ter da prejme odgovor in te opremljen s slovenskim prevodom«. To pravico, pojasnjuje, priznava že 5. člen Posebnega statuta priloženega Memorandumu z dne 5. oktobra 1954, nato je bila ta pravica ohranjena in potrjena s podpisom italijansko-jugoslovanske pogodbe z dne 10. novembra 1975 in razsodbama ustavnega sodišča st. 28 z dne 11.2.1982 in st. 62 z dne 24.2.1992. Na-

vaja se tudi ustaljena praksa izdajanja slovenskega prevoda zapisnikov na tržaškem ozemlju.

Kar zadeva Gorisko in specifično Trzic, je dr. Frandolič navedel, da tu živi priznana slovenska manjšina, saj tu živijo slovensko govoreči ljudje, do leta 1956 so bile tu slovenske sole in v mestu deluje slovensko društvo Jadro. Pravica do rabe slovenskega jezika na Goriskem izhaja iz vseh prej omenjenih aktov, kot je z razsodbo 1.10.1992 potrdilo prizivno sodišče v Trstu.

Te Frandoličeve argumente sta goriska prefektura in trziško poveljstvo občinskih redarjev sprejela. Ker v Trzicu niso opremljeni s prevajalsko službo, so si pomagali

tako, da so za prevod zaprosili prevajalce sosednje občine Devin - Nabrezina.

Dr. Frandolič je seveda z velikim zadoščenjem sprejel ta uspeh v prizadevanju za uveljavljanje javne rabe slovenskega na Goriskem. Prav tako je priznanje rabe slovenske z zadovoljstvom pozdravilo društvo Jadro iz Ronk, ki ocenjuje, da gre za dejanje politične in pravne omike, ki bo prispevalo k boljšemu medsebojnemu razumevanju in ki nas približuje bodoči Evropi narodov in kultur.

Tako v Trzicu, kjer občino upravljajo napredne sile. Bi bilo isto tudi v Gorici? Pravne osnove gotovo obstajajo. Zakaj torej ne poskusiti?

RONKE / ZBORNİK JADRO

Pester glasnik slovenskega življa v Laškem

Letošnja številka je že sedma

Konec meseca maja je izšla sedma številka zbornika Jadro, ki ga je izdalo in zalozilo istoimensko kulturno in rekreativno društvo iz Romjana v občini Ronke. Urednik Karlo Mucic je zbral prispevke, ki pričajo o vedno živi kulturni identiteti Slovencev iz Laškega. Zbornik je skozi čas doživel razvoj, ki je po mnenju prof. Nade Pertot, ki je zbornik lektorirala, viden tako kar zadeva vsebino kot tudi njegov obseg. Iz vsebine številnih prispevkov izžareva volja do obstoja Slovencev na tem obrobem področju našega narodnostnega prostora, po drugi strani pa je tudi vidna prizadevnost sodelavcev in urednika sa-

mega, da bi bil zbornik cimbolj pester, bogat in zanimiv za vse, ki ga dobiijo v roke. Posebno pozornost namenja zgodovini in dogodkom, ki so zaznamovali preteklost Slovencev na tem območju. In to je povezovalna nit vseh dosedajših zvezkov.

Tudi v najnovejši številki so zgodovinski prispevki najbolj številni in obravnavajo različna obdobja: od bronaste dobe 16. stoletja pr. Kr. pa do današnjih dni, ki dobiimo sveže podatke o delovanju v tukajšnjih organizacijah, osnovni soli, otroškem vrtcu in društvih. Mnogo informacij dobimo predvsem o dogajanju v tem stoletju in iz konca prejšnjega stoletja. Tako marsikaj izvemo o trziški ladjedelnic in o kraskih hrastih, ki so jih uporabljali za gradnjo ladij, o angloameriških zračnih napadih na Lasko in o drugi svetovni vojni nasploh ob priložnosti petdesetletnice osvoboditve. Zanimiv je prispevek o bivši Ul. Opatje selo oz. Opajski ulici v Ronkah, kar prica, da je tu živel mnogo opajcev, ki so si zgradili v Ronkah domove s pomočjo vojne odškodnine. V prispevku o Dijaskem domu v Gorici so navedeni gojenci, ki so prihajali iz Laškega.

Predstavljen je še dejavnost ronske krvodajalske skupine, sole v Romjanu, združenja VZPI-ANPI z Ronk, razstava Oscarja Beccie v Kulturnem domu v Gorici. Naj omenimo se članek o raziskovalnem taboru Lasko 91, ki nekoliko dopolnjuje podatke v zborniku s takratnega tabora in prispevek, ki navaja točen organigram društva Kosovel, ki je delovalo od l. 1964 do 1974; in se prispevek o rabi slovensčine v javnosti. Iz leposlovja imamo v tej številki samo tri prispevke in sicer poezijo Zakaj? Erike Hrovatin, Limbus Liliane Visintin in sestavek Poletne noči, ki ga je napisala Miriam Rebula.

KINO

GORICA
VITTORIA 20.00-22.10
»Ed Wood«. Rez. Tim Burton. Igrata Johnny Depp in Patricia Arquette. Ozvočenje Dolby stereo. Vstopnica samo 7.000 lir.

CORSO 18.00-20.00-22.00
»Il prete«. Prep. mladini pod 14. letom. Vstopnica samo 7.000 lir.

GLEDALIŠČE

V **KRMINU** na Trgu 24. maja bo nocoj ob 21. uri gledalska skupina "Malocchi e profumi" iz Forlija uprizorila igrano Michaela Frayna "Rumori fuori scena". Vstop prost.

OBVESTILA

SLOVENSKI DEZELNI ZAVOD ZA POKLICNO IZOBRAZEVANJE prireja 15., 16., 17. in 18. septembra seminar o telesni zaznavi in govoric. Vpisovanje do 5. septembra. Informacije na tel. 81827.

VZGOJITELJA isce dijaski dom Simon Gregorčič v Gorici. Interesenti, ki jih veseli vzgojno delo, naj vložijo prošnjo najkasneje do 14. julija v upravi doma, Ul. Montesanto 84.

RAZSTAVE

NA GORIŠKEM GRADU (v razstavnih prostorih v grajskih zaporih) je se danes odprta razstava Eurart 95. Ogled od 9.30 do 13. in od 15.30 do 19. ure.

ČRPALKE

Danes so na Goriskem dežurne naslednje bencinske črpalke:

GORICA
MONTEHELL - Ul. Trieste
IP - Ul. don Bosco
AGIP - Ul. Aquileia
FINA - Korzo Italia
TRZIC
MONTEHELL - Ul. Matteotti
ESSO - Ul. 1. Maggio
IP - Ul. Boito
FINA - Ul. Cosulich
KRMIN
MONTEHELL - na državni cesti št. 56
GRADIŠČE
AGIP - na cesti proti Marjanu
RONKE
ERG - Ul. Aquileia
FOLJAN
AGIP - Ul. Redipuglia
ROMANS
API - Trg Candussi
FOSSALON
MONTEHELL - Fossalon

GORISKA MOHORJEVA DRUŽBA DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAZENCEV KROŽEK VIRGIL SCEK

v spominu na nedolzne žrtve revolucije in ob četrti obletnici neodvisnosti Slovenije vabijo na predstavitev

Zbornika simpozija o Francu Jezi

in pesniške zbirke

Lada Piščanca Pesmi zelene pomladi

Večer bo na sedežu pevskih zborov v Devinu v torek, 11. julija 1995, ob 20.30.

* ČESTITKE

V Gabrjah slavi 90. Rojstni dan **OLGA PRIMOŽIČ** vd. **MOSETTI**. Vse najboljšje in se na mnoga leta ji želi družina Baldan.

PRISPEVKI

Namesto cvetja na grob Romane Zotti daruje Jozef Zotti z zeno Eldo 50 tisoč lir za SKD Danica z Vrha. V isti namen daruje Valeria Grilj 30 tisoč lir za SKD Danica z Vrha.

VČERAJ-DANES

Podatki iz matičnega urada goriske občine v tednu od 2. do 8. julija 1995:

RODILI SO SE: Federica Giusti, Sharon Morello, Simone Saracino, Elisa Viola, Elisa Bitetti, Emanuela Calligaris, Marta De Lillo, Matteo Gallo, Anna Sachet.

UMRLI SO: 92-letni upokojenec Guido Marsi, 80-letna gospodinja Laura Jug vdova Torre, 64-letni upokojenec Severino Diviacchi, 93-letna upokojenka Olimpia Bertoz vdova Braidia, 61-letni upokojenec Dante Nassetti, 65-letna gospodinja Elena Visintin poročena Gobbo, 82-letna upokojenka Maria Sfiligoi vdova Daniele, 76-letna upokojenka Tereza Zotti poročena Murenec, 42-letni zidar Vittorio Leghissa Rossi, 82-letna upokojenka Maria Restituta Nasone, 73-letna gospodinja Ilva Trevisan vdova Facchinetti, 90-letna upokojenka Teresa Furlan vdova Ipaviz, 74-letni upokojenec Carlo Fiegl, 62-letni upokojenec Alfredo Marcosig, 84-letna gospodinja Genoveffa Grion vdova Marangon.

LEKARNE

DEZURNA LEKARNA V GORICI
BASSI RITA, Ul. don Bosco 175, tel. 32515
DEZURNA LEKARNA V TRZICU
OBCINSKA 1, Ul. Terenziana 26, tel. 482787

POGREBI

Jutri: 9.00, Guido Marsi iz bolnišnice sv. Justa v Trzicu; 10.00, Mariano Mauri (prihod iz Trzica) na glavnem pokopališču; 11.00, Francesca Soich, vdova Valentin iz splosne bolnišnice na glavnem pokopališču; 13.15, Luigi Giordano Bon iz splosne bolnišnice v Doljenje.

ŠTANDREŽ / NA POBUDO KD OTON ŽUPANČIČ

Otroški slikarski ex tempore

V treh starostnih skupinah je sodelovalo 20 mladih umetnikov

Kulturno društvo Oton Župancič v Standrežu je tik pred koncem junija priredilo slikarski ex tempore za otroke in učenice. Tekmovanja se je udeležilo dvajset mladih umetnikov, ki so bili razvrščeni v tri starostne skupine. Žirija je pozorno pregledala vse izdelke in razglasila sledeče zmagovalce, ki so jih nagradili na posebni prire-

ditvi. Otroski vrtec: Gregor Nanut in Sandy Cej; 1. - 3. razred osnovne sole: Fabio Marussi in Chiara Mucci; 4. in 5. razred osnovne sole: Kristina Marussi in Peter Povšič.

Na sliki (Fotostudio Reportage): zmagovalci slikarskega ex tempore kulturnega društva Oton Župancič v Standrežu

PIAGGIO CENTER

A. M. Motori
Mattioli Alessandro

ul. Duca D'Aosta 36 - GORICA
Tel. (0481) 533410 - Fax (0481) 536727
Zastopnik PIAGGIO in GILERA

**BREZOBRESTNO
ODPLAČEVANJE NA OBROKE**

SLUŠNI APARATI PHILIPS

SE VAM ZDI, DA LJUDJE
V KINU, V CERKVI,
NA PREDAVANJH NE GOVORIJO JASNO?
IMATE TEŽAVE PRI POSLUŠANJU TELEVIZIJE?
VERJETNO POTREBUJETE NAS NASVET!!!

ODPRLI SMO

NOV CENTER V GORICI
Ul. Marconi 3/B tel. 30030

URNIK: ob torkih, sredah, četrkih od 9.00 do 12.30

BREZPLAČNI PREGLEDI

ISTITUTO ACUSTICO

Pontoni

**GLASBENA
MATICA
GORICA**

POTRJEVANJE IN PREDVPISOVANJE

v šolsko leto 1995/96

Sprejemamo prijave za: klavir, harmoniko, violino, violončelo, violo, kontrabas, kitaro, blok flavto, flavto, klarinet, trobento, rog, pozavno, talkala, solopetje in predšolsko glasbeno vzgojo.

Vse potrebne informacije dobite na tajništvo sole v ul. della Croce 3, do 28. julija 1995.

Umik: od ponedeljka do petka od 10. do 12. ure.
Telefon: 0481/531508

ZAHVALA

Ob izgubi našega draga

**Alfreda
Marcosiga**

se zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način sočustvovali z nami in ga pospremili na zadnji poti.

Svojci

Gorica, 9. julija 1995

KITAJSKA / IZOBRAŽEVANJE

Univerza je za mlade Kitajce težko dosegljiva pot do uspeha

PEKING - Mama Zhao je včeraj navsezgodaj odhitela v budistični tempelj in prizgala šest palčic kadila, simbolično stevilo, ki obeta, da bo slo vse po sreči. Včeraj je bil namreč napomembnejši dan v njenem in hčerkinem življenju: ce bo dekle opravila izpit, bo sprejeta na univerzo, to pa jo bo uvrstilo v elitni krog dveh odstotkov mladih Kitajcev, ki lahko računajo na pravo kariero.

Več kot 2,5 milijona oseb med 18 in 35 leti je včeraj po vsej Kitajski opravljalo sprejemne izpite za vpis na univerzo. To bo uspelo samo tretjini kandidatov, saj za vpis ne zadostuje le opravljen izpit, ampak tudi ocena. Kljub razširjeni egalitarnosti retoriki, je namreč dostop na univerzo izredno selektiven, na vseučiliščih pa vlada stroga hierarhija. Za vpis na univerze v Beidi, Pekingu, Fudanu ali Sangaju so potrebne visje ocene, ostale univerze pa so razvrščene po višini zahtevane ocene.

»V prošnji za prijavitelje k izpitu je treba navesti izbiro študijske usmeritve in univerze. Možno so tri opcije,« pojasnjuje Gup Lixi, ki je že diplomiral. »Ce ne dosežeš dovolj visoke ocene za prvo izbiro, potem ti preostane druga ali celo tretja. Izpit zahteva mesanico pripravljenosti in spretnosti. Ce podcenjuješ svoje sposobnosti, bos izbral drugo ali tretjo raven in potratil visoko oceno. Ce se precenjuješ, pa bos stremel po najboljših univerzah, a nazadnje ne bos prišel nikamor.«

Univerza na Kitajskem sicer se ni jamstvo za uspeh, a je gotovo neobhodni pogoj. Celo sama komunistična partija, ki je bila nekdanj ponosna na množice delavcev v svojih vrstah, se danes ponasa z naraščajočim številom univerzitetno izobraženih članov, časopisi pa medtem opozarjajo na se vedno nizko izobrazbeno raven. Statistika govori o skoraj 180 milijonih mladih med 18 in 25 leti, od katerih jih obiskuje univerzo komaj 2,8 milijona, kar je manj kot dva odstotka. Na Japonskem ali v ZDA se na primer sola na univerzi kar 40 odstotkov mladih.

»Kitajska bi morala stevilo svojih univerzitetnikov povečati vsaj za petkrat,« ugotavlja Guo Lixi, »toda to je zelo obcutljiva tema, saj študentje in intelektualci niso disciplinirani, kot bi hotela partija.« Univerzitetniki so tudi zadnji po vlaganjih v solanje, saj se mora šolsko ministrstvo, ki v državni bilanci sploh nima natančno opredeljenega budžeta, spoprijemati z desetinaimi milijonov nepismenih in s stotinami milijonov polpismenih državljanov. Tem sta družbeni uspeh in gmotna situiranost, po katerih težijo kitajski univerzitetniki, zagotovo onemogočena.

Taki, kot je hčerka gospe Zhao, pa so že v krogu tistih pet do šest odstotkov, ki jim je uspelo priti do sprejemnega izpita na univerzi. Ce ga bodo izdelali, bodo stopili v tisto majhno skupino dveh odstotkov privilegiranih, ki bi lahko in morda tudi bo - prenovila Kitajsko.

PARIZ / FESTIVAL VISOKE MODE

Za uvod Madonna in »beli« Versace

Italijanski kreator se je predstavil s snežno belo kolekcijo in nenavadnimi materiali

RARIZ - Madonna in Gianni Versace sta včeraj krstila začetek pariskih revij visoke mode za prihodnjo zimo. Italijanski kreator si je tokrat omislil pretežno geometrijsko modo po vzoru sedesetih let, v izrazito snežnih barvah svile in tweeda, vezenin in se posebno z biserno matico prevlečene plastike, okrašene s kristalnimi okraski. »Ze 20 let sem sanjal, da bi naredil kolekcijo ene same barve,« je izjavil kreator, ki si želi prilastka »čist«.

Podoba Madonne v bellem kompletu in bela Versacejeva kolekcija sta bili torej uvod v pariske revije, kjer so se prvi predstavili prav Italijani. Maurizio Galante je v kricecem nasprotju z Versacejem predstavil popolnoma črno kolekcijo in oznanil, da se bo se pred koncem leta preselil v Pariz, čeprav bo proizvodnjo ohranil v Latini. Med občinstvom, kakih 900 povabljenecv za dve reviji, ni bilo toliko pričakovanega Princea, čeprav je Versacejevo kolekcijo spremljala prav njegova glasba. Pršla pa je Rebecca Brounsard, svetlolasa spremljevalka Jacka Nicholsona, in tudi to je dogodek tega dne, ko je nad modo prevladal spektakel in tudi življenjske izkusnje: vrnitev Madonne k miru »normalnosti« in vrnitev Versaceja k miru absolutno belega.

Modni kreator se je v pogovoru z novinarji ustavil tudi pri tistem, kar so časopisi pisali o njegovi homoseksualnosti. »Pretiravali so,« je dejal, »bil je samo intervju o knjigi Moz brez kravate. O drugih argu-

Priletna ženica ni videti posebno zainteresirana za manekenko z zadnjim modelom Nine Ricci (Telefoto AP)

mentih se sploh nisem pogovarjal, tudi zato, ker se mi ne zdi potrebno, da bi govoril o svojem privatnem življenju.«

Ce se vrnemo k modi, velja Versaceju priznati pogum, da je ustvaril zahtevno in zelo izrazito kolekcijo, pri čemer je uporabil nenavadne materiale, kot zrcalno gladke svile s platinastimi nitkami in prozorno plastiko celofanskega učinka. Blago je zgajeno kot biserna matica, sveti se in prepušča nasladi oči gibka telesa manekenk. Naomi Campbell z razpuscenimi lasmi kot vse ostale, se od časa do časa pokaže popolnoma gola pod prosojno tancico, gostje pa se ozirajo za Albertom Monaskim, ki pa ga preprosto - ni. Potrdi-

tev tistega, kar je izjavila sama Naomi, da namreč med njima ni ničesar?

Manekenke se po odru sprehajajo v srebrnih skorenjčkih, v geometrijskih oblekah z »diamantnimi« zadržkami, za konec pa belino zamenja 13 deklet, ki spremljajo nevesto v svetlikajocih se zivordecih oblekah, se najbolj podobnih zavitkom čokoladnih bonbonov. Delo je končano, zdaj je na vrsti zabava. Versace je za svoje goste, brez Princea sicer, a z Madonno, rezerviral večerjo z ribami v nočnem lokalu »Chez Regine«. Povabil jih je 160, njegove najpriljubljenejše manekenke pa so bile oblečene v mini krila nove sezone, rigorozno bela seveda.

NOVICE

Tretja noč spopadov med mladoletniki in policijo v bližini Londona

LONDON - Kot že dve noci zapored, so se tudi preteklo v Lutonu, mestecu severno od Londona, nadaljevali spopadi med tolpami mladostnikov in policijo, ki je morala uporabiti solzilni plin. Fantje, ki stanujejo v kompleksu ljudskih stanovanj Marsh Farm, so bili namreč »oboroženi« s kamenjem, železnimi palicami in zazigalnimi steklenicami, razbili pa so vse, kar jim je prislo na pot. Oropali so tudi trgovine in metali zazigalne steklenice skozi okna sol in knjižnic. Zadnji obračun spopadov, ki so se vneli uro po polnoči, govori o sedmih ranjenih policajih in šestnajstih aretiranih mladoletnikih. Povod za razgrajanje mladinskih tolp naj bi bil arest nekega 13-letnega dečka, ki je pobegnil iz pobiljevalnice.

V Iranu 23 žrtv trčenja avtobusa s tovornjakom

TEHERAN - V severovzhodnem delu Irana je prislo do celnega trčenja med avtobusom in tovornjakom, v katerem je umrlo 23 oseb, 26 pa jih je bilo ranjenih. Po pisanju večernika Kayhan naj bi nesrečo, ki se je pripetila v regiji Korasan, povzročil voznik tovornjaka, ki je zaspal za volanom. Utrujenost je tudi sam plačal z življenjem.

Kačam ugajajo washingtonski semaforji

WASHINGTON - Promet v glavnem mestu ZDA je za dva dni držala v pesti kaka, ki se je vgnezdila v eni od semaforških central. Da bi jo zbežali iz gnezda, so morali poseči prostovoljci, ki so centralo izključili iz semaforške mreže in nato eliminirali plazilca z električnim nabojem. »Črni morski mokasin«, kot se ta vrsta kače strokovno imenuje, je bil dol 60 centimetrov, odkrili pa so ga tehnik, ki so iskali okvare na semaforških napravah.

Albanska policija služila z ubežniki

TIRANA - V Albaniji so včeraj objavili vest, da je bil vrh policije obmorskega mesta Valona vpleten v trgovino z ubežniki. Obtožena sta poveljnik tamkajšnje prometne policije in vodja informacijskega urada tajne službe, ki sta bila odstavljena in ju čaka sodni proces. Poveljnik prometne policije Ilirian Hasani je bil celo solastnik enega od plovil, ki vsak dan prevajajo v Italijo ilegalne potnike.

Prisilni pristanek letala Roda Stewarta

GÖTEBORG - Privatno letalo britanskega rock pevca Roda Stewarta je moralo v soboto zvečer zasilno pristati v Göteborgu, ker mu je eden od reaktorjev vsesal ptica in se blokiral. Incident ni povzročil poškodb med devetimi potniki, Stewartu, ki je komaj končal koncert pred 30 tisoč gledalci na stadionu Ullevi, pa je strah povzročil rahel sok. Ko je prišel k sebi, je nadaljeval pot proti Lutonu, mestecu severno od Londona, ki je v teh nočeh prizorišče divjanja mladoletniških tolp.

FREE

Formula "cicloscooter" je namenjen klientom, ki želijo karakteristike modernih avtomatičnih skuterjev združiti (jakost, elektronski vžig, avtomatski mešalec goriva, predal pod sedčem) z visokim 14" kolesom. Letos je na razpolago v novi obliki, s prednjo 200 mm diskasto zavoro in s serijsko vgrajenim zadnjim kovčkom. 3.275.000 lir.

SFERA

Naziv, ki je postal klasičen, je še iz prve serije avtomatičnih skuterjev proizvodnje Piaggio. Pred kratkim popolnoma stilno preoblikovan: poleg popolnoma preurejene komandne plošče, razširjenega prednjega dela, nižje nastavitve sedeža, je največ opazna tehnična novost prednje diskaste zavore. 3.750.000 lir.

NRG

Predstavlja vrhunec vseh modelov zaradi hlajenja s tekočino, ki daje optimalni termični izkoristek motorja in jamči najvišje možne dosežke. Ze samo ime (v angleščini se izgovarja en-er-gi) da slutiti, kolikšna je energija, ki je na razpolago vozniku. 4.130.000.lir Na prodaj je tudi različica v vivo-mat barvi, ki daje vozilu poseben peskast efekt.

V tem oglasu vam predstavljamo samo nekaj primerov, ki so vam na voljo v našem Piaggio centru v Ulici sv. Frančiška 50 - Trst.

Vaš obisk nam bo omogočil, da vam predstavimo vso široko ponudbo Piaggio/Gilera in skupaj poiščemo pravo rešitev za vaše osebne želje. Imamo na razpolago:

... klasična motorna kolesa z avtomatičnim menjalnikom začeni z bajnim CIAO za 1.790.000. lir;

... neuničljivo Vespa 50 s 3 ali 4 prestavi od 2.500.000. lir dalje.

... široko paleto avtomatskih skuterjev začeni z ZIP z bobnastimi zavorami za 2.995.000 lir. ZIP je na razpolago tudi z diskastimi zavorami ali v različici Gilera "Easy moving" z ojačenim motorjem;

... široko izbiro Gilera, ki s športnima modeloma TYPHOON in STORM se pridružujeta modelu "Sfera";

... model NTT, terenska različica modela NRG;

... raznovrstne modele Vespa z registrsko tablico, s štiristopnim menjalnikom v različici PK 125 za 4.000.000 lir in klasično Vespa PX 125/150/200;

... razne skuterje kot Skipper 125/150 in kmalu tudi Typhoon 125;

... in na koncu paradni HEXAGON 125/150 katerega se ne da opisati: treb ga je neposredno občudovati.

Med vašim obiskom vam bomo orisali možnosti finansiranja "Creditcon" na 12 mesečne obroke. Sami se boste prepričali o naših servisnih uslugah v specializirani delavnici in z nadomestnimi deli.

ROTL

TRST - Ulica sv. Frančiška 46/5 - Tel. 040/764116

3 LETA GARANCIJE

PIAGGIO CENTER

ČEČENIJA / PO PETKOVEM POKOLU V GROZNEM

Jelcin bo osebno nadziral lov na krivce

Čečenska delegacija se je vendarle vrnila za pogajalsko mizo - Bojišča mirujejo

GROZNI (Reuter) - Ruska in čečenska delegacija sta se včeraj vendarle vrnila za pogajalsko mizo, čeprav je v petek ze kazalo, da so se pogajanja zrasla na robu propada, potem ko so čečenski predstavniki zaradi umora sedemčlanske družine v Groznom protestno zapustili kraj pogovorov. Jelcinov tiskovni predstavnik je sporočil, da ruski voditelj ostro obsoja pokol civilistov in namerava osebno prevzeti nadzor nad preiskavo in lovom za storilci.

»Ni izključeno, da je bila krvava tragedija v Groznom v resnici skrbno načrtovano teroristično dejanje, ki naj bi unicilo mirovni proces, okrepilo protirusko razpoloženje in sprožilo nov izbruh sovražnosti,« je zapisano v izjavi predsednika Jelcina, ki je hkrati pozval k strpnosti in ohranitvi krhkega miru.

Ceprav je vodja čečenske delegacije Usman Imajev, pretresen zaradi tragičnega incidenta, v petek zatrdil, da se pogajanja ne bodo nadaljevala, dokler krivcev za pokol ne doleti zaslužena kazen, so se predstavniki upornikov znova sesli z ru-

skimi pogajalci, potem ko je uradna Moskva zagotovila, da ni povezana z umorom, in obljubila, da bo storilce dosegla roka pravice.

Pogajalci so se znova sestali v prostorih Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi, ki je glavni pokrovitelj mirovnih pogovorov, medtem pa so se uradni predstavniki sprtih strani skupaj udeležili pogreba žrtve pokola, med katerimi sta bila tudi dva majhna otroka. V Groznom je bilo ves dan mirno, verjetno zato, ker je čečenska stran razglasila dan žalovanja.

Vjačeslav Mihajlov, novi minister za narodnosti,

ki vodi rusko delegacijo, je včeraj priznal, da se je Moskva po dogovoru z uporniki odrekla t.i. nicelni opciji, ki je predvidevala odstop generala Dudajeva in marionetnega čečenskega vodstva ter takojšnjo pripravo svobodnih volitev. O morebitnem novem mirovnem predlogu Mihajlov ni govoril.

Srbi obljubili prosto pot konvojem za Sarajevo

Ni izključeno, da se želi Karadžić le otresti mednarodnega pritiska

SARAJEVO, ZAGREB (dpa) - Bosanski Srbi so včeraj presenetili mednarodno skupnost z odločitvijo, da bodo znova dovolili prehod človekoljubnim konvojem v Sarajevo po tistih poteh, ki so pod njihovo kontrolo. Na odločitev Pal je močno vplival srbski predsednik Milošević, in sicer po petkovem izčrpnem telefonskem pogovoru s francoskim predsednikom. Chirac je zagotovil Miloševiću, da bi odprte oskrbovalnih poti samo pozitivno vplivalo na nadaljevanje diplomatskih pogajanj.

Kot je potrdil tiskovni predstavnik Visokega komisariata za begunce pri ZN

(UNHCR) Kris Janowski, so oblasti s Pal obljubile UNHCR, da bo lahko ta organiza-

cija v naslednjem tednu dostavila 900 ton človekoljubne pomoči v oblegano bosansko prestolnico. UNHCR načrtuje, da bodo konvoji lahko odpotovali na pot proti Sarajevu že v torek. Na sedezu ZN v Zagrebu so za zdaj zelo zadržani glede zadnje srbske ponudbe, »saj ne bi bilo prve, da bi bosanski Srbi dali prazne obljube«. Mogoče je tudi, kot meni osebje ZN, da se hoče Karadžić s tem manevrom znebiti mednarodnega pritiska na Pale.

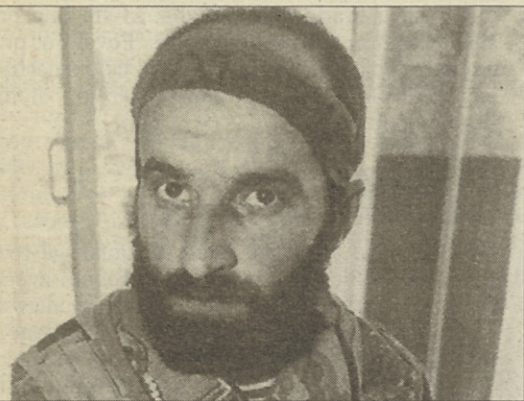
Medtem ko bosanski Srbi delijo velike obljube, UNHCR se vedno ne ve, ali je zadnji konvoj na poti v Sarajevo že prispel v mesto. Nejasno je namreč, ali so konvoj na srbskem območju pri Kiseljaku 10 kilometrov pred Sarajevom spremljali policisti Republike Srbije ali pa so to opravile enote ZN. Po besedah Janowskega bi bilo

UNHCR ljubše, če bi lahko konvoj spremljale modre celade, vendar je bolj pomembno, da se človekoljubna pomoč prebije do Sarajeva, kot pa to, kdo spremlja tovornjake. Zadnji človekoljubni konvoj je prešel srbsko kontrolno točko pri Kiseljaku, ki jo popularno imenujejo »Sierra One«, 21. junija. Od tega dne so Srbi držali to preskrbovalno pot ves čas zaprto. Zračni most v Sarajevo pa je zaprt že od 8. aprila dalje.

»Očitno želijo bosanski Srbi prepričati, da bi preskrbovalna pot čez Igman, ki jo nadzirajo vladne enote, s pomočjo enot za hitro posredovanje postala uradna preskrbovalna pot za Sarajevo,« menijo na sedezu ZN v Sarajevu. Igmanska pot pa je tako že nekaj časa edina povezava Sarajeva s preostalim svetom, vendarle pa jo lahko še vedno zadenejo srbske granate.

PORTRET

Šamil Basajev - rojen vojak in zagrizen sovražnik Rusov

MOSKVA - Šamil Basajev, vodja spektakularnega zasega talcev v Budenovsku, ki zdaj grozi z nuklearnim ali bioloskim napadom v Rusiji, če se pogajanja o Groznom ne bodo uspešno končala, je nevaren bojevnik, ki si je za cilj postavil konec vojne v Čečeniji. Na srečanju z novinarjem agencije France Press na jugovzhodu Čečenije Šamil Basajev, ki resnično verjame, da bo Čečenija nekoč le docakala samostojnost in mir, govoril o številnem civilnem prebivalstvu, ki je v šestih mesecih, kolikor traja vojna v Čečeniji, izgubilo življenje. Vendar ta moski tridesetih let, ki je pred štirimi leti vse svoje moči in vojaško vedenje usmeril v spopade kavkaskih ljudstev, miru v Čečeniji noče, če bi se zanj morali podrediti Rusiji.

Šamil Basajev je predvsem vztrajen vojaški vodja, ki je pred kratkim pod ruskimi bombami izgubil svojo družino, kar ga je močno prizadelo in se okrepilo njegovo sovražnost do ruskih vodij. O mlademu bojevniku je bilo prvič govora novembra 1991, ko je vodil ugrabitev letala Tupolev 154 v Pjatigorsk na jugu Rusije. Naslednje leto je poveležval bataljonu čečenskih prostovoljcev, ki so pomagali Abhazijcem v boju proti centralnim oblastem v Gruziji na drugi strani Kavkaza. Po abhaski zmagi se je Basajev kot heroj vrnil v Čečenijo, kjer imata pogum in ljubezen do orožja najvišjo vrednost. Takrat ga je predsednik Dudajev postavil za svojega družabnika.

Ko so enajstega decembra lani ruske enote stopile na čečensko ozemlje, je bil Basajev znova med prvimi na lestvici vojaške hierarhije, takoj za generalom Dudajevom in Maskadovom. Februarja po padcu Grozneza se je Basajev odločil za nevarne gverilske akcije. Soocen z umikom svojih enot pred močno rusko vojsko se je odločil, da bo vojno, ki Čečenijo ubija že dobrih šest mesecev, prenesele tudi v Rusijo. Tako je zaukazal operacijo v Budenovskem, kjer so za talce vzeli več kot tisoč prebivalcev tega mesteca, dosegel pa je, da so boji v Čečeniji za hip prenehali in da so se začela pogajanja. Po tej operaciji se je Basajev zatekel na jugovzhod Čečenije. Isabelle Astigarraga / AFP

VOLITVE NA KUBI

Režim išče podporo množic

Kdor ne pride na volišče, odklanja pravični boj proti Washingtonu

HAVANA - Danes bodo sli Kubanci na volišča, kjer bodo volili občinske svetnike. Vlada, ki je te volitve predlagala, zeli vnovično potrditev, da ljudje podpirajo njen režim, izid volitev pa ne bi smel presenetiti, saj so bili vsi kandidati javno predstavljeni. Približno 7.6 milijona volilcev bo izvolilo, tako kot tudi na zadnjih občinskih volitvah decembra 1992, stiriinajst tisoč svetnikov v sto devetinšestdesetih občinah, kolikor jih je na otocju. Izvolili jih bodo izmed devetin-dvajset tisoč kandidatov, ki jih je ljudstvo že predhodno volilo od srede maja do srede junija na shodih mestnih četrti, kot to zahteva tamkajšnji zakon o volitvah.

Ta zakon pa omogoča, da se kot kandidati pojavijo tudi mozeje iz opozicije, saj so v različnih delih države naklonjeni različnim strankam. »Skupščine sosedov«, ki so z dvigom rok izbrale »kandidate, ki so najbolj sposobni in imajo največje zasluge«, so potekale pod nadzorom osnovnih državnih organizacij. Po zakonu morata v vsakem volilnem okrožju biti najmanj dva kandidata in največ osem. V okrožjih, kjer noben kandidat ne bo dobil več kot petdeset odstotkov glasov, bodo morali v nedeljo, 16. julija, organizirati še drugi krog volitev.

Zadnje volitve, tako splošne kot tudi lokalne, so na Kubi imeli februarja leta 1993,

ko so živeli se v strojem režimu kot danes. Stevilo uradnih kandidatov je bilo takrat enako številu sedežev: 589 v narodni skupščini in 1190 v stiriinajstih lokalnih zborih. Neveljavnih glasovnic, ki so edini pravi pokazatelj glasovanja za opozicijo, je bilo le nekaj več kot tri odstotke vseh glasovnic, neupostevani glasovi, ki bi jih prav tako lahko razumeli kot nezaupnico vladi, pa so se približali stirim odstotkom. Volilna udeležba, ki jo tradicionalno spodbuja odločnost Kubanske komunistične stranke ali njenih sate-litskih organizacij, je presegla devetindevetdeset odstotkov.

Nekaj dni pred volitvami so oblasti zatrdile, da cilj današnjih volitev ni le izvolitev občinskih svetnikov. Po mnenju Ricarda Alarcóna, predsednika narodne skupščine, te volitve predstavljajo »glavni glas za državo«. Kubancem morajo dovoliti, da na najboljši in najbolj mozat način pokažejo svojo enotnost in svojo odločnost pred ameriskimi grožnjami, da bodo se poostri gospodarski in denarni embargo, s katerim Kuba živi že triinšestdeset let. Poudaril pa je tudi, da bi ne voliti in ne priti na ta sestanek z domovino pomenilo ne pokazati njihovega nestrinjanja z zakonom, ki ga je v Washingtonu predstavil konzervativni senator Jesse Helms.

Antonio Raluy / AFP

NOVICE

Predsednik ELDR za širitev EU

STOCKHOLM (AFP) - Novi predsednik Evropske stranke liberalcev, demokratov in reformistov (ELDR) Danec Uffe Ellemann-Jensen je izjavil, da je širitev EU v Srednjo in Vzhodno Evropo pomembna za mir in stabilnost na stari celini. Zadnji dan kongresa v Stockholmu je ELDR napovedala, da se bo borila proti izkoriščanju zaupanja in pomanjkanju postenosti ter za odpravo embarga na prodajo orožja Bosni, če bo moral Unprofor Bosno zapustiti, obsodila pa je tudi odločitev Francije, da bo vnovič začela jedrske poskuse v Oceaniji. Ellemann-Jensen je se poudaril, da bo skušal vzpostaviti stik z baltskimi državami, in jim predlagal sodelovanje.

Turčija z napadi na Kurde le »ščiti civiliste«

ANKARA (Reuter) - Približno tri tisoč iraskih Kurdev je pobegnilo pred turskim protigverilskim napadom na severu Iraka. V spopadu s pripadniki Kurdske delavske stranke (PKK) je sodelovalo tri tisoč vojakov, napad pa so začeli v sredo zjutraj. Včeraj je bilo v bojih ubitih stiriinajst upornikov, kar je smrtni davek PKK povečalo že na 104 ljudi. Turčija, ki so jo zahodni zavezniki že večkrat kritizirali, ker napada iraske Kurde, je poudarila, da »skrbi za civiliste«. Predstavnik Kurdske demokratske stranke Dizaji pa je dejal, da so civilisti iz osemnajstih vasi v bližini turške meje pobegnili na sever ali na jug in se zatekli k sorodnikom. Washington je podprl tursko akcijo, ces da je Turčija napadla v samoobrambi pred kurdskeimi ekstremisti, ki iz severnega Iraka večkrat napadajo kar prek meje.

Izraelski vojaki ostajajo na Golanu

JERUZALEM (Reuter) - Izraelski premier Jizak Rabin je dejal, da morajo izraelske vojaske enote ohraniti izvidniške postojanke na Golanu tudi po vrnitvi te planote Siriji. Slednja pa je odločila, da se po vrnitvi tega ozemlja izraelske enote na planoti ne bodo več smele zadrževati. Izraelski in sirske vojaški vodja sta se pretekli mesec sesla v Washingtonu, da bi končala dogovore o varnostnih ukrepih, vendar jima uradnega dogovora ni uspelo skleniti. Rabin je se zanikal govorice, da bi se v Washingtonu pogovarjala o možnosti, da bi na sporno ozemlje namestili enote ameriške vojske. V mestu Jenin na Zahodnem bregu so izraelske enote streljale na palestinske demonstrante, ki so zaprli glavno ulico, metali molotovke in kamenje ter zazigali pnevmatike. Ranile so pet Palestincev, nekega obmejnega policista in triindvajsetletnega Izraelca, vse ranjene pa so prepeljali v najbližjo bolnisnico. PLO in izraelski pogajalci bodo naslednji teden nadaljevali pogajanja v Italiji, kjer se bodo skušali dogovoriti o umiku izraelskih enot z levega brega reke Jordan. Pogovori se brzkone ne bodo končali do petindvajsetega julija, predvidenega roka, do katerega bi morali doseči dogovor.

NOVICE

Greenpeace svari Chiraca

PARIZ (Reuters) - Naravovarstveniki Greenpeacea - njihova protestna ladja Mavricni bojevniki se približuje mestu, kjer bodo Francozi spet opravljali jedrske poskuse - so včeraj vnovič pozvali francoskega predsednika Chiraca, naj spremeni svojo odločitev. Opozorili so ga na možnost, da bodo francoski poskusi sprožili verizno reakcijo in da jim bodo sledile tudi ostale jedrske sile, ki bi bile posodobile svoje orožje, druge države pa bi lahko začele razvijati jedrske programe.

Evropski komisar proti instituciji veta

PRAGA (Reuters) - Včeraj je evropski komisar Hans van den Broek med obiskom v Pragi dejal, da je skupna zunanja in obrambna politika Evropske unije onemogočena in da se je treba znebiti zakona, ki pravi, da je za sprejem katerekoli odločitve potrebno soglasje vseh članic EU. To praktično pomeni, da naj bi odpravili institucijo veta znotraj Unije. Van den Broek, ki je zadolžen za nekdanji Vzhodni blok, je dodal, da je izkušnja skupne politike v zadnjih osemnajstih mesecih razočarala, saj ni le blokirala uspešnih akcij za rešitev kriz v Evropi po hladni vojni, temveč je pripeljala do oblikovanja cele vrste združenj, ki so se pokazala kot neucinkovita in so oslabil identiteto EU. Van den Broek je med drugim dejal, da se je treba dogovoriti tudi o odnosih med EU, Natom in Zahodnoevropsko unijo, zadovoljen pa je bil z dejstvom, da se želijo nekdanje komunistične dežele priključiti zahodnim organizacijam predvsem zaradi varnosti, ki jim jo te zagotavljajo.

Ramiz Alia na prostosti

TIRANA (Reuters) - Albansko pritožbeno tožilstvo je razsodilo, da naj zadnjega komunističnega predsednika Ramiza Alia takoj izpustijo iz zaporov. Alia je prisel na oblast po smrti diktatorja Enverja Hoxhe leta 1985, leta 1991 pa je popustil pod pritiskom protestov in dovolil prve demokratične volitve. Po volitvah je ostal na položaju predsednika, vendar je po veliki zmagi opozicijske demokratske stranke leta 1992 odstopil. Septembra so ga zaradi zlorabe oblasti in kršenja človekovih pravic obsodili na osemletno zaporno kazen. Po razsodbi pritožbenega sodišča, ki je ugotovilo, da po uvedbi novega kazenskega zakonika ni več pravne osnove za zapor, je včeraj 69-letni Alia zapustil jetnišnico.

KITAJSKA / AMERIČAN KITAJSKEGA RODU OBTOŽEN VOHUNSTVA

Znani disident Harry Wu je spet za rešetkami

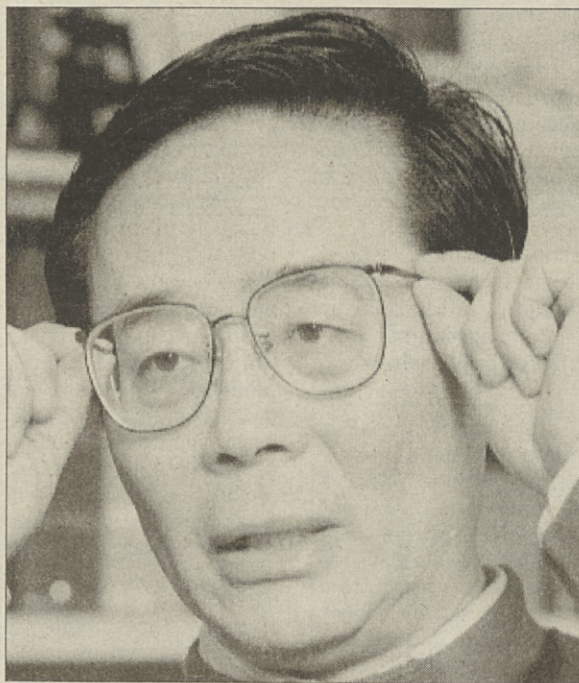
Washington očita Pekingu kršitev konzularnih odnosov

PEKING (Reuters, dpa) - Kitajske oblasti so sporočile, da so tudi uradno aretirale ameriskega državljanita kitajskega rodu Harryja Wuja. Wuja, znanega borca za človekove pravice, so obmejni organi sicer priprli že 19. junija, ko je prestopil kazahstansko-kitajsko mejo. Državna agencija Xinhua navaja, da je proti Wuju vložena obtožnica zaradi domnevnega ilegalnega prestopa meje, vohunstva, dajanja podkupnin z namenom pridobivanja strogo zaupnih informacij in kraje strogo zaupnih dokumentov.

Osemindesetletni Harry Wu z ameriskim uradnim imenom Peter Wu in pravim kitajskim imenom Wu Hongda je znan kitajski disident, trenutno pa je zaprt v mestu Wuhan v osrednji Kitajski. Prvic je bil zaprt leta 1956, ko je kot 19-letni študent kritiziral sovjetsko vojsko posredovanje na Madžarskem. Po zaporih in delovnih taboriščih je kasneje, do leta 1979, prebil skupno devetnajst let. O razmerah v kitajskih taboriščih je napisal knjigo Laogai - kitajski gulag. Leta 1985 je odpotoval v ZDA, kjer je dobil državljanstvo in predaval na Berkeleyu in Stanfordu. Od leta 1992 vodi inštitut Laogai v San Franciscu, ki raziskuje raz-

zmere v kitajskih kazenskih taboriščih. Lani je med svojim raziskovanjem na Kitajskem, kjer se je predstavljal kot ameriski poslovnež, s skrito kamero potrdil domneve, da oblasti prodajajo človeške organe na smrt obsojenih kaznjencev. Dokumentarec, ki ga je pripravil za britanski BBC, je dvignil veliko prahu, oblasti v Pekingu pa so vse obtožbe zanikale.

ZDA so Kitajsko obtožile, da krši konvencijo o konzularnih odnosih, ker ameriskim diplomatom niso dovolili obiskati zaprtega Wuja. Opazovalci domnevajo, da je zadnja poteza Pekinga odgovor na obisk tajvanskega predsednika Li Tenghuja prejšnji mesec v ZDA.

Harry Wu (Telefoto: AP)

28...

mest bo zraslo vsako leto v rečnih zahodnih delih Kitajske, piše dnevnik China Daily. Tako naj bi do leta 2010 na zahodu azijske velikanke nastalo 432 novih mest. Če bodo te napovedi uresničene, bo po virih kitajskega ministrstva za javne zadeve leta 2010 na Kitajskem kar 1054 vele mest.

Najbogatejše metropole bodo ob vzhodni obali, vendar vlada načrtuje tudi urbanizacijo območij v notranjosti države, saj naj bi bilo na zahodu Kitajske v prvih desetih letih 21. stoletja zgrajenih dvajset vele mest. Oblast si prizadeva za ustavev množičnega izseljevanja s podeželja, od koder je odšlo že približno sto milijonov kmetov, ki isčejo delo v gosto naseljenih mestih. Na podeželju je po uradnih ocenah 130 milijonov presežne delovne sile. Sedemdeset odstotkov od 1,3 milijarde Kitajcev zdaj živi na podeželju.

(AFP)

NOVA KNJIGA NEWTA GINGRICH

Konzervativna prenovitev ZDA

BARBARA KRAMZAR

Skupinica demonstrantov ga je pozdravila z vzkliki Unicevalec Amerike! Toda Newt Gingrich, ta čas najbolj kontraverzni politik ZDA, ima tudi obudovalce. Neka zenska se je pripeljala iz oddaljenega mesta v državi New York samo zato, da bi v manhattanški knjigarni videla Gingricha pri podpisovanju njegovega političnega testamenta, nove knjige z naslovom Prenovitev Amerike.

Gingrichov načrt prenove Amerike je ta trenutek najbolj razburljiva igra na ameriskem političnem odru. Ne le zato, ker je pod parlamentarnim drobnogledom pogodba, ki jo je eden najvplivnejših ameriških politikov za izdajo knjige podpisal z založbo razvpitega medijskega kralja Ruperta Murdocha. Se bolj razburjajo zamisli o novi konservativni Ameriki in Gingricheva očitna sposobnost, da svoje zamisli tudi uresniči. Toda ljudje, ki so novembra prepričljivo izvolili republikance v parlament, v njem se ne vidijo novega političnega mesije. Se vedno ni jasno, če niso Američani volili republikancev le zato, ker so hoteli kaznovati demokrate. Igrico lahko ponovijo na naslednjih volitvah v nasprotnem zaporedju!

Georgijski predstavnik Newt Gingrich pa je prepričan, da je njegovo poslanstvo veliko večje od zmage na prihodnjih volitvah. Zdaj načrtuje dolgotrajno prevlado republikancev v ameriški politiki. Gingrich ne ceni sistema dveh velikih uravnoveženih strank, ki tako navdusuje privrženca teorije nenehnega nadzorovanja politikov. Če bi demokratska stranka kar izginila, Gingrich najbrž ne bi jokala. Dolgoletna prevlada demokratov v parlamentu in liberalizem šestdesetih sta po njegovem mnenju uničila ameriskega duha in ponos. Liberalizem naj bi zakrivil, da danes dvanajstletnice rojevajo otroke, petnajstletniki se pobijajo, sedemnajstletniki pa jemajo diplome, ki jih ne znajo prebrati. Gingrich je tudi velik nacionalist. ZDA bodo se naprej upanje vsemu svetu in otok svobode, če bodo »socialno državo« spremenile v »državo možnosti«. V nasprotnem primeru bodo propadle.

Gingrichova politična filozofija je se začela oblikovati, ko je kot najstnik z očetom vojakom živel v Evropi in opazoval propadanje Francije pred nastopom generala De Gaulleja in Pete republi-

ke. Spoznal je, da lahko brez dobrega vodstva propade tudi najboljša, celo bistvo ameriske civilizacije, ki ga Gingrich vidi v spoštovanju odgovornosti in pravic posameznikov. Globoko je prepričan, da družba, ki priseljuje ne uči amerikanstva, ne more zavojevati tretjega vala informacijske revolucije. Predsednik spodnjega doma ameriskega parlamenta je vernik tehnološke revolucije. Nekoc je izjavil, da bi morala država rešiti otrokom zastoj deliti računalnike; Internet, milijonska mednarodna mreža računalnikov, pa je zanj oltar prihodnosti. V svoji knjigi Gingrich z odprtimi očmi sanja o navidezni resničnosti in njenih neomejenih možnostih.

Zastavonosa ameriske konservativne politike pa ima tudi pomanjkljivosti, ki se bodo morda kdaj v prihodnosti razbohotile in zamajale zdaj enotno desno fronto proti dediščini liberalizma. Za zdaj je videti samo Gingricheve dosežke. Pod njegovim vodstvom so zakonodajalci sprejeli zakone o uravnoteženju proračuna, zmanjšanju državne porabe in davkov ter preselitvi številnih pristojnosti iz Washingtona v prestolnice zveznih držav. Toda Gingrich utegne kljub političnemu mojstrstvu pasti v najbolj nevarno past ameriskega desničarstva - v zanko moralizma. Drugič poročeni georgijski politik je preprosto videti premalo polikan, če ga primerjamo z voditelji »republikanske inkvizicije« iz skrajnih religioznih organizacij. Ko se je računalniški zanesenjak in avtor malce popopranih romanov nedavno norceval iz nactov nadzorovanja računalniške pornografije, se Pat Robertson in Ralph Reed iz Krščanske koalicije - desničarska ideologija, ki bosta nedvomno izbirala republikanskega kandidata za predsednika - najbrž nista smejala.

Newt Gingrich za predsednika? Oče konservativne revolucije v ameriskem parlamentu ni izključil boja za Belo hišo, »če bi nastala praznina«, torej, če bi se kaj zgodilo senatorju Robertu Dolu. Toda bolj kot relativna svobodomislčnost v čustveno-telesnih zadevah, ki ga bo morda kdaj sprla z močnimi ameriški puritanci, bo Gingrichove predsedniške ambicije najbrž zaviralo pomanjkanje priljubljenosti med ljudstvom. Ze šest mesecev je vsak dan na prvih straneh časopisov in v udarnih radijskih in televizijskih oddajah, a se Američani se niso zaljubili vanj, kot so se nekoc v njegovega vzornika Ronalda Reagana.

KOHL V AUSCHWITZU

Kanclerjev poklon žrtvam

AUSCHWITZ (AFP, Telefoto: AP) - Nemški kancler Helmut Kohl je včeraj, zadnji dan uradnega obiska na Poljskem, obiskal nekdanje nacistične taborišče Auschwitz - Birkenau, ki je simbol holokausta židovskega ljudstva med drugo svetovno vojno. V družbi poljskega zunanjega ministra Władysława Bartoszewskijeva je stopil skozi vrata, ki jih se danes krasa napis »Arbeit macht frei« (delo osvobaja).

Sprehodil se je po poti ujetnikov in se ustavil pred jeco s številko 11,

kjer so nacisti s »prisileki« opravljali grozljive eksperimente. Položil je venec in se tako poklonil spominu na žrtve. Direktor muzeja Jerzy Wroblewski je povedal, da sprejema nemškega kanclerja kot romarja, ki se je prisel pokloniti mrtvim na največje pokopališče na svetu, kjer so nacisti pobili več kot milijon ujetnikov. Drugi venec je položil v taborišču Birkenau, oddaljenem tri kilometre, kjer se je ustavil pred mednarodnim spomenikom žrtve nacistične tovarne smrti. Sprehodil se je mimo spominskih na-

pisov v dvajsetih jezikih in se za trenutek ustavil pred nemškim.

To je že drugi Kohlov obisk Auschwitzu in Birkenau, ki ju je prvič obiskal že med svojim zgodovinskim obiskom na Poljskem leta 1989, ki pa ga je moral prekiniti zaradi padca berlinskega zidu. Pred njim je to mesto obiskal le en nemški kancler - Helmut Schmidt leta 1977.

Nato se je Kohl odpravil v Krakow, kjer je obiskal staro židovsko četrt Kazimierz in sinagogo Remuh.

SLOVENSKO-ITALIJANSKI ODNOSI

Tudi Slovenija zahteva svoje

Za vse dogovore bo zadnje sito slovenski parlament

LJUBLJANA - Prihodnji teden se bosta v Ljubljani ponovno sestala pooblaščenca zunanjih ministrov Slovenije in Italije ter skusala razvozlati zapletene meddržavne odnose. Kot smo že poročali, je slovenska vlada prejšnji teden zavrnila italijanski predlog in sklenila izdelati svoj predlog, ki naj bi bil predmet sestanka in konkretna možnost kompromisnega dogovora.

To pa je mogoče samo, če so spoštovana nekatera načela in predvsem veljavnost vseh obstoječih slovensko-italijanskih medna-

1983. Konkretna rešitev o vračanju lastnine v naravi je možna samo na osnovi že prej sprejetih pogodb, z upoštevanjem slovenske

Ce je pot v Evropo, način urejanja dvostranskih odnosov vprašanje vračanja nekaterih nepremičnin nekdanjim optantom in ezulom, je prav tako upravičena zahteva Slovencev na obeh straneh meje, da se vrne pozgani Narodni dom v središču Trsta. Fasizem se ni prisel na oblast, ko so fasistične tolpe požgale stavbo v središču mesta. Opuščena stavba danes čaka na pravega lastnika. V četrtek bo celotna slovenska narodnostna skupnost v zamejstvu pred Narodnim domom primerno počastila 75. obletnico požiga in z njo pricetka slovenske zamejske kalvarije. To pa bo istočasno zahteva po vrnitvi Narodnega doma.

rodnih dogovorov. V bistvu gre vedno za isti problem: veljavnost osimskih sporazumov in seveda tudi rimske pogodbe iz leta

zakonodaje in s tem, da se skupno vrednost tako vrljenih nepremičnin odsteje od skupne vsote odškodnine, ki jo mora po rimski

pogodbi iz leta 1983 vrniti Slovenija.

V takem primeru bi slo seveda za »kratko« verzijo nekakšne izjave ali dogovora, ki bi se omejila samo na to vprašanje. Tako bi se ustvarili dobrososedski odnosi, izginile bi možnosti izsiljevanja z vključevanjem oziroma ne vključevanjem Slovenije v Evropsko unijo in odprla bi se pot plodnega vsestranskega sodelovanja tudi za reševanje vseh ostalih - zlasti manjsinskih - odprtih vprašanj.

Tudi tak načelen in skrajno omejen predlog bo naletel v slovenskem državnem zboru na hude težave. Slovenska javnost ni naklonjena vračanju nepremičnin v naravi in z velikim nezaupanjem opazuje italijanske diplomatske poteze. Desnica bo zaradi teh problemov ostro napadla vlado, kar je nekakšen uradni lider skrajne nacionalistične desnice Janez Janša se napovedal na znanem mitingu v Ljubljani. Vla-

Narodni dom v Trstu Slovenci zahtevajo nazaj

dna večina ima teoretično okrog dve tretjini glasov, toda v tem primeru je celo aritmetična večina hudo vprašljiva, saj je to edini problem, ki lahko ogrozi vladno koalicijo in z njo Drnovskovo vlado. Izrazi nezadovoljstva in nezaupanja prihajajo iz vseh parlamentarnih skupin, tudi iz vrst LDS in Združene liste.

Za Evropo in evropske države so nerazumljivi in nesprijemljivi nekateri slovenski lastninski predlogi, kot na primer zakonski predlog, da bi nekemu tu-

jemu državljanu v primeru, ko ne bi bil več stalni prebivalec na ozemlju Republike Slovenije, njegovo nepremičnino nacionalizirali. Toda prav tako so absurde in za evropske standarde nesprijemljive zahtevne italijanske zahteve po pravici do prednostnega nakupa zemljišč, po ustvarjanju diskriminacijskega postopka. Interes obeh držav je torej nesporen: cim hitreje reševanje vseh odprtih problemov po evropskih standardih.

Bogo Samsa

Dodatni certifikati za lastninjenje bank?

LJUBLJANA - Medtem ko naj bi bila do konca letošnjega leta olastninjena večina od skoraj 1400 slovenskih družbenih podjetij - več kot polovica jih danes že ima prvo soglasje za začetek lastninjenja - se Slovenija pripravlja na se en privatizacijski val. Čaka nas se lastninjenje državnega premoženja, lastninjenje zavarovalnic in seveda bank, pri lastninjenju katerih naj bi z dodatno izdanimi certifikati sodelovali vsi državljani.

Zakon o lastninjenju zavarovalnic je že pripravljen za drugo obravnavo v parlamentu in ne predvideva neposrednega sodelovanja državljanov pri lastninjenju, pač pa posredno prek pooblaščenih investicijskih skladov. Skladi bodo lahko odkupili deleže zavarovalnic, tako da bodo njihovi lastniki tudi državljani, ki so certifikate zaupali skladom. Za drugo obravnavo je pripravljen tudi zakon o lastninjenju državne lastnine, ki naj bi ga poslanci predvidoma sprejeli do konca leta. Ta zakon pri lastninjenju državnega premoženja predvideva tudi možnost sodelovanja državljanov s certifikati, tako da bi omogočili rezervacije certifikatov, saj rok za njihovo uporabo poteče konec letošnjega leta. Kar se tiče lastninjenja bank, pa je jasno, da z makroekonomskega vidika in vidika celotne populacije tega kapitala ni tako zelo veliko, vendar pa kljub temu v vladi razmišljajo, da bi imele banke poleg dokapitalizacije deloma tudi možnost razdelitvene privatizacije za vse državljane. Z drugimi besedami to pomeni, da bi lahko vsi slovenski državljani sodelovali tudi pri lastninjenju slovenskih bank. Najverjetneje pa tovrstno lastninjenje ne bo izvedeno z obstoječo količino lastninskih certifikatov, temveč bo država izdala emisijo dodatnih certifikatov za vse državljane. Te dodatne certifikate bi seveda lahko vlagali le pri lastninjenju bank in bi imeli značaj nekakšnega namenskega lastninskega certifikata. Pri odločanju o slednjem bodo seveda imeli zadnjo besedo poslanci v državnem zboru.

Alenka L. Jakomin

MOBILNI EKOLOŠKI LABORATORIJ ZA SLOVENIJO

Nenehna pripravljenost ekipe

Ekipe bodo posredovale šele po obvestilu iz OKC

MARIBOR - S posebno pogodbo sta Zavod za zdravstveno varstvo Maribor in Ministrstvo za obrambo - Republiška uprava za zaščito in reševanje ustanovili ekološki laboratorij z mobilno enoto, ki bo delovala na ravni države. Pri opredelitvi za vključitev mariborskega zavoda v vrsto enot za zaščito in reševanje na ravni države je odločalo dejstvo, da je mariborski zavod že opremljen in usposobljen za opravljanje posebnih nalog, s tem da se je Republika Slovenija zavezala za sofinanciranje opremljanja in usposabljanja za naloge, ki jih zavod v svoji redni dejavnosti ne opravlja.

Mobilno ekološko enoto sestavlja 19 diplomiranih inženirjev, od teh so trije v vodstvu, šestnajst pa jih je razdeljenih v osem ekip s po dvema članoma, ki so v pripravljenosti 24 ur na dan. Zaradi številnih lažnih pozivov o raznih ekoloških nesrečah, bodo ekipe posredovale šele po obvestilu iz obveščevalno-komunikacijskega centra, ki lahko takoj preveri resničnost obvestila. Naloge mobilne ekolo-

ške enote so ugotavljanje vrste in količine nevarnih snovi v vzorcih vode, zraku, opremi in raznih sredstvih, analiza vzorcev za ugotavljanje uspešnosti dekontaminacije, posebne naloge v času izrednih razmer, tudi reševanje v primeru ekoloških nezgod ter intervencija v primeru radiološko-biološke kontaminacije na področju Slovenije. Na državni ravni deluje tudi ekipa mariborskega Za-

voda za dezinfikacijo, dezinsekcijo in deratizacijo.

Oprema za ekološko mobilno enoto, to je specialno vozilo z laboratorijem, instrumenti in posebnimi napravami za hitro odkrivanje nevarnih in strupenih snovi, seveda ni nova, zato pričakujejo, da jo bodo, kot je v pogodbi zapisano, z državnimi sredstvi posodobili in tudi količinsko povečali. S svojo dejavnostjo, ki se uveljavlja tudi prek državnih meja, in odlično kakovostno delo, je Zavod za zdravstveno varstvo Maribor izpolnil vse pogoje za dodelitev naziva »učni zavod« za izvajanje praktičnega pouka za dijake in študente srednjih in visokih sol oziroma fakultet, ki mu ga je podelilo Ministrstvo za zdravstvo.

Martina Pavšić

Trupla na smetišču

CELJE - Zaradi stavke delavcev zaloske TKB imajo tudi na Celjskem čedalje več težav s trupli poginulih živali in klavniškimi odpadki. Veterinarski inšpektor Franc Lemut in Zavod za zdravstveno varstvo v Celju sta v četrtek odredila nekaj najnujnejših ukrepov.

Ceprav tega gotovo vsi ljudje ne bodo sprejeli z razumevanjem, je moral inšpektor Lemut prepovedati klanje in odrediti časno odlaganje poginulih živali s tukajšnjih farm ter odpadkov iz klavnic na regijskem odlagališču komunalnih odpadkov v Bukovzlaku pri Celju. Medtem ko je mogoče klanje omejiti ali začasno povsem prepovedati, pa je več težav s kadavri. Nekaj jih lahko veterinarji spravijo v hladilnice, vendar pa je ostankov živali preveč. Lemut je odredil, da smejo na smetišču v Bukovzlaku odlagati le kadavre veterinarsko pregledanih živali, ki niso imele kuznih bolezni, ter klavniške odpadke veterinarsko pregledanih živali. Inšpektor je zaprosil tudi za mnenje Zavoda za zdravstveno varstvo v Celju, ki je njegova navedila dopolnil. Tako je dovoljeno v Bukovzlaku namenjene odpadke odlagati le teden dni oziroma najkasneje do 12. julija. V tem času smejo odložiti največ 50 kubičnih metrov odpadkov, vsa odlagališča morajo označiti, trupla in odpadke pa prekriti z metrom zemlje in metrom komunalnih odpadkov. Živalske krvi ni dovoljeno odlagati, pred odlaganjem pa bodo na smetišču opravili še izredno deratizacijo. Brane Piano

HRVAŠKA CESTNA INFRASTRUKTURA

Hrvaške doslej niso upoštevali pri načrtovanju prometnih koridorjev

ZAGREB - »Kot sosedi Slovenije pogosto proučujemo prometne probleme, pri čemer se včasih tudi razhajamo v pristopu, prepričan pa sem, da bomo delovaje sčasoma uskladili in nasli skupno ravnanje,« je izjavil hrvaški predsednik za promet in zveze Ivica Mudrinić in dodal, da ima Republika Slovenija svoje prioritete prometne smeri, ki niso usklajene s hrvaškimi, saj ni nujno, da bi bile.

Da bo morala Hrvaska sele zgraditi svojo infrastrukturo, so novinarji »izvedeli« sele na tiskovni konferenci, na kateri je bila pogosto kot vzor omenjena sosednja Slovenija. Hrvaska je namreč sele razpisala natečaj za pridobivanje koncesij radijskih in televizijskih frekvenc v zameno za visoka denarna

nadomestila, medtem ko se parlament se ni seznanil s strateskimi nacrti cestne infrastrukture.

Zaradi neugodnih geopolitičnih okoliščin, zaradi vojne, Hrvaske doslej niso upoštevali pri načrtovanju prometnih koridorjev. Evropske in svetovne banke pa niso odobrile nikakršnih posojil in doslej

ni bilo se nobenih dogovorov za dodelitev koncesij tujcem pri gradnji posameznih cest. Zaradi tega hrvaško ministrstvo za promet in zveze v tujini na veliko lobira, z namenom, da bi tako odvrnilo učinek »tihih« ukrepov pri povezanosti Hrvaske s svetom na področju cestnih in drugih prometnih koridorjev, je se izjavil minister Mudrinić. V minulih starih letih so zaradi pomanjkanja denarja zgradili komaj 85 kilometrov novih magistralnih avtocest, Dalmacija pa je se vedno prometno izolirana.

Gordana Gojak

Poletje z lipo in lepakom ter kmetozo in EU

Božo KOVAC

Lipa stoji, kot se spodobi, sredi zaselka. Okoli nje se ovija klop, na kateri so se hladili domačini, ki so sončno soboto izkoristili za poljska opravila in so si vmes privoscili malo počitka. Prizor bi bil lahko tudi izpred sto let, če ne bi bilo traktorja, satelitske antene in lepaka na lipi.

Tako pa ni bil. Lepak je oznanjal, da bo zvečer v bližnji vasi nastopila domača igralska družina. Na prostem bo uprizorila zahtevno komedijo znanega francoskega pisca. Isti priimek se je ponavljal pri večih vlogah in pri režiserki, le imena so bila različna. Vas je majhna.

Družba pod lipo se je odlocila, da se bodo vsi razen »dežurnega« zvečer odpeljali na predstavo.

Kaj pa če bo deževalo? Vreme te dni ni ravno zanesljivo.

Potem bo predstava odpadla.

V vasi je vendar zadrzni dom, v katerem je vsaj nekoč bila kar velika dvorana!

Po tem kratkem »dialogu« so domačini slabo poučenemu obiskovalcu nekoliko zolčno pojasnili zgodbo o zadrznem domu. Kmalu po drugi vojni so oblasti v vasi, ki je bila bolj bela kot partizanska, zvečine s prostovoljnimi, se pravi, z neplačanim delom domačinov postavile zadrzni dom. V njem so med drugim uredili dvorano, kar je bilo mogoče razumeti kot dober namen oblasti, da bi vas imela nekakšno kulturno središče, zanesljivo pa kot poskus, da bi župniku ustvarili konkurenco.

Poskus se ni najbolje obnesel, kulturno življenje pa se je močno razzivel. Iz roda v rod ga je bilo več. Tako ima vas danes igralsko družino in dva pevski zbora, ceprav so vascani zelo zaposleni, manjšina doma, večina se vozi v oddaljene industrijske kraje.

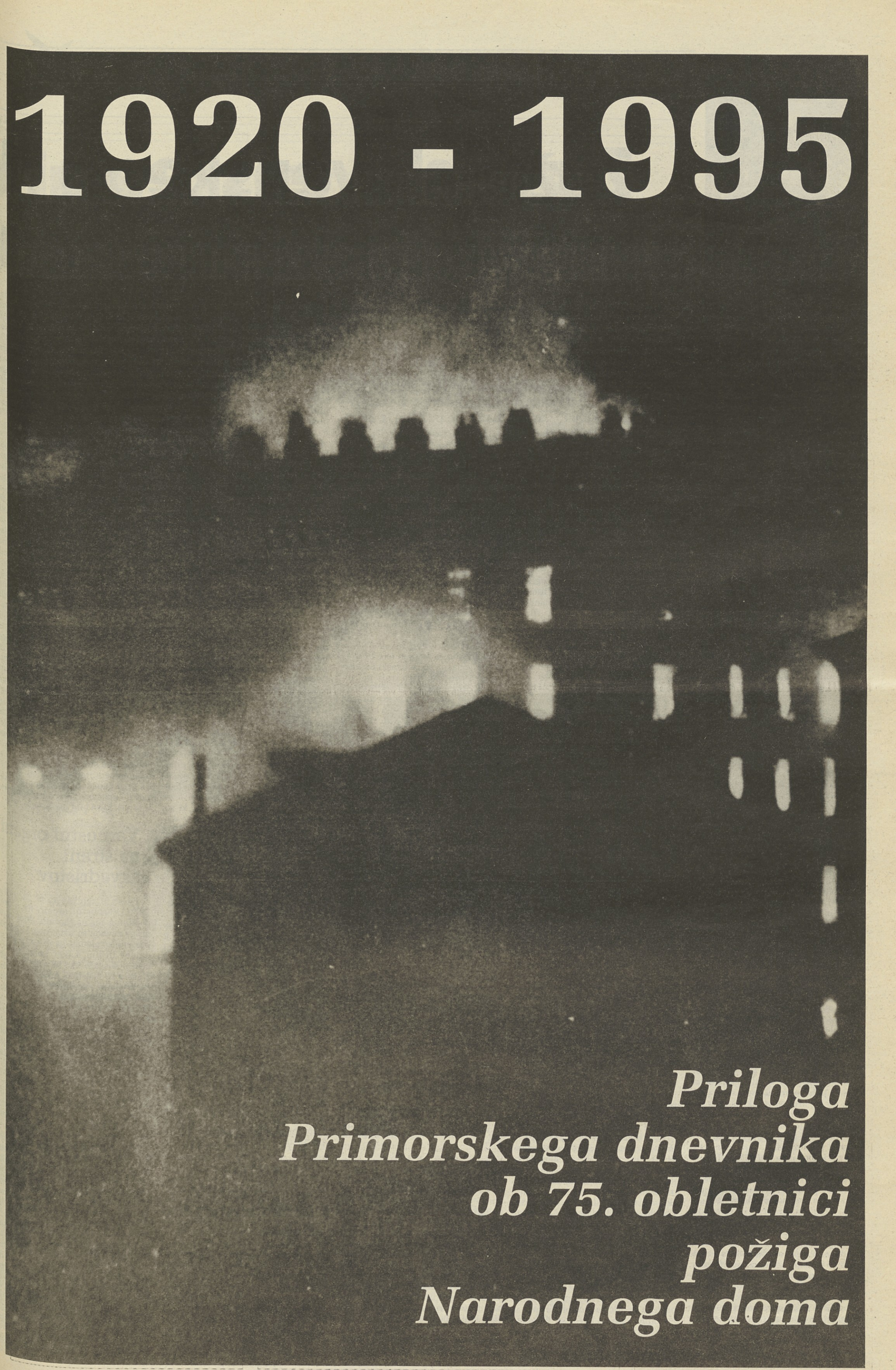
Glede dvorane pa je vas spet na istem kot v casih, ko je se niso zgradili. »Kmetoza«, kot pravijo zadrugi, ki ima glavni sedež v večjem sosednem kraju in je vascanom že dolgo tuja, ce jim je sploh kdaj bila blizu, dvorane ne da. »Olastninili« so jo zadrugi uslužbenci, ki so prostor spremenili v skladišče. Vascani zato nastopajo na prostem, ce od »zgoraj« ravno takrat ne pošljejo dežja.

Pripoved pod lipo se zdi poučna in naravnost »aktualistična«, ceprav je na prvi pogled nekoliko odmaknjena od velikih razprav, ali bi pretresajo slovensko politiko, ko se mora na primer odlociti, ali bo pustila tujce na slovensko zemljo. Vaski pogovor se ni spustil v zapletena vprašanja o dolgoročnih posledicah, ki bi jih za slovenstvo prinesla morebitna odlocitev, da lahko avstrijski ali italijanski podjetnik kupi v Sloveniji zemljišče in na njej postavi svojo tovarno. Se manj se je zapletel v že skoraj filozofsko vprašanje, ali bi bili prebivalci iz držav Evropske unije sploh se tujci, ce bi tudi Slovenija vstopila v to integracijo držav in gospodarstev. Ostal je na domači ravni, se pravi, pri dejstvu, da imajo ljudje sorazmerno dobro obdelane kmetije in za prvo silo plačano delo v vsekakor preveč oddaljenih službah. Motnja v njihovem življenju, ce bi izpustili davke, za katere se ve, da so ze od nekdanj previsoki, je pravzaprav »kmetoza«, ki se vede, kot da je njeno, kar je samo »prirodnikoval«, ne pa prisluzila. No, da, kakšno dobro idoco tovarno bi ze radi imeli blize, ce jih ze kdo vprasa, se dodajo. Lahko bi jo postavil tudi tujec, nic ne bi imeli proti. Prodali bi mu tudi zemljišče zanj, ce bi se jim le splacalo.

Poslušalca pravzaprav spravljajo v zadrego. Po eni strani se zapirajo v sorazmerno majhen prostor, ki jim povsem zadošča za vsakdanje življenje. Lahko bi se reklo, da so si z velikim trudom postavili tirnice, po katerih se zdaj vozijo od ranega jutra do pozne noci. Po drugi strani pa se mucijo s francoskim avtorjem in nimajo nikakršnih zadržkov do tujcev, ce bi jim olajšali življenje. Vsaj na prvi pogled ustvarjajo vtis, kot da njihovim razmišljanjem manjka notranje skladnosti. Lahko pa je vtis zmoten in so v resnici notranje trdni. Ne pa zadrtni in enoplastni.

Zdi se, da se njihov način razmišljanja sklada s trditvijo, ki jo je utemeljeval zagovornik izvirne in prevodne mladinske književnosti, ko je tekla beseda o čedalje večji revščini pri prevajanju tuje beletristike. Kar poslušal in preberes v rani mladosti in potem sanjas v materinski, lahko nadzidujes v racionalniški angleščini ali poslovni nemščini, zmeraj boš ostal, kar si bil kot otrok, razen ce se ne zanemaris ali prodas. Pravzaprav je povedal, da te lahko lastna nemarnost ali »kmetoza« se najbolj ogrožata.

1920 - 1995

*Priloga
Primorskega dnevnika
ob 75. obletnici
požiga
Narodnega doma*

Zažig slovenskega Narodnega doma v Trstu začetek fašističnega progroma nad Slovenci

13. julija 1920 so fašisti zažgali Narodni dom v Trstu. »Ta datum je črno obrobjen v zgodovini tržaških Slovencev« je zapisal prof. Lavo Čermelj v svojem izčrpnem opisu dogodkov pred požigom samega in razpoloženja po požigu, objavljenem za 50-letnico tega fašističnega zločina v »KRONIKI« - časopisu za slovensko krajevno zgodovino (leto XVIII) - 1970, ki je na zadnji ovojnici prinesel sliko Narodnega doma v plamenih. Ker se nam zdi Čermeljev opis dogodkov pred 60 leti najbolj celovit (in ker je tudi malo znan); objavili smo ga že leta 1980, ob 60.

obletnici požiga in ga ponatiskujemo v celoti. Najstarejši bralci si bodo ob branju osvežili spomin na tisto strašno noč, ki naj bi v maneni fašističnih oblastnikov pomenila začetek konca primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov pod Italijo, mlajši pa se bodo lahko seznanili, kolikor ga še ne poznajo, z enim najbolj tragičnih in usodepolnih dogodkov v naši polpretekli zgodovini. Skoraj četrto stoletja po požigu je bil naš primorski rod ponižan na brezpravno rajo in izpostavljen sistematičnemu genocidju, katerega ni doživljal takrat noben drug narod v Evropi.

predstave, je imel Narodni dom lasten generator, ki je oskrboval vso hišo z elektriko.

V gledališki dvorani so se zbirali tržaški Slovenci tudi na političnih zborovanjih in na drugih sestankih, tam so bili tudi koncerti in druge kulturne manifestacije ter plesji.

Pred Narodnim domom je bil velik trg, ki je danes zazidan. Tam so bila zborovanja na prostem in od tam so se odvijali sprevedi po mestu.

Gledališka dvorana in glasbeni sedež

V Narodnem domu so bile tako združene vse veje javnega udejstvovanja. Zgradba je bila po svoji zunanosti res veličastna in nekaj za Trst nenavadnega. Čeprav je bila velika, je z nadaljnjim razvojem slovenskega življa kaj kmalu postala pretesna. Zaradi tega se je najprej iz nje izselila tiskarna, ki je dobila večje prostore v ulici sv. Franciska, kjer sta se sedaj tiskarna in slovenska knjižarna. Kmalu ji je sledil Sokol, ki je dobil primernejše prostore v pritličju tedaj ustanovljene Slovenske trgovske sole v Trstu v ulici Stadion (sedaj ulici C. Battisti).

Z lastno dvorano se je močno razmahnilo slovensko gledališče. Predstave so postajale vse kvalitetnejše, saj so jih poleg drugih režirali Verovšek in Danilova ter v zadnjih letih Milan Skrbinek. Na oder so prišla celo dela domačih piscev, tako Jake Stoka in dr. Josipa Mandića, ki je bil znan kot operni komponist, a je na tržaski oder spravil nekaj svojih krajsih socialnih in družbenih iger. Tržasko gledališče se je v svojih najboljših letih kosalo z ljubljanskim. Prav v zadnjih letih njegovega obstanka so prisostvovali predstavam tudi priznani italijanski igralci, ki so gostovali v Trstu in so izrazili največje priznanje.

Pod vodstvom domačina, poznejšega ravnatelja ljubljanske opere Mirla Polica, so bile na Tržaskem odru tudi prve operete in operne predstave v slovenskem jeziku. To pa je zbudilo hudo kri pri italijanskih nacionalistih, tako da so prek zavoda v Italiji, ki je dajal avtorsko dovoljenje za predstavo, prepecili, da bi v Trstu peli v slovenskem jeziku Puccinijevo opero Madame Butterfly.

Tudi koncerti domačin in povabljenih umetnikov in zborov so bili izbrani in na visku.

Hkrati s predavanji v Ljudskem odru so se pričela tudi predavanja v Narodnem domu, in sicer v gledališni dvorani, ki pa je bila marsikdaj premajhna. Predavali so razne domaćin pretežno od zunaj povabljeni predavatelji.

bljeni dobri govorniki.

V prostorih Slavljanske čitalnice je bila kmalu po odprtju Narodnega doma prva razstava slovenskih slikarjev, kjer so tržacani lahko občudovali delo Jakopica, Groharja, Jame in drugih slovenskih umetnikov, med temi tudi nekaj domačin.

Zborovanja v dvorani in na trgu pred Narodnim domom leta 1907 so pripomogla, da so se tržaski Slovenci tako močno afirmirali pri tedanjih državnozbornih volitvah.

Tri leta kasneje pa je v prostorih Narodnega doma poslovala komisija političnega društva Edinost, ki je zbiral podatke o pretvorbah in drugih mahinacijah številnih organov pri ljudskem šteju in zbrala toliko materiala, da je vlada morala odrediti vsaj delno revizijo štetja, tako da je prvotno ugotovljeno število Slovencev in Hrvatov v Trstu (38.485) poskočilo na 59.319.

V Slavljanski čitalnici je imel ob koncu prve svetovne vojne sedež Krajevni narodni svet za Trst in slovenski del Istre do svojega razpusta proti koncu novembra 1918.

Ko so italijanske okupacijske oblasti jeseni 1918 zaprle vse slovenske srednje in strokovne sole v Trstu (slovensko trgovsko solo ter gorisko slovensko gimnazijo in gorisko slovensko učiteljsko, ki sta zadnji dve leti vojne poslovali v Trstu) ter prav tako nemško klasično gimnazijo, realno gimnazijo in realko, kjer je bila tretjina dijakov slovenskih, so se za to dijakove višjih razredov odprli tajni tečaji, da ne bi izgubili solskega leta, so bili nekateri razredni v Narodnem domu: v Čitalnici, v Hranilnici, v Glasbeni matici; en razred je bil celo na gledališkem odru. Ob koncu solskega leta pa je bila gimnazijska, realnogimnazijska, realna in učiteljska matura v Slovenski čitalnici pod nadzorom pravega deželnega solskega nadzornika.

Vsega tega bujnega življenja pa je bilo 13. julija 1920 na mah konec z zločinskim požigom Narodnega doma.

Resnica o izzivalnih dogodkih v Splitu

Povod ali bolje, omišljeni povod za požig Narodnega doma v Trstu, je bil incident med domačin prebivalstvom v Splitu in castniki italijanske vojne ladje Puglie, ki je bila zasidrana v splitski luki, na rojstni dan kralja Petra I., 12. julija 1920. Incident so po nactru sprožili italijanski castniki, da bi sprožili proslavo tega dne in izzvali reakcijo prebivalstva.

valstva, ki bi jim dala vzrok za teroristične izpade. Dva italijanska castnika sta snela in strgala jugoslovansko zastavo, ki je za proslavo plapolala ob obali. Zaradi tega in sprico izzivalnega obnašanja se drugih italijanskih castnikov se je domače prebivalstvo silno razburilo. Kraljevi varnostni organi so sicer zadostno varovali izzivace pred razjarjenim prebivalstvom, toda Italijani so hoteli, da pride do izgrediv. Zato je na obrežju pristal italijanski motorni coln in iz njega so vrgli dve ročni bombi na neoboroženo ljudstvo. En moski je bil ubit in vec otrok ranjenih. Tedaj so jugoslovanski zandari streljali na coln in smrtno zadeli nekega castnika in ranili krmarja.

Da so bili krivi za ta incident italijanske vojne ladje, je ugotovila v ta namen sestavljena mednarodna komisija, v kateri je bila zastopana tudi Italija in kateri je predsedoval ameriški admiral Andrews.

Toda italijanskim nacionalističnim prenapetostem ni bilo za to, da bi se ugotovili krivci, in niso čakali, da bi se ustanovila komisija. Incident jim je bil zazelen ali, kakor kaže, celo sporazumno izvađen za široko zasnovane teroristične izpade proti slovenskemu in hrvatskemu ozemlju. Vodstvo te akcije je prevzel leto dni prej ustanovljeni tržaski fasjo s svojimi akcijskimi četami (squadre d'azione).

Prvi fasjo v Italiji je bil ustanovljen 23. marca 1919 v Milanu. Na Primorskem, kjer je bilo med Italijani ozračje nasičeno z nacistično strastjo, so bila tla posebno ugodna, ker so fasisti svojo teroristično dejavnost olepsali z narodnostnimi in iredentističnimi motivi. Ze 3. aprila 1919 je bil v Trstu sestavljen fasjo in mesec dni pozneje so se ze ustanovile prve akcijske cete, ki so terorizirale prebivalstvo. Jedro teh cet so sestavljali skrajni nacionalisti in ostanki arditov, tj. posebne vojske napadalne formacije, ki jo je Italija ustvarila v vojni stiski iz prenapetostev in sumljivih elementov. Materialno pa so bolj ali manj prostovoljno podpirali fasistične skvadraste razna industrijska in gospodarska podjetja in ustanove.

Prva večja teroristična akcija nastalega tržaskega fasja je bil naskok na Delavski dom (Casa del popolo) v ulici Madonnina dne 4. avgusta 1919 s sodelovanjem varnostnih organov. S strojnimi strelji so streljali v okno poslopja in prek streh sosednjih hiš so vdrl v dom, kjer so razdeljali opremo in naprave. Tako je bila močno poškodovana tudi bogata knjižnica Ljudskega odra, ki je imel v hiši svoj sedež. Ze dopolnite istega dne pa so bili naskočili in opustošili tiskarno Edinost v ulici dv. Franciska in učilnice tedaj obstavljeno zaprte Ciril-Metodove sole na Akvedutu.

Ognjeni krst tržaskega fasja in fasizma v Italiji sploh pa je bil požig Narodnega doma v Trstu dne 13. julija 1920.

Ščuvanje v italijanskem nacionalističnem tisku

Ze dan po incidentu v Splitu so tedaj v Trstu izhajajoči italijanski nacionalistični dnevnik Il Piccolo, Era Nuova in La Nazione objavili silno strupena poročila o dogodkih v Splitu in so terjali najenegejše represalije. V Trstu je vladalo težko ozračje, kakor pred hudo nevihto. Po izkušnjah prejšnjih fasističnih izgrediv proti tiskarni Edinost, Ciril-

Metodovim solam, Delavskemu domu, predstavstvu kraljevine Jugoslavije in drugim jugoslovanskim ustanovam v Trstu, so tržaski Slovenci s strahom pričakovali dogodkov, kajti vedeli so, da ne morejo računati na varnostne organe za varstvo svoje osebe in svojega imetja. O akcijah, ki so jih pripravili fasistični skvadrasti, je bil obvesčen tudi kvestor. Ze umrli tržaski zgodovinar Carlo Schiffrer pravi v clanku Fascisti e militari nell'incendio del Balkan, ki ga je objavil v tržaskem mesecniku Trieste (X. 53. maj - junij 1963), da je kvestor poslal vsem civilnim in vojskarnim oblastem nujno obvestilo, ki se je glasilo: »Zalostni dogodki v Splitu so imeli tudi tukaj svoj odmev. Iz oportunistnih razlogov je treba skrbeti za posebno varstvo tujih krozkov in društev ter dnevnika Edinost«.

Zlasti hotel Balkan je moral biti močno zasčiten: oddelek karabinerjev je bil postavljen pred glavno fasado, drugih 60 karabinerjev je bilo v sosednji palaci ravnateljstva državne železnice, od koder naj bi varovali bocno stran poslopja v ulici G. Galatti; razen tega je bilo v bližini vojašnici 250 močredne vojske in oddelek strojnic in bojni opreme pripravljenih z nalogo, da skrbijo za varnost hotela Balkan. Drugi karabinjerski oddelki bi morali varovati jugoslovansko predstavništvo na Jozefovem trgu, tiskarno Edinost in razne druge slovenske zavode in ustanove. Vse te odredbe pa so bile samo pesek v oči, kajti od prejšnjih fasističnih napadov je bilo znano, da se varnostni organi, ki so bili postavljeni za strazo, niso nikdar uprli napadalcem, temveč da so izginili tik pred napadom ter se zopet prikazali po končanem napadu in aretirali osebe, ki so bile napadene.

Varnostni organi na strani škvadrstov

To se je zgodilo tudi 13. julija 1920. Varnostni organi niso prepecili napada na Narodni dom in na druge zavode in ustanove. Obratno, pasivno so gledali na divjanje napadalcev in jim, kakor bomo videli, celo pomagali. Vse to se je dogajalo v času, ko fasisti se niso bili na vadi. S takim pasivnim in dobrohotnim zadrževanjem je tedanja demokratska italijanska vlada pokazala svojo nemoc proti fasistom in celo morda svoje tiho simpatiziranje z njimi, ker so bili ti napadi proti slovenskemu življu pobarvani z nacionalističnimi in iredentističnimi duhom.

Francesco Giunta

V popoldanskih urah 13. julija 1920 so je na Velikem trgu pred tržaskim magistratom zbrala velika množica, ki so jo hujskali k nasilju razni govorniki, njim na celu Francesco Giunta, ki je ob koncu vojne iz svoje rodne Toskane z okupacijskimi četami prišel v Trst. Koncal je svoj govor z besedami: »Oko za oko, zob za zob!« Napetost in razburjenost med zborovalci je bila vedno večja. Da bi jo nahujskali do skrajnosti, so v nekem trenutku na trgu lincali nekega italijanskega delavca, da bi bil Hrvat iz Dalmacije in hotel izhizvati zborovalce. Po končanem govoru so se zborovalci, octeni po strogem nactru, po raznih ulicah zvaljili proti Narodnemu domu.

Ker je bilo po pisanju italijanskih listov in po navideznih varnostnih ukrepih pred Narodnim domom pricakovati napad, so bili kavarna, restavracija in glavni vhod zaprti in železne rebrace so bile spuscene. Tudi Hranilnica in posojilnica ter Čitalnica, ki sta imeli svoj sedež v prvem nadstropju na glavni fasadi, sta bili zaprti. Glasbena matica je poslala uocene domov, da ne bi bili izpostavljeni izgrediv. Tudi stanovalci so večji del iz previdnosti zapustili poslopje. V poslopju so ostali samo kavarniski, restavracijski in hotelirski uslužbenci ter redki hostelski gostje. V privatnih stanovanjih so bili v tem dnevnem casu skoraj samo zenke in otroci ter vsega le stiri moski: neki bančni uradnik, neki trgovec, neki pomorski strojnik ter tiskarnar in sokolovi voditelj Miroslav Ambrozic.

Napad na Narodni dom

Demonstrantje so se neovirani lahko približali Narodnemu domu in ga obkolili s treh strani, cetrta stran poslopja se je drzala drugih hiš. Tedaj je pocila petarda. Nekateri ovidci pravijo, da so jih vrgli iz sovalni Narodni dom. Toda niso nastopale palace železniškega ravnateljstva. Fasistični listi so naslednji dan pisali, da je to bila bomba, ki so jo

Metodovim solam, Delavskemu domu, predstavstvu kraljevine Jugoslavije in drugim jugoslovanskim ustanovam v Trstu, so tržaski Slovenci s strahom pričakovali dogodkov, kajti vedeli so, da ne morejo računati na varnostne organe za varstvo svoje osebe in svojega imetja. O akcijah, ki so jih pripravili fasistični skvadrasti, je bil obvesčen tudi kvestor. Ze umrli tržaski zgodovinar Carlo Schiffrer pravi v clanku Fascisti e militari nell'incendio del Balkan, ki ga je objavil v tržaskem mesecniku Trieste (X. 53. maj - junij 1963), da je kvestor poslal vsem civilnim in vojskarnim oblastem nujno obvestilo, ki se je glasilo: »Zalostni dogodki v Splitu so imeli tudi tukaj svoj odmev. Iz oportunistnih razlogov je treba skrbeti za posebno varstvo tujih krozkov in društev ter dnevnika Edinost«.

Zlasti hotel Balkan je moral biti močno zasčiten: oddelek karabinerjev je bil postavljen pred glavno fasado, drugih 60 karabinerjev je bilo v sosednji palaci ravnateljstva državne železnice, od koder naj bi varovali bocno stran poslopja v ulici G. Galatti; razen tega je bilo v bližini vojašnici 250 močredne vojske in oddelek strojnic in bojni opreme pripravljenih z nalogo, da skrbijo za varnost hotela Balkan. Drugi karabinjerski oddelki bi morali varovati jugoslovansko predstavništvo na Jozefovem trgu, tiskarno Edinost in razne druge slovenske zavode in ustanove. Vse te odredbe pa so bile samo pesek v oči, kajti od prejšnjih fasističnih napadov je bilo znano, da se varnostni organi, ki so bili postavljeni za strazo, niso nikdar uprli napadalcem, temveč da so izginili tik pred napadom ter se zopet prikazali po končanem napadu in aretirali osebe, ki so bile napadene.

vrgli iz Narodnega doma na demonstrante. Schiffrer pravi v ze omenjenem clanku, da se je trinajst let po požigu Narodnega doma eden izmed najbolj razvpitih vodij fasističnih skvadrstov, ki je bil tedaj v tržaskih zaporih zaradi ropanja židovskih trgovin, pred pazniki in priporniki bahal, da je na dan požiga Narodnega doma dopolndne najel sobo v hotelu in tja spravil kovčke z bombami, posode z bencinom in drugim gorljivim materialom ter da je po dogovoru s svojimi sopajdaši dal znamenje za naskok na Narodni dom.

Naj velja ena ali druga verzija, pok je bil domenično znamenje za napad, kajti v trenutku se je sprožil prvi bobneci ogenj na vse poslopje. Ogenj so odprle kraljeve straže (guardie regie). To je bila posebna formacija uniformiranih in oboroženih policijskih straz, ki so jo po vojni ustanovili poleg karabinerjev in ki je pokazala svoj značaj, ze pri napadu na delavski dom leto dni prej. Te straže so streljale v strmenjih vrstah s puskami na poslopje. Prva vrsta je celo klecala, da je lazje merila. Pri tem je bil ranjen neki italijanski castnik od o puskinke krogle, ki se je odbila od poslopja.

Tedaj so stopili v akcijo vojaki, ki so bili v bližnji vojašnici konsignirani, da bi po dobljenem nalogu varovali Narodni dom. Toda niso nastopili proti napadalcem, temveč so pomagali iz vojašnice valiti ze pri-

pravljene sode bencina za požig Narodnega doma. Demonstranti so podrli glavna vhodna vrata, drli v poslopje in vse polili z bencinom. V najkrajšem casu je bilo vse poslopje v plamenih.

Dramatični trenutki ljudi v domu

Ljudje, ki so bili v hiši, so se zaman skušali resiti. Ce se je kdo prikazal na oknu in klical na pomoč, so straže neusmiljeno streljale nanj. Dva hotelska gosta, lekarnar Hugo Roblek in njegova hčerka, sta skočila z drugega nadstropja gorečega doma. Roblek je oblezel mrtev na pločniku, hčer pa so težko ranjeno spravili v bolnišnico. Ko so prihiteli gostilci, jim demonstrantje niso dovolili, da bi gasili ogenj, in so jim prerezali cevi. Dovolili so jim samo, da varujejo pred ognjem sosednje hiše. Trenutek, ko so se demonstrantje prepirali z gasilci, je uporabil tiskar Ambrozic, ki je bil, kot omenjeno v hiši, ter doprl vrata, ki so gledala na ulico Galatti, in tako resil iz goreče hiše nesrečneze, ki so bili v gorečem poslopju. Toda kraljeva straža je aretirala vse moske, med njimi tudi resitelja Ambrozica.

Poslopje je gorelo ves vecer in vso noc ter se naslednji dan. Plameni so se dvigali visoko v nebo in odsev ognja je bil videti dalec naokrog. Pred gorečim poslopjem pa je tulila podivjana množica, ne da bi jo varnostni organi razgnali. Ali so bile se druge cloveške zrtve med hostelskimi gosti, ni znano. Oblasti niso izdale nobenega sporočila. Sicer so teško ostali kaki sledovi, kajti vročina v gorečem domu je bila tolikšna, da so se ukirvili težki jekleni nosilci balkona v gledališni dvorani in da so se stalili zlatniki v trezorjih hranilnice.

Zgorela je gledališka dvorana, zgorela je čitalnica s svojo bogato knjižnico, zgorel je hotel s kavarno in restavracijo, zgoreli so sedeži Glasbene matice in Delavskega doma podpornega društva ter zasebna stanovanja, med temi tudi stanovanje tedanjega predsednika političnega društva Edinost Josipa Wilfana.

Nihče od požigalcev aretiran ali zaslisan

Nobeden izmed napadalcev ni bil aretiran, pač pa so, kakor smo ome-

nili, zaprli vse moske, ki so utegnili resiti golo življenje iz gorečega Narodnega doma. Naslednji dan so fasistični listi pisali, da so iz Narodnega doma streljali s puskami in metali na demonstrante bombe ter tako provocirali požar.

Na razstavi fasizma v Rimu ob desetletnici fasističnega režima, kjer so dali poseben pomen požigu Narodnega doma v Trstu, so razstavili orožje in municijo, ki so jo bojda zaplenili v pogoriscu Narodnega doma.

Opustošenje drugih slovenskih ustanov

Napad proti tržaskim Slovincem pa ni bil omejen samo na požig Narodnega doma, temveč je zajel vse druge jugoslovanske zavode in ustanove. Ze neposredno zborom na Velikem trgu je večja skupina demonstrantov ubrala pot na Jozefov trg ter tam predrla kordon straz, vdrla v prostore jugoslovanskega predstavništva, razbila vse pohištvo in odnesla jugoslovansko zastavo.

(Nadaljevanje na 16. strani)

1920

1995

16

Nedelja, 9. julija 1995

NARODNI DOM

POROČANJE TRŽAŠKE EDINOSTI

Dan neizmerne groze in nepopisne žalosti

Tržaska Edinost je 17. julija 1920 tako poročala o požigu Narodnega doma:

Dan 13. julija 1920 je bil za tržasko Slovenstvo dan neizmerne groze in neopisne žalosti. Vtisi dogodkov delujejo se danes na nas tako porazno, da nam je skoraj nemogoče zbirati misli in najti besed, ki bi vsaj le od daleč primerno dale izraza temu, kar nam razjeda srce in zge duše. Rojake prosimo, naj uvažujejo to naše duševno razpoloženje in naj potrpe z nami, ako jim danes ne govorimo vsega in tako, kakor oni gotovo pričakujejo od nas. Verjamejo naj nam, da nam treba tudi danes se najskrajnejšega duševnega napa, da sploh kaj pišemo. Iz globine srca tudi prosimo našo javnost, naj tudi ona premaguje sama sebe, naj mirno caka, dokler se vse splošno razburjanje ne ublaži in dokler se duhovi ne pomirijo, potem pride čas, ko nam bo

možno rešeno in odločno govoriti na vse strani. Danes pa že moremo zagotoviti nasince, da nasi poklicni činitelji že ukrepajo in bodo ukrepali vse možno in

potrebno v varovanje vsestranskih koristi naših rojakov.

* * *

Že po pisanju tržaskih listov nekaj dni sem, posebno pa po glasovih, ki so se širili v torek, potem, ko je prišla vest o žalostnih dogodkih v Splitu, je bilo pričakovati, da se pripravljala nekaj hudega.

Popoldne ob 18. se je vrsil na trgu pred mestno palačo javen shod, sklican od zveze bojevnikov. Govorili so se razburljivi govorci. In prislo je tudi do nekega razburljivega dogodka, ki se je koncal tragično, kar je se pomnožilo splošno razburjenost.

Že leta, ko se je vrsil shod na trgu pred mestno palačo so v Narodnem domu iz lahko umljivih razlogov strogo zaprli prostore, posebno

se, ko so ljudje prihajali v diru, da se na rečenem trgu razlega glas na »Narodni dom«. Vse je bilo zaprto, kavarna, obojna velika vrata, na glavnem pročelju in v ul. Galatti in restavracija. Prostore De-

lavskega podpornega društva v mezaninu v ul. Galatti je predsednik zaprl v hipu, ko je razgajajoča množica drvela mimo pošte proti Narodnemu domu, tako, da se je komaj resil iz poslopja z drugimi rodbinami, ki so imele stanovanje v omenm traktu Narodnega doma. V prostorih Glasbene matice, ki se niso bili zaprti, se je vezbal na goslih 12-13 letni deček Plesničar. Tu pa moramo ugotoviti dejstvo, ki je neizmerne pomembnosti z ozirom na razna ocitanja in zatožbe: dejstvo namrec, da so bili v stanovanjih teh rodbin navzoče

izključno le ženske in otroci, izvemši dve stanovanji, kjer sta bila navzoča po en moski. Vse te rodbine so se komaj resile iz poslopja, skoraj gole. Takoj nato je začelo goreti v kavarni, v Tržaski posojilnici in hranilnici in v prostorih hotela ter se je požar razširil po vsem poslopju. V vsem tem času se je slišalo neprestano silno streljanje in pikanje ročnih granat. Streljali so demonstranti

proti poslopju Narodnega doma.

Nadaljnjih strasnih prizorov vse noči danes ne moremo opisovati. S polnim prepričanjem, mirno vestjo in pod častno besedo pa moremo zagotoviti naši javnosti, da se ni v Narodnem domu storilo prav ničesar, kar bi pomenjalo priprave za kako nasilno obrambo. Par starih, na-

oknom; castnik, ki je poveljeval strazarjem, je le z veliko muko od njih izprosil, da so se oddaljili s tem, da so potegnili drog zastave raz balkon. Okrog

20.30, ko je bil Narodni dom že v ognju, so bojevniki v civilu in uniformah naskočili in več ali manj razdejali sledeče naše pisarne in zavode: pisarno dr. Kimovca, lenckovo gostilno, kavarno »Commercio«, Ljubljansko kreditno banko, Splošno hranilnico, Tržasko podporno in bralno društvo, pisarno dr. Wilfana, knjigotrznico Jake Stoke v ul. Cesare Battisti, tvrdko Franz & Franz, pisarno dr. Pretnerja in Okretica, srbsko solo, trgovino Perko, Stantičovo trgovino, pisarno dr. Abrama in dr. Angeletta, Jadransko banko, Hrvatsko stedionico, gostilno »Makarska«, specidijsko tvrdko »Balkan« in stanovanje jugoslovanske delegata Markovića. Povsod so razmetali papirje in pohištvo, pisalne stroje itd. na ulico ter jih zažgali. Mnogo je bilo tudi odnešenega. Povzročena škoda se

ceni različno; najnižje cenitve se gibljejo okrog 40-50 milijonov lir.

Nase uredništvo in tiskarna je bilo

močno zastraženo, toda vkljub temu so demonstranti vdrli skozi neko okno v notranjost hiše v tiskarno, pokvarili rotacijski stroj, lesena vrata na uredništvu, razbili sipe in povzročili različne druge poškodbe, posebno pa v pisarni vodje tiskarne.

Iz laskih listov posnema mo, da je bilo nekoliko ljudi aretiranih, ker so plenili in kradli ob priliki demonstracije, tekom vse noči, naslednjega jutra in potem.

* * *

V podobnih okoliscinah je bil napaden in zažgan »Narodni dom« v Puli, razdejanih je bilo več trgovin in zavodov na Reki in tiskarna »Puckega Prijatelja« v Pazinu.

* * *

Apeliramo na naše ljudstvo posebno tam, kjer živi kompaktno ali v večini nasproti italijanskim sodeželanom, da ohranja treznost in mirnost, in da ne zagreši iste ostudne krivice proti nedolžnim, ki so jo zagrešili italijanski razgrajaci in da pokaže s tem, da stoji kulturno više nego oni, ki se z njo le ponasajo.

Lavo Čermelj

(nadaljevanje s 15. strani)

Druge skupine so se odcepile od glavnega toka proti Narodnemu domu in opustošile sedež Jadranske banke, podružnice Ljubljanske kreditne banke, Splošne posojilnice in hrvatske stedionice. Naskočile so tiskarno Edinosti in srbsko solo na Kanalu. Oropali so slovenske gostilne in trgovine, razdejali pisarne raznih slovenskih odvetnikov, tako tudi pisarno dr. Wilfana. Niti zasebno stanovanje jugoslovanske delegata ni bilo varno pred fasističnimi napadi.

Požigu Narodnega doma so fasisti pripisali tako velik pomen, da so mu dali posebno ime Vespri Triestini po analogiji s pokolom Francozov na Siciliji leta 1282, ki je prešel v zgodovino kot Vespri Siciliani.

Napadi na Hrvate na Reki in v Istri

Da ni bilo teroristično divjanje proti Slovencem v Trstu spontana in nepripravljena reakcija na incident v Splitu, temveč nacrtana in dobro premisljena akcija, prica tudi dejstvo, da so bili istocasa podobni izgredi na Reki, v Pulju in drugih srediscih Istre.

V Pulju je bilo istega dne javno zborovanje, na katerem je hujskal zborovalce zalsti poznejši fasistični poslanec Bilcaglia. Tudi v Pulju je veljal glavni napad Narodnemu domu, ki je pogorel do tal. Napadli pa so tudi druge hrvatske zavode in stanovanja znanih hrvatskih voditeljev. Vse to se je lahko zgodilo, ne da bi varnostni organi skušali preprečiti izgrede. In vendar je že v dopoldanskih urah državni tozilec bil opozoril civilnega komisarja in kvestorja, da se pripravljala napad na Narodni dom in sta oba obljubila, da bosta skrbela za red.

Istega dne so v Pazinu porušili tiskarno Hrvatskega tiskovnega društva. Tamkajsnji Narodni dom ni postal zrtev plamenov, ker so v poslopju že dalj časa stanovale družine italijanskih castnikov.

Na Reki, kjer je tedaj vladal pesnik Gabriele D'Annunzio, so bile predmet napada vse slovenske ustanove in podjetja. Naskočili so celo jugoslovanske jadrnice v luki in jih poškodovali. V tem mestu je trajala gonja proti jugoslovanskemu življu dva dni. Koncala se je, ko je D'Annunzio obljubil, da bo mesto očistil vseh neitalijanskih elementov.

Kaj pa so hoteli fasisti in italijanski nacionalisti doseči s temi izgredi? Gotovo so, kakor je sodil v svojih spisih znani italijanski antifasist Gaetano Salvemini in z njim tudi že

omenjeni tržaski zgodovinar Schiffrer, hoteli tako motiti tedaj priceta mirovna pogajanja med Italijo in Jugoslavijo. Toda glavni namen je bil, da izkoristijo splitski incident za čiščenje Trsta ter raznih drugih mest in središč na okupiranem ozemlju od Slovencev in Hrvatov. To je, kakor smo gori omenili, z javnim razglasom obljubil D'Annunzio za Reko. Istega dne, 15. julija 1920, pa se je sestal tržaski fasjo in vladi v Rimu poslal poziv, da "nemudoma izvede racionalno in sistematično čiščenje mesta in vseh krajev tostran demarkacijske crte in naj se v posvetovalne odbore pritegnejo državljani vseh razredov, toda preverjenega patriotizma". In res je tedanja vlada, ki ni bila fasistična, v času, ko ni se bilo rešeno vprašanje meja, v celoti sprejela in odobrila te nacрте.

Rino Alessi: Plameni Balkana so dokončno očistili Trst...

Fasisti pa so znali spretno izkoristiti te nacionalne in iredentistične momente za uveljavitev politično strankarskih teženj fasističnega gibanja. Pozig Narodnega doma v Trstu

je bil ognjeni krst nastajajočega fasizma. Dva meseca po požigu Narodnega doma, 29. septembra 1920, je pisal Mussolini v svojem glasilu Il Popolo d'Italia, da "bojni fasji v nekaterih delih Italije sele nekaj obetajo, medtem ko so v Julijski krajini že prevladujoči in vodilni element politične situacije" in dalje, da bodo "morda fasisti Julijske krajine sprožili veliko gibanje nacionalne prenovitve in postali plemeniti in bojevita prva straža Italije, ki jo mi sanjamo in pripravljamo".

Vespri Triestini so po mnenju fasistov bili ena najvažnejših epizod v zgodovini Italije. Zaradi tega so desetletnico požiga narodnega doma v Trstu slovesno slavili po vsej Italiji. Glavni krivec Francesco Giunta je v navzočnosti najvišjih civilnih in vojaških oblasti prejel marmornato spominsko ploščo. Fasistična vlada se mu je tudi v gmotnem pogledu pokazala zelo hvaležna. Le nekaj let po požigu Narodnega doma je postal podpredsednik poslanske zbornice, nato državni podtajnik in predsednik največje italijanske paroplovne družbe. Tudi vsi drugi sodelavci pri požigu Narodnega doma so prejeli spominske medalje in bogate nagrade.

Ob desetletnici fasističnega pohoda na Rim, leta 1932, je Giunta izdal knjigo Un pò di fascismo, v kateri se je s ponosom bahal, da je on bil glavni pozigalec Narodnega doma v Trstu. Tedanji urednik tržskega fasi-

stičnega dnevnika Il Popolo di Trieste Michele Risolo pa je objavil obsežno knjigo Il fascismo della Venezia Giulia dalle sue origini alla marcia su Roma in jo posvetil F. Giuntinu. Na naslovni strani je v rdeci in črni barvi prikazan goreci Narodni dom. Uvod h knjigi je napisal tedanji urednik in lastnik drugega fasističnega lista Il Piccolo Rino Alessi, kjer je med drugim povedal: »Plameni Balkana so končno očistili Trst. S silo svojih patriotičnih tradicij se je Trst postavil na celo fasizma. Zaradi tega trdimo, da je bil tržaski fasizem čisto politično gibanje... posebno svetla predigra revolucije, ki je pripeljala do prevzema oblasti. Če ne bi bilo tega gibanja, bi jadransko vprašanje utonilo v Nit-tijevi resitvi. Brez tega ne bi Italija imela meje na Alpah in Reka ne bi postala italijanska.«

V knjigi so tudi besede samega Giunte, s katerimi pripisuje zaslugue pri požigu Narodnega doma Mussoliniju: »Kar sem storil, sem storil zanj. On je bil vodja.«

Požig Narodnega doma v Trstu naj bi po fasističnih nacrtih in pričakovanju postal grob slovenstva in hrvatstva na Primorskem, hkrati pa naj bi bil prvo življenjsko znamenje novo rojenega italijanskega fasizma. Toda zgodovina naslednjih petindvajset let je pokazala, da je tudi v tem primeru veljal rek, da kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.

PRIHODNJI TEDEN BO IZŠLA KNJIGA O NARODNEM DOMU

Zvesta rekonstrukcija simbola - inštitucije Narodni dom

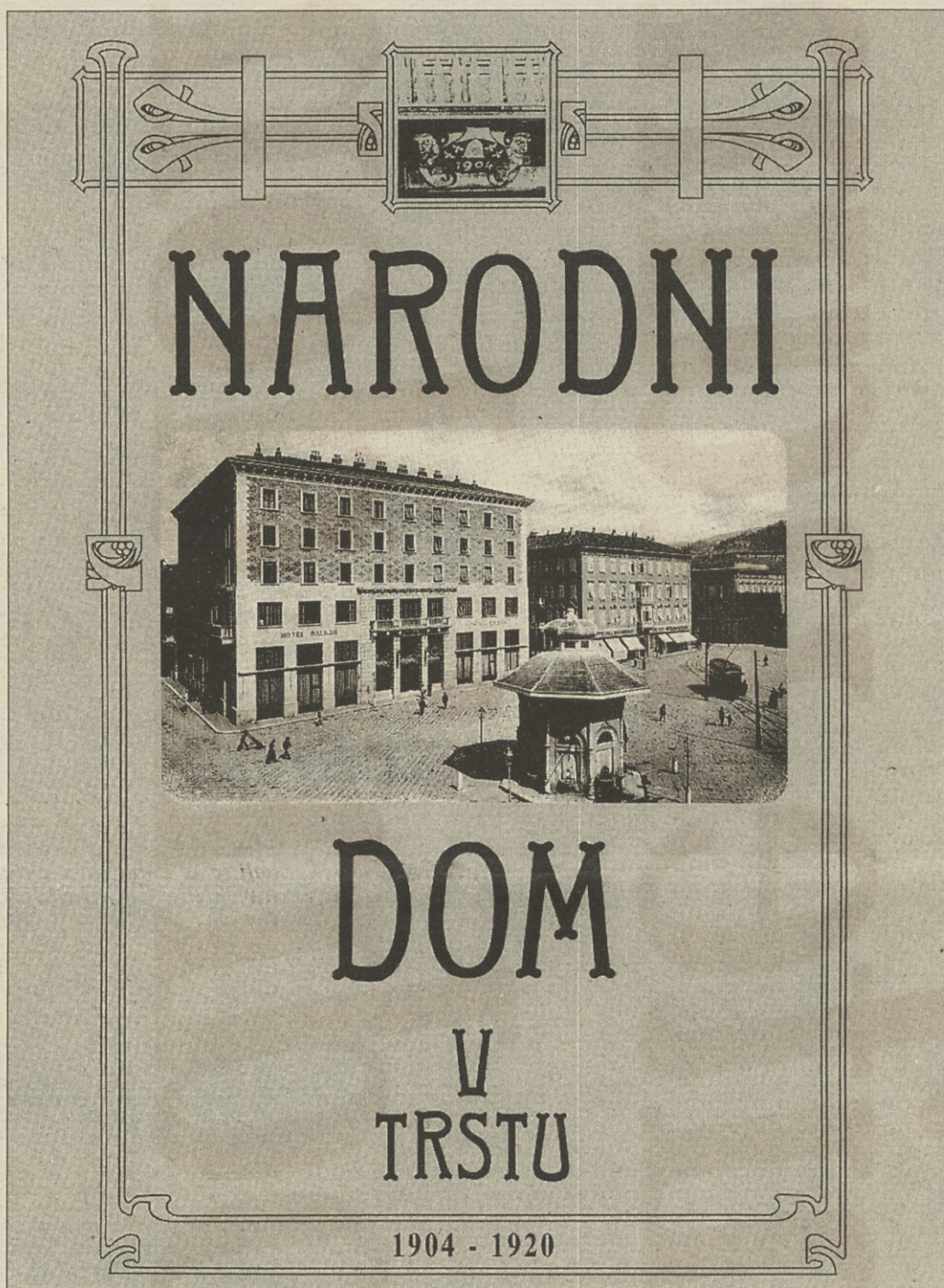
1920
1995

Narodni dom - njegova dograditev, njegovo življenje, njegov pozig: vse to je danes tudi knjiga. Verba volant, scripta manent. Besede, čeprav pričajo o enem najbolj bolečih, pa tudi simbolično najbolj bogatih dogodkov iz zgodovine zamejskih Slovencev, rade skopnijo in za njimi ostane le drobna sled zgodovine. Zapisano pa naj bi po starem izročilu nikoli ne izginilo, belo na črnem, merodajno in neuničljivo. Kot da bi čas ne mogel uničiti papirja in črnila - tako sprejemamo medse knjige, posebno se take, ki se nam zdijo bistveno potrebne za naš zgodovinski spomin. Med te publikacije, katerih obstoj je že uspeh, saj njihove vrednosti ne merimo s finančnim metrom, sodi tudi knjiga Narodni dom 1904 - 1920. Delo bo izšlo v teh dneh, ko poteka 75 let od požiga Narodnega doma; izdajatelj je Narodna in študijska knjižnica, založnik pa Založba Devin.

»Narodni dom je bil simbol. Simbol marsičesa: slovenskega obstoja, slovenske prisotnosti, vseslovenskega duha, ki je prežemal Trst v prvih letih tega stoletja. Knjiga naj bo zvesta rekonstrukcija tega simbola, inštitucije Narodni dom,« tako je delo predstavil Andrej Furlan, eden od urednikov publikacije. Res je knjižni prikaz stavbe, ki je danes le ena od ruševin, okoli katere se motovilijo zerjavi in zidarski odri kot macke okoli vroče kase, prava rekonstrukcija. Natančna v podatkih, zvesta v slikovnem in fotografskem gradivu, ki ga ponuja, zanimiva v opisih. Predvsem pa vabljiva. Zato, ker skozi tiskane besede prihaja do bralca nekaj tistega ozračja, v katerem je rasla stavba: vitrazi v slogu liberty, Fabianijevi načrti, programi predstavljeni in prireditve, ki jih je gostil Narodni dom. Citalniški zanos in narodno buditeljstvo,

italijanski nacionalizem, ki se je v tistih letih počasi a neizbežno bohotil do svojega tragičnega izbruha, panslavistične težnje, ki na začetku stoletja se niso splahnele... mnogo je silnic in tokov, ki jih razkriva jasno, prijetno besedilo. Tekoči jezik povezuje raznobarne elemente, ki dajejo ob koncu celostno podobo simbola, ki nam je drag ne samo zaradi spomina na tolikokrat premleto mučenstvo, iz katerega so tržaski Slovenci vstali, ampak tudi zaradi vsega, kar je palača za današnjim Oberdanovim trgom pomenila pred fašističnim pozigom. Bila je center, os dogajanja in shajališče slovenskega (ali bolje rečeno slovanskega) življa v Trstu.

»Knjiga je danes tu pred nami tudi zato, da se bomo še enkrat jasno zavedali, kaj je prekinil požig Narodnega doma, kaj je bil Trst pred njem in potem,« je povedal urednik. »Prav zato menimo, da bo knjiga uspešna ne samo na zamejskem, pač pa tudi na širšem slovenskem trgu. Z njo predstavljamo stavbo, ki nam je skoraj spomenik, pa tudi svojo založniško linijo. Založba Devin si je za programski cilj postavila nadaljevanje s prejšnjo založniško tradicijo. Obenem hočemo tudi odgovarjati na zahteve publike in trenutka, v katerem živimo: prav zato bo v teh dneh izšla knjiga o Narodnem domu, ki po svoji obliki zadošča obema ciljema.« Kaj pa italijanski del Trsta? »V prvotnih načrtih je bila dvojezična izdaja. Tako naj bi zadovoljili potrebi po informiranju tistih someščanov, ki najbrž ne dobro poznajo dogajanja okrog Narodnega doma in njegovega pomena. Vendar smo se potem odločili drugače: knjiga, ki je danes tik pred izidom, naj bo napisana v slovenscini. Kljub temu se nismo mogli odpovedati prvi zamisli: delo bo po

vsej verjetnosti doživelo prevod v italijansko, ob tem pa bomo vsebino rahlo prirojili

potrebam italijanskih bralcev. Založba Devin skuša s tovrstnimi pobudami podreti zid, ki

danes se ločuje obe narodnostni komponenti nasega mesta. V kratkem bo tako na primer

izšla dvojezična knjiga o arhitektu Maxu Fabianiju. Monografijo je napisal Marko Pozzetto, ki je sodeloval tudi pri pripravi knjige o Narodnem domu.

Delo, ki je sedaj že skoraj na knjižnih policah, se je razvijalo počasi, vendar je bil vsak nov korak k dokončni obliki korak k zadoščenju za vse sodelavce: »Zamisel tega nekam v leto 1992, se pravi, da smo knjigo pripravljali kar tri leta, čeprav so bile vmes tudi prekinitve. Svojo nalogo sem prevzel sele pred kratkim, ko je bil lep del gradiva že zbran.«

Posebno učinkoviti so (na to nas je opozoril urednik) nekateri fotografski posnetki, ki doslej se niso bili objavljali in ki so jih morali tehniki tiskarne Graphart pregledati in popraviti, saj niso bili najbolj ohranjeni. Žal prikazujejo vsi posnetki samo zunanjo podobo doma, saj očitno tedaj notranjosti niso fotografirali.

Za katerokoli raziskovalno delo o slovenskem kulturnem življenju pred prvo svetovno vojno bodo velikega pomena preglednice društev, ki so imele svoj sedež v Narodnem domu ali ki so njegove prostore občasno uporabljale, predstav in shodov, katerih prizorišče je bila masivna slovenska hiša sredi Trsta. Ti podatki so v predelani obliki predstavljeni v tematskih presekih, ki prikazujejo dejavnosti Narodnega doma, v uvodnem poglavju pa je podan zgodovinski in politični položaj tržaskih Slovencev v prvih dveh desetletjih dvajsetega stoletja. Gradivo so zbrali in predelali Marko Kravos, Marko Pozzetto, Milan Pahor, Sandi Volk, Pavle Merku in Bogomila Kravos.

Knjiga Narodni dom 1904 - 1920 bo občinstvu uradno predstavljena na dan 75. obletnice požiga.

Matejka Grgić

Za Slovence in Hrvate na vsem okupiranem in nato anektiranem ozemlju je bil požig Narodnega doma res silno hud udarec. Z njim niso imeli samo težke gnotne skode, ki je znašala nad petdeset milijonov tedanjih lir. Stvarna in moralna izguba pa je bila naravnost porazna. Saj so s tem izgubili središče, kjer so prej imeli svoje gledališke predstave, koncerte, predavanja in druge kulturne prireditve, kjer so se shajali na zborovanjih ali k tovariskim pogovorom v citalnici, kavarni ali restavraciji. Toda najhuje je bilo spoznanje, da so postali brezpravna raja, ki je bila na milost in nemilost prepustena fašističnemu nasilju. Če je veljalo to že za čas, ko fašisti se niso bili na vladi in ko niso bile se določene nove državne meje, so Slovenci in Hrvatje lahko gledali v prihodnost le z največjo zaskrbljenostjo, kajti niso mogli računati na pomoč rojakov v komaj ustanovljeni Jugoslaviji in prav tako ne na posredovanje zunanjega sveta.

S požigom Narodnega doma je bilo paralizirano življenje tržaskih Slovencev. Bilo je, kakor da bi bili izgnili z obzorja, komaj so se upali na cesto. Skrivaj so se obiskovali na domovih in iskali tolažilno in blazilno besedo. To je bilo res vzdusje na smrt obsojenega ljudstva. Ocrnelo zidovje pogorelega Narodnega doma je bil grozen memento.

Ko je kmalu po aneksiji prišel v Trst italijanski kralj, so dobesedno tapetirali ruševine Narodnega doma

z italijanskimi trobojnicami, bodisi da so hoteli tako pred njim prikriti sramoto ali pa v praznični obleki prikazati simbol prve fašistične zmage.

Narodni dom je bil, kakor smo že rekli, last Trzaskih hranilnice in posojilnice. Zaradi tega je zanj bil udarec posebno hud. V danih razmerah ni mogla niti misliti, da bi ga zopet vzpostavila, toda bila je vendar tako zdrava in se tako močna, da je udarec prebolela in zopet začela poslovati. Vendar prav ta njena moč ji je bila v pogubo. Avgusta meseca 1940 je fašistična oblast razpustila njen upravni in nadzorni odbor v katerega so že prej vsilili fašistične člane, in jo zlili s tržasko hranilnico Cassa di Risparmio, ki so jo tako okrepili z denarjem slovenskih vlagateljev.

Hotel Regina

Ker Trzaska hranilnica in posojilnica ni mogla obnoviti pogorelega Narodnega doma, je bila prisiljena ga prodati. Iz nekdanjega Narodnega doma je nastal Hotel Regina. Pritlični del iz belega kraskega marmorja je ostanek prejšnjega doma. Prav tako je ohranjeno kamnito znamenje hranilnice (cebelnjak s čebelami) nad glavnim vhodom. Procelje visjih nadstropij ima se vedno staro rdečkasto barvo, toda ni več tako izbrano kakor pred požarom. Da bi pa pred tujim ocom zakrili tudi to meta-

morfozo prejšnjega Narodnega doma, so zazidali trg pred njim z večjim stanovanjskim blokom.

Tržaski Slovenci se niso varali v svoji bojazni glede prihodnosti. Požig Narodnega doma je bil samo začetek njihove kalvarije: ta pa je bila težja, kakor so si jo lahko slikali tudi najbolj temnogledi. To se je pokazalo že v naslednjih letih pred nastopom fašističnega režima. Omenimo naj samo prve krvave volitve v poslansko zbornico leta 1921 in nič manj grozne občinske volitve leta 1922. Po nastopu fašističnega režima je postala gonja proti Slovincem in Hrvatom legalna, zaradi tega pa vendar niso odpadla teroristična dejanja. Zatrli so vse slovensko solstvo, razpustili vsa slovenska društva, kulturna, gospodarska in športna, prepovedali slovenski tisk, uničili vse gospodarske zavode, odpustili slovenske uradnike in učitelje, izgnali slovenski jezik iz vse h uradov in celo iz cerkve, spreminjali ljudem priimke in otrokom celo krstna imena, zbrisali vse slovenske napise in sploh uničili vse, kar bi lahko pričalo o obstoju Slovencev. Prišlo se je tudi že sistematično množično izseljevanje in preseljevanje Slovencev. Proti Slovincem so se izvajali vsi fašistični zakoni z največjo strogostjo. Stevilo že v mirni dobi konfiniranih in od posebnega tribunala obsojenih Slovencev je daleč prekasalo poprečje v vsej Italiji. Vse je bilo po strogem načrtu usmerjeno v popolno iztre-

bljenje slovenskega življa. Toda kljub vsemu niso dosegli svojega namena.

Namena niso dosegli

Slovenski zivelj je bil pretrden, da bi ga lahko iztrebili. Požig Narodnega doma ni, kakor so fašisti pričakovali, postal grob tržaskega slovenstva, temveč je na njegovih ruševinah vzklilo novo življenje, ki je bilo odprto proti sovražnim silam kakor bližnji Kras proti burji.

Tržaski Slovenci so se kakor bajeslovni ptic feniks znova rodili iz plamenov Narodnega doma. Otrpelost po požigu Narodnega doma ni trajala dolgo. Ker so spoznali, da ne morejo računati na tujo pomoč, so se pripravili na samoobrambo. Ta je seveda zahtevala veliko samozatajevanja in zrtev. Toda tržaski Slovenci se niso ustrašili. Cim huje je bilo zatiranje, tem močnejši je bil odpor. To sta pokazala zlasti oba procesa pred posebnim tribunalom v Trstu: na prvem procesu leta 1930 so bili stiri mladeniči obsojeni na smrt in ustreljeni, na drugem leta 1941 pa jih je bilo devet obsojenih na smrt in pet res ustreljenih. S takim uporniškim duhom prežeti so se navdušeno odzvali pozivu narodnoosvobodilnega gibanja. Njihova upornost je bila kronana z osvoboditvijo Trsta po jugoslovanski narodnoosvobodilni voj-

ski, pri čemer so tudi sami sodelovali. Svoboda je bila sicer samo prehodna, toda tržaski Slovenci so doživeli smrt najhujšega sovražnika, fašizma.

Kulturni dom le drobec povračila

Tržaski Slovenci sedaj zopet prosteje lahko dihaajo. Dobili so zopet svoje kulturno središče, Kulturni dom v Ulici Petronio. To pa je le skromen nadomestek za nekdanji Narodni dom, in se tega so postavili daleč od mestnega središča, kakor da bi se se vedno sramovali Slovencev v Trstu. Kulturni dom ne more biti polnovredno povračilo za vso moralno in materialno škodo, ki so jo tržaski Slovenci utrpeli med obema svetovnimi vojnami. Se vedno jim tudi niso vrnili vseh pravic, ki so jih nekdanj imeli, in celo za tiste borne pravice, ki jih predvidevajo nova italijanska ustava in mednarodni dogovori, se morajo tržaski Slovenci vztrajno boriti. Prepričano o pravičnosti svojih zahtev, pa ne bodo popustili, temveč bodo vztrajali v svojih prizadevanjih. Kulturni dom pa naj bi pri tem bil središče in žarišče vseh tržaskih Slovencev in tako postal naslednik nekdanjega Narodnega doma.

Vrnite nam Narodni dom!

„Narodni Dom“ v Trstu.

13. 7. 1920 - 13. 7. 1995

Oberdankov trg je bil poln ljudi, ki so kričali in rdeči svetlobi

4

Požig Narodnega doma v tržaški književnosti

Požig našega hrama kulture v mestnem središču ima za Trzace (a tudi za Primorsko in kulturno - politično samozavest vseh Slovencev) že 75 let simboličen pomen, nekaj več je kot kasnejši požigi in nekaj mnogo globljega in zavezujočega. Sledovi tega dejanja - najvidnejši in v našem izboru samo nekateri - v tržaški literaturi pricaojo prav o tem.

Pomen italijanskega barbarstva se je dobro zavedal Srečko Kosovel. Znano je, da je bil zaradi požigov in terorja ogorčen in obupan (A. Ocvirk). Manj splošno znana je ugotovitev literarnega zgodovinarja Lada Kralja, ki je pri preučevanju Kosovelove poetike ugotovil, da so bila (na Trzaskem) »ta vandalska dejanja, te destrukcije opravljene natanko v tisti tehniki organizirane ulične provokacije in klovnerije, ki so se je fašisti naučili od futuristov« (pri Marinettijevem literarnem in umetniškem gibanju). Kraljeva je tudi misel, da je Kosovel zaradi političnega dvoma v futuristično gibanje, ki je navdihovalo fašiste, napravil za vselej (tj. do objave pesnikove zapuščine v desetletjih po 2. svetovni vojni) v predal t.i. konstruktivistične pesmi (ki so glede na strukturo futuristične). Mednje sodijo tudi o Trstu. Kljub temu da so v njih opazni vplivi literarnih gibanj v 20. letih, so danes razumljive vsakomur. V izbor bi lahko uvrstili tudi Ekstazo smrti, ki je nastala v ozračju tedanje brezizhodnosti.

A to je že ugotovitev Borisa Pahorja, ki je nemara najizrazitejši duhovni dedič Kosovelove (evropske pojmovane) družbene, politične in etične angaziranosti, kar je razvidno tudi iz pomenskih poudarkov v pisateljevi monografiji o tem pesniku. Pahor je v proznih delih (tudi zaradi osebne izkušnje) najtemeljiteje obravnaval dolgo fašistično dobo. Požig Narodnega doma je literarno presretno prikazal kot travmatično dozivetje v otroštvu (Grmada v pristanu). V sanjski vojni jurist Rudi Leban (glavni junak iz romana Mesto v zalivu o tem sanja l. 1943 na Vidinem kraskem domu) podoživlja požig in podzavest kot nevarno znamenje porazenosti, združeno z bolečimi občutki intelektualne nemoci ob prvem tržaškem procesu; hkrati pa je to dozivetje kot splet ze zelo jasnega vzgib za oborožen upor. Zanimivo pa je tudi neposredno avtobiografsko pričevanje o požigu v Odlocitji neznanke (iz leta 1977) iz pisateljeve najnovejše knjige Slovenska svatba (junij 1995). A tudi tu je prenos na simbolično raven izrečen v stavkih: »Jezik, ki naj bi bil izgorel v Narodnem domu. Jezik, ki je eno s tvojo bitjo, brez katerega te sploh ni.« Zapletenemu bistvu - se zmeraj nerazrešene tržaškega vprašanja se sploh ni mogoče približati brez poznavanja Pahorjeve literature, v kateri

Ivanka Hergold

Ulica Commerciale se je vila v hrib in v večer, tam pa, kjer se razširi in ostane cesta, so bili oni, deklice in dečki, ki se lovijo po gmajnicah in imajo pod sabo Rojan z ostrim zvonikom na sredi. Hišice, hiše, in potem, ob cesti na Greto, velikanski zaboj, okrogel in visok kakor hiša. To je gazometer. Pa potem travnice Prostega pristanišča, in sključeni nosovi zerjavov in parnik, ki trobi, skrit v svojem dimu.

A takrat ni bilo večera, in vide ti je bilo, da niti noči ne bo, zakaj nad hišami je bilo nebo rdeče, kakor da je polito s krvjo. In zrak je disal po dimu. Kaj gori v pristanišču parnik? So se vneli hangarji? Gorijo vagoni lesa? Bo ves Trst zgorel? In Branko je držal Evko za roko in sta tekla domov, dol po strmi rebri, gor po stopnicah v pritličje, dol po stopnicah pod zemljo k mami, ki je sama.

Petrolejka je že gorela na mizi, a obe okni sta bili sklatni, kakor da je padlo zahajajoče sonce v dvorišče. Zdaj gori v cementni sklati in zid pred oknom je poln zubljev, ki oblikujejo sipe.

»Mama,« je rekel Branko in se stisnil k nji.

»Mama,« je zajokala Evka in jo prijala za krilo.

Mama pa je čudna. Molci sredi prostora, ki mu okni zarita, in je, kakor da ni njihova mama. Kakor da je žena v zaporu pod zemljo in nič ne čuti, da so oni z njo. Nic ni huda, da sta se potepala. Spravila je Olgico spat in je sama s soncem, ki se je utrgalo z neba, in tli v dvorišču. Nic ju ne slisi, da se joceta, ker bo kmalu konec sveta.

»Spat,« je rekla.

In je bila rdeč kip v ognjeni svetlobi in tu se je premikala kakor skozi ogenj, ko je slačila Evko. Rdeč njen obraz, rdeče njene roke. Vse rdeče, tudi miza, tudi petrolejka na mizi. Tedaj so se vrata odprla in Mici je stala pred mamom. Ni bila tiha in zbrana kakor druge dni. Njene oči so bile velike in prestrašene, okrogle in skratne od ognja na oknih. Njene prsi so razburjeno dihale in njene roke so bile nemirne v rdečem odsevu.

»Gospa,« je rekla. »Gospa.«

A mama je molčala.

»Kakšna groza, gospa.«

Okoli mize je hodila in debel svitek crnih las se ji je bil razpletel in ji visel na rame. Okoli mize je stopala in ponavljala: »Gospa, gospa.« In je bilo, kakor da beži pred plameni, a plameni so bili že vsi na nji, na mami, na Branku in Evki, ki sta se spet oblačila in obuvala.

»Z bencinom so polili, gospa.«

»Mama!« je zaklical Branko.

»Vrata so zabili, gospa, da ljudje ne morejo ven.«

»Mamaaa,« je zajokala Evka.

In ljudje skacejo z oken, gospa.

A tedaj sta onadva že bezala; samo »oj« sta slišala, kako je vzkliknila Mici, in tekla sta po stopnicah navzgor in po ulici navzdol. In nad ulico Commerciale ni bilo večera. Pozar je bil nad strehami kakor od sonca, ki bi se raztapljalo in krvavelo v mraku. Openski tramvaj je stal,

drevje v Ralijevem vrtu pa je bilo negibno v rdečem ozračju. In onadva sta tekla in se držala za roko in nad njima so letele po zraku iskre, ki so prihajale z Oberdankovega trga.

Kakor bratec in sestra, ki nimata doma, kakor sestra in bratec v Miciini pravljici, ki ju je maceha crtla in ju je hotel oče zapustiti. In nič nista vedela, kam tečeta, morebiti samo v smer, od koder plavajo, iskre, ki so kakor kresnice.

Oberdankov trg je bil poln ljudi, ki so kričali v rdeči svetlobi. Okoli velike hiše pa so možje s crnimi srajkami plesali in vpili: »Viva! Viva! Tekali so sem in tja in kimali z glavami in vzklikali: »Eia, eia, eia!« In drugi so tedaj zakrčali: »Alalà!«

In trobente gasilcev so takrat zabobale skozi gnece, a je bila potem še večja zmešnjava; ker crni možje niso pustili avtomobilov, da bi prišli zraven. Obkolili so jih in plezali nanje in grabili gasilcem cevi iz rok.

»Eia, eia, eia - alalà!« so kričali in noreli in vse naokoli je bilo zmeraj več ljudi. Vse Trst je gledalo visoko belo hišo, ki je imela zublje na vseh oknih. Plameni kakor ostri jeziki, kakor rdeče zastave. In Evka se je tistala k Branku, ker v veliki hiši so bile zraven zubljev tudi postave na oknih in ena je pravkar stopila na okno in husnila mimo rdečega jezika, ki je oblikoval okno. In Evka se je stresla in tudi Branko se je tistal k nji. »Eia, eia, eia - alalà!« so peli možje s crnimi fesi, a gasilci so vseeno razvijali dolge cevi in množica se je razmikala. In curki so brizgali visoko in so bili cvileci, peketajoči vodometi sredi skratnega večera.

Srečko Kosovel

Italijanska kultura

Slovenski narodni dom v Trstu 1920.

Delavski dom v Trstu 1920.

Žitna polja v Istri gorijo.

Fašisti groze ob volitvah.

Srce postaja odporno kot kamen.

Ali bodo še goreli

slovenski delavski domovi?

Stara ženica umira v molitvah.

Slovenstvo je progresiven faktor.

Človečanstvo je progresiven faktor.

Človečansko slovenstvo: sinteza razvoja.

Gandhi, Gandhi, Gandhi!

Edinost gori, gori,

naš narod duši, duši.

Crni mozje pa so vpili in rajali kakor Indijanci, ki so privzeli zrtve h kolu in zanetili pod ogenj. Rajali so z manganeli in sekirami v rokah.

Tedaj je sekira presekalala gasilcu cev in curek se je ustavil v soko v zraku kakor bezgov cvet ki ga ogenj zlati. Potem je cvet padel in iz presekane cevi v gasilcevih rokah je vrela voda kakor iz zile kri.

Redarji so potiskali ljudi nazaj. »Alo nazaj, alo nazaj,« so prili.

Crni mozje pa so se bolj plesali.

»Barabe,« je rekel mož v gneči. Evka in Branko pa sta bila majhna in nista razumela, kaj se meni ljudje. Vedela sta, da gori Narodni dom in da ni pravi.

Iskre pa so ves čas priletavale in papa je imel zdaj sklonjeno glavo in se je jezil, a ne več na mamom.

»Hudic jim mater guli,« je rekel. A onadva nista vedela, zakaj kolne, Branko je hodil v prvi razred. Evka pa se ni hodila v solo. A njihova mama ga zmeraj opokajo, kadar papa kolne, ampak on imenuje hudica in rabi podobne besede samo, ko je jezen. To je kotičaji napajajo svoje konje, zdaj ni kočij. In zakaj gasilci niso smeli gasiti? Zakaj vojaki niso gledajo crne moze, ki odvijajo na silce, ko ti razpnejo platno? Vse polno ljudi je sedelo v temi in vsi so bili tihi, a ko je neki mož v temi zakasljaj, so drugi ljudje naredili ssssss, naj bo tiho. Evka je sedela mami na kolnih, on, Branko, pa papanu. In je prišel Krjavelj in se ves čas zvijal kakor fakir in mežikal z desnim ocesom. Potem je rekel, da je presekala hudica in da je naredilo najprej strbink, potem pa strbunk. Ne, ni prav, da so zazgali, druge bi njihov papa ne bil huda. Pa tudi ni prav, da ljudje na oknih klicejo: »Na pomoč! Na pomoč!« In crni možje ne pustijo gasilcem, da bi jih rešili. Vsi se bodo ubili, ce bodo skocili na ulico, vsi bodo umrli.

»Drhal hudiceva,« je rekel papa. In je držal Evko in Branka za roko, ko je pocasi stopal in je bilo nebo temnordeca kupola. Evko pa je bilo strah in si je zežela, da bi bila pri mami v postelji, se stisnila k nji, da ne bi videla krvave svetlobe, ki tako spremijajo noč; da bi se stisnila k nji in skrla oči v njenem narocju.

5

Ko je Branko zaspal, pa se je Krjavelj spet vrnil in stegoval vrat; neverjetno ga je sprozelal, kakor da je iz elastike, kakor da je skocila iz čudezne skatlice na koncu vzmeti, in se hitro spet odtegnila v temo, ki jo je požrla. In slišati je bilo glas, ki se je krohotilo, pa kose, ki so cofnili eden za drugim v vodo in so bili kosi pek-lenska. Hahaha, so se smejali v dvorani. In spet padci v vodo, ki je morje onkraj his. A hkrati tista glava ni Krjavljeva, ampak glava s crnim fesom in pod njim so rdeče oči in usta, ki kričijo. Potem je veliko število takšnih glav in nad njimi so zublji, ki uhajajo iz

Srečko Kosovel

Ej, hej,

Ej, hej: dežuje na sive ljubljanske hiše, da se zagrinjajo v sivo zaveso pred soncem.

V Trstu nam požigajo Edinost.

Krist je prišel v Društvo narodov.

Ne, to ni tisti dobri, tisti lepi,

z glorio ljubezni obzarjeni.

Psevdokrist je v Ženevi.

Kako, ali tudi v Ženevi dežuje?

Krist je prišel med rjave puntarje,

tam na sivi ulici stoji

in izganja pismarje in farizeje.

Strelja in ubija.

Strelja in ubija.

O, ti ovčji, ti beli narod!

Ali spoznaš zdaj, kaj si?

oken, in na oknu je človek, ki bo skocil na ulico. Pa Mici v kuhinji pravi mami: »Vrata so zabili, gospa!« In vsa čudna je, Mici, s kitom, ki se je razpleta in ji visi na ramo kakor debela kaca. Kakšna pa ste, Mici. In ona se joče, ker je stric klical nanjo. Ne, ne, zaradi plamenov, ki barvajo sipe. In stric je prišel in stopil na mizo in navija uro. Bzik, bzik. Samo da nima več stare kučme, temveč fes s copom. Hudoben je, Mici, kajne, da je hudoben? Kakor tista grda stara, ki je hotela poriniti deklico v pec, da bi zgorela, kajne. Mici?, Ha, a mi bomo rekli: »Pokazite, kako se gre v pec.« In on bo pokazal, mi pa ga bomo porinili v razbeljeno zrelo in vi se ne boste več jokali, Mici. Da, tudi crne moze, ki so zazgali Narodni dom in plesejo od veselja, tudi nje bomo porinili v pec; saj niti ne pustijo, da bi gasilci držali platno pod okni. Tudi nje. Ne, ne, beziva, Evka, beziva! Stric s fesom na glavi zdaj hitro drsa in naju hoče presekati, in bo padlo in naredilo strbiiiiiiiink in strrbunk. Evka! Beziva! Ziva bova zgorela v peci, zakaj crni mož je presekaval cev in voda ne more gasiti zubljev in curlja kar na tla. In ptiki so pozobali vse drobtinice, ki so znamenovale pot za vrtnitev. Ne, ne, midva nisva nič naredila! Midva greva k svoji mami! Pustite Evko, pustite jo! ne, nee. Mamaaa.

»Neeeee!«

Ko se je prebudil, je zavzdihnil in zelezna postelja je skrtnila.

»Sanja,« je rekla mama.

Potem je bilo spet vse tiho.

Potem je mama rekla: »Ubogi otroci.«

A Branka ni bilo več strah, ker

Tedaj je papa spet globoko zasopel.

»Preklete barabe,« je siknil.

»Ne kloni,« je zasepetala mama. »Kaj nismo zadosti nesrečni?«

A papa, kakor da je ni slisal. Premaknil se je, da je postelja zaskripala.

»Preklete barabe hudiceve,« je rekel.

Potem je bila tema in tišina in mama je na thiem jokala.

6

Okoli nje so postavili plot in tako je samevala ob širokem trgu. Kocijazi so spet napajali konje ob fontani pred njo, ki je imela ozgane stene in je bila brez strehe. Oni, otroci, pa so kukali skozi rezi v plotu. Črepije so bile po tleh, razbite sipe, kosi porcelana, razparane omare. In cez trg so drdrala vozila, so ropotali vozovi, ki so odhajali v Prosto pristanišče. Vozniki so stali pokonci na sklepetajocih plohih in pokali z bicem, oni, otroci, pa so spet in spet kukali skozi rezi. V vojašnici je trobila trobenta kakor po končani bitki, oni pa so podrsavali z dlanmi po deskah, ko so prislanjali lica k njim. In Lojzku je slo na jok, ker prav gotovo v gledališču ne bo predstave, na kateri bi bil moral nastopati. Kako naj bo predstava sredi pocrnelih zidov in pod zoglenelimi tramovi! In on si je bil sam stesal leseno sabljo in jo pogladil s kosčkom stekla in se s steklenim papirjem. Stal je ob plotu in bi bil rad sel iskat papirnato cepico in sabljo med ogorko pogoršica; a se ni premaknil, samo slino je pozrl in topo gledal predse.

A vendar niso smeli izgubljati casa, ker so morali domov, da napiše naloge. Solarčki so ni učiti se morajo. Takó se uciijo, da je najznamenitejši rudnik za cinobor na Slovenskem in to v Idriji. Da se iz cinobra pridobiva živo srebro. Da je to tista tekoca kovina, ki je v toplomeru in tlakome-

»Da,« je sepnil Danilo.

In jo je gledal in ves razred jo je gledal in čakal.

»No torej,« je rekla gospodica Anica. »Kaj pride, ko je zime konec?«

»Pomlad!« je vzkliknil razred.

»Takó je,« je rekla, »Pomlad.«

In spet je bila zamisljena.

»Da, pomlad,« je spet rekla cez cas. »Pozimi imamo najdaljšo noč, a potem bo prišla pomlad.«

Oni pa se sprašujejo, zakaj pravi »potem bo prišla pomlad,« ko pa je pomlad že prišla in je že poletje, ker so platane pred solo vse kosate, da ni videti na cesto. In tudi si mislijo, kakó disijo na gmajnicah akacije, ko je pomlad, a oni takrat vseeno pozabijo na drevje in gledajo, kako majhen vlačilec vleče parnik v pristanišče, medtem ko na starem svetliniku mežika zrcalce v soncu in mu prihajajoči parnik odgovarja z drugim zrcalcem.

»Gotovo,« je se rekla gospodica Anica. »Ko zima konča, pride pomlad.«

Ne, ne razumejo, o kateri pomlad pravi, a vendar so zadovoljni, ko potem spet berejo v berilu, da so se stari Slovenci junško bojevali s Turki, ki so jim zazigali hiše. Pa se tudi spominjajo, da je nekje kralj Matjaz, ki se bo zbudil in se postavil v bran. Takrat se bo slovenska zemlja stresla. In kdo ve, kako je tudi to v zvezi s koncem zime in s prihodom pomladi gospodice Anice.

Srečko Kosovel

Blizu polnoči

Blizu polnoči.

Muhe v časi umirajo.

Ogenj je ugasnil.

Lepa Vida, bridkost je

v tvojem spominu.

Stravinski v avtomobilu.

Bučanje morja.

O biti 5 minut sam.

Srce - Trst je bolno.

Zato je Trst lep.

Bolečina cvete v lepoti.

Odločujoča neznanka

I

Ce naj kaj povem o izkušnjah iz otroških let, ki so zarisale v meni pomembno sled, potem moram v prvi vrsti omeniti ozračje prve svetovne vojske, ko je od sten odmevalo bobnenje topov s kraske fronte.

Pet let sem imel. Lezal sem z materjo in sestricama na dveh zakonskih posteljah. So-ba je bila mračna, tiha in kakor izvotljena. Kuhala nas je vročina spanske gripe, ki je neusmiljeno pokončevala ljudi. Zive duše ni bilo, da bi se nam približala. Tudi očeta ni bilo. Bil je

vojak v Pulju in ni slutil, da mu med njegovo odsotnostjo spanka skuša ugrabiti hčerko. Bledlo se nam je.

Sparjena tkiva so hlepela po tekočini.

Moledovali smo za vodo in se spet zgubljali v nezavesti.

Odgovarjalo pa nam je grmenje oddaljenih pokov, ki se je lovilo po kotih osamljenega prostora.

Tedaj se je mati ko mesečnica vzdignila, da bi potolazila zejo usihajoče Mimice. A je samo omahnila na parket in obležala pred posteljno omari-co.

Zavedal sem se, da materinega telesa ni več ob meni, se na pol prebudil iz bledeza in jo kot slepec s stegnjenimi rokami iskal v temi. Potem sem se dotipal do njenih las. Skobacal sem se k nji, jo

iskusil vzdigniti.

Toda bil sem premajhen, občepel sem ob nji, ob njeni vlažni in hladni spalni srajci.

Grmenje topov pa se je sprehajalo skozi zidove, da so brneli, kot da so broneni.

Zatem je vse preplavila tisi-na.

Ko sem se spet predramil, sem ležal ob materi, a tokrat sem bil ves pretresen od njene- ga ihtenja.

Onkraj nje je bila na postleji sestra Mimica voščen kip s psenicnimi lasmi.

Srhka groza me je obhajala ob slutnji, da se je zgodilo nekaj nepopravljivega.

Skusal sem tolaziti mamo, ker me je bilo strah njenega joka.

Mimica se namreč ni več gibala, nič ni več mogla biti zej-na.

Tisti trenutek pa so se odprla vrata in pred posteljama se je ustavila očetova postava.

Z ramena mu je zdrknila vreča, na dnu katere je bilo ti-sto malo moke, ki jo je bil spo-toma kupil pri uvidevnem kmetu.

Ob pogledu na Mimico se je iz očetovega grla izvil stok. Njegov podolgovati in izmučeni obraz se mi je zazdel ves spremenjen in skoraj tuj v so-vražni svetlobi, ki je oblivalo sobo.

II

Tako se je smrtni dih zaje-del v moje celice obenem z gromkim momljanjem, ki se je hulilo zdolž sten kot glas po-tresa, ki noče jenjati.

To je bil prvi strah.

Vendar je bilo istega 1918. leta svetovnega potresa konec; a ne za nas. Za slovenske ljudi, ki smo bili vključeni v italijan-sko kraljevino, se je začela nečloveška doba. Obsojeni zi-velj pa ni bil malostevilen, ce upostevamo, da je mejna črta tekla od Dolica do Planine onkraj Postojne in vse do onkraj Sneznika.

Predolgo bi seveda bilo, ko bi hotel prikazati ozračje, v ka-terem nam je bilo usojeno zi-veti. Omenil bom samo dozi-vetje drugega pretresa, ki je zaznamoval mojo notranjost za ne prav kratko vrsto let.

Bilo je poleti 1920.

Poprej pa se moram pove-dati, da je slovenski zivelj v Trstu dolga stoletja igral po-drejeno vlogo; sredi devetnaj-stega stoletja pa se je začela krepiti njegova zavest, tako da smo se na začetku našega sto-letja gospodarsko in narod-nokulturno močno uveljavili. Temu pa se je upiralo italijan-sko meščanstvo, ki je na vse načine skušalo onemogočiti potrditev naše nacionalne identitete.

Leta 1918 se je to nasproto-vanje, ki ga je dotlej kolikor to-liko omejevala avstrijska obla-st, sprostilo.

Leta 1920 pa je doseglo ne-zaslišan visok.

Obliit z bencinom je v zu-bljnih zaprasketal Narodni dom.

V osrcju mesta.

Ponosna petnadstropna stavba iz belega kraskega kam-na je kot pošastna grmada osvetljevala trzasko julijsko noč.

Tokrat sem imel sedem let.

Bivali smo v kletnem pro-storu čisto blizu rebri, kjer začena stroj vleči openski tramvaj na krsako planoto.

Dvoje oken je gledalo na dvorišče, pred tem je bil visok zid; zato je bilo nase podze-meljsko bivališče skoraj zme-raj mrakotno.

Toda tisti večer je skatlasti betonski prostor pred našima oknom zadelala krvavkasta megla, ki je preteče odsevala v notranjost, se spajala s sojem petrolejke na mizi.

Bil je nenavaden zaton, ki je nastal po sončnem zahodu.

Zaton, ki se je razzarjal, na-mesto da bi bil ugasal.

Ob ujetosti v rusasto popla-vo je v meni narasčal preplah,

me prevzemala zavest neo-dresljive pogubnosti vsega, kar me je zaslanjalo.

Materino nemo premikanje skozi rdece odseve je se pogla-bljalo usodnost skrivnostne zasede.

V njen obraz je bila vrezana neizbrisna, dokončna potrnost.

In morebiti sva s stiritelno sestrico Evko stekla iz hiše prav zato, da se rešiva mami-nih otopelih potez v rdeci luci, ki je napolnjevala prostor. Te-mu, tako se mi je zdelo, se bo vsak hip začel nizati strop, da bomo vsi vkljeni v apokalip-tično svetlobo.

Takrat nisem se nič vedel o apokalipsi. Doziviljal pa sem jo, ko sva z Evko tekla v smeri, od koder so preletavali in spo-toma v dimu mrkali roji pre-tecih kresnic.

Na trgu je množica obkroza-la poslopje v plamenih. Ven-dar ljudje ob pozresnih zubljih niso bili ne prestrašeni ne za-skrbljeni. Razvneti so bili, kakor da so na predstavi. Nekaj jih je kricalo. Nekaj jih je tudi rajalo.

Opazoval sem od dalec in se zavedal, da me ogroža nekaj posastnega. Ognjeni jeziki so po-zirali gledališče, kamor sta oce in mati pogosto peljala se-strico in mene. Pozigalci so to-rej uničevali naš dom. In ker je bil naš, to je očetov in materin in sestrin, je bil tudi moj dom.

Seveda se nisem mogel nič vedeti o slovenskem občestvu, a slutil sem, da je dejanje, pri katerem zadovoljno pase oči veliko število trzaskih ljudi, namenjeno tudi proti meni. In cutil sem, kakor da se mesto in ljudje odmikajo od mene, cutil sem, kakor da je moje telo zmeraj bolj samo v brezzrač-nem prostoru.

Bilo mi je, da bi zbežal in se zatekel k materi, a ob podobi njenega okamelega obraza v rusem siju se mi je razodelo, da nimam izhoda iz pogubne-ga oklepa.

Tedaj se je na pločniku, kjer sva stala, prikazal oce in naju odpeljal domov.

Sprva se je hudoval na ma-ter, ki naju je pustila oditi z doma. Potem je molčal; od ca-sa do casa pa priduseno zak-lel. Tako se je upiral zavesti zavrženosti, ki se je medtem nezaznavno začela usediti v moje sprejemljivo otroško tki-vo.

III

Dozivetje grmade, ki so jo prižgali sredi pristana, je bilo odlično za moje razmerje do stvarnosti vse do mojega triindvajsetega leta.

Gotovo, travma, ki jo je v meni spocel tisti sok, bi more-biti ne bila tako huda, ko bi neznanski tesnobi tiste noči ne bila sledila vrsta drugih.

Ob novih pogoriscih.

Ob streljih.

Ob begu pred preganjalci.

Ko se je na zunanji terori-zem razdivjal, se je začel lega-lizirani rododom.

Sledila je nepreklicna ob-sodba na nemost.

Pogoltniti moras svoj jezik.

Jezik, v katerem se je poslo-vila Mimica.

Jezik, ki naj bi bil zgorel v Narodnem domu.

Jezik, ki je eno s tvojo bitjo, brez katerega te sploh ni.

Da bi pa bila ta osnovna iz-guba se dopolnjena, si zavoljo svojega bastardnega izražanja v italijanski učilnici izpo-stavljen posmehu.

Droben učenec si, ki ne mo-re doumeti, ne nad kom ne nad cim se je pregresil.

Brez krivde je kriv.

Tako se je v meni (kakor v precejšnjem številu mladih ljudi) utrnil kratek stik, ki me je zagnil s temo, kot da bi bili poveznili name kapuco.

Bil sem v oblasti neznanke, o kateri ne samo da nisem nič vedel, ampak me je le-ta vna-prej onesposobila za sleherno raziskavo.

Vsiljena glavna vloga tujega jezika je se pospesila rast hi-bridnega bitja, ki je topoglavo, brezsilno zivotarilo.

Topoglavost zato, ker nisem izbral ne resitve v zanikanju svoje drugačnosti, to je v asi-milaciji, ne poti upora proti ti-stim, ki so mojo (nas) drugač-nost hoteli zničiti.

Za oboje, tako za sprejem odtujitve kakor za upor, bi bila namreč potrebna zavestna od-locitev.

Za to pa je duševnemu me-secniku takrat manjkala potreb-ni organ.

IV

Ker sem o vsem tem ze pi-sal, se nerad vracam k psiho-loškemu procesu, katerega inkubacijska doba je trajala približno deset let: skoraj de-set let pa je potem potekal raz-voj globinske okužbe.

Pomembno je vsekakor pri-tem, da mi je bil, travmatizira-nemu mlademu cloveku, omo-gocen temeljit pregled tistih silnic, ki so bile zajezile mojo pravilno notranjo rast.

To se je zgodilo v zavodu v Kopru, kjer sem se ob sloven-skih in hrvaskih dijakih zave-del svoje odtujenosti sloven-skemu občestvu.

Z odkritjem narodnega tele-sa, narodne skupnosti in njene tradicije se mi je razkrilo, od kod občutek, ki sta ga bila strah in posmeh vtisnila v je-dra mojih celic.

Razodelo se mi je, da smo bili obsojeni zavoljo naše dru-gačnosti.

Ta moja in naša drugačano-st pa je tedaj naenkrat postala nezamenljiva vrednota.

Bilo je kot takrat, ko iz oči odstranijo sivo mreno.

Iz območja ničevosti sem se vzdignil v svet resnicnosti.

Neodgovornost se je umak-nila smotnosti.

Krmilo je vzela v roke nova zavest.

Potem samozavest.

In rodil se je upor.

Pri tem pa je bila slovenska književnost cudovita lepote, ki je prva prisla kot sončen bla-goslov ob novem odkritju, in bila hkrati spremljevalka pravkar pridobljenega novin-ca.

BORIS PAHOR / MESTO V ZALIVU,

Dvatisočletna kultura?

Ko bi ta vlak vsaj takó ne ropotal. Dori-co bo zbudil. Njeno mamo bo zbudil in ona bo tako vznemirjeno pogledala in rekla, da je njen Stojan pri teti. Kaj me tako opazujete. Ah da, saj vi ste tista ze-nica s torbo. Dekle z vijolicastim trakom v laseh. »To je zaradi razglasa«. Toda fantje! Fantje, bodite pametni. Kje je strojevodja, kaj nas zares pelje v Trst? Jaz ne grem. Ne. Jaz ne grem več. Ne grem več. Tam so Huni ob vratih. Huni s svežim mesom pod sedlom. Čakajo, da pripelje vlak na postajo, in ta čas jemljejo surovo meso izpod sedla ter ga trzejo z zobmi. Ce ne bi bili kanibali, ne bi imeli lobanj na svojih kapah. Zatemnjeno me-sto pa se je na mah vse razsvetlilo, ker se je ustavil vlak na postaji. Vse luci so se prizgale. Nemški vojak je pritisnil na gumb tukaj na nočni omarici. Bežimo fantje, bežimo. Kar navkreber, kar navkreber. Ha, ha, ha. Mi smo tukaj doma. Kar navkreber po vseh klancih. Kar navkreber v Skorkljo, v Rocol, na Opcine, na Lovce, na Katinaro. Tod je vse naše. Ha, oni so prisli iz Berlina, ne poznajo teh stez in teh poti! Kaj vejo v Hamburgu o Opcinah, hehehe! Zakaj pa tečeš ti na Kontovel? A? Kaj si ti, Rudi, lepsi od nas? Ahaaa, zara-di Vide! Jaz, zaradi Vide? Sploh nisem mislil nanjo, sploh ne. Hocete, da bežim z vami? Prav, potem tecimo tod. Proti Bazovici? Zakaj tod, zakaj? Hm, kaj mislite, da vas v Bazovici čaka srčkan hotel z lučjo nad vežo. A počakajte, fantje. Počakajte. Tukaj je vendar sveti kraj, tale bazoviška gmajna. Ustavimo se. A oni bežijo naprej. Naj tečejo, jih bom ze dohi-tel. Kdo? Tisti odvetnik? Hocem ga slisati se enkrat, tistega odvetnika pred sodniki. Me zanima, fantje. Tudi jaz sem skoraj odvetnik. V Bologni sem se učil. Kako? Da, v Bologni. Kje je odvetnik? Ne vidim njegovega obraza. Ali ga slisite? »Krivi so. Dela, ki so jih priznali, so nedvomno veleizdaja. Zato bi morali biti obsojeni na najtežjo kazen, na kazen, ki se je je jaz na tem mestu ne drznem niti omeniti...« Hudi-ci! To je odvetnik? To je govoril odvet-nik? Proč, proč! Dajte mi prostor. Proč, carabinieri! Jaz grem lahko v sodno dvo-rano, jaz sem jurist. Dol roko, carabinieri, odvetnik je kakor diplomat, kakor spo-vednik. Dol roke, sem rekel, dol roke! Tu-di jaz bom povedal svoje. Potem pa me sodite s fanti v železni kletki: »Evropejci! Ti slovenski fantje so se uprli terorju, so

se uprli možem s črnimi fesi, ki so zazga-li slovensko gledališče sredi Trsta! Le théâtre national slovène de Trieste. Ljudje dvajsetega stoletja! Ali je to novi red v imenu krščanstva. Dvatisočletna kultura? C'est cela le droit international? Zazgati z bencinom veliko gledališče. In slovenske sole? Ustavite jih! Ustavite jih!« A tisti banditi lahko delajo naprej. Delajo kar hočejo. Politika je tako velika svinjarija. Prekleta svinjarija. A možje v črnih srajcah sodijo. V beli palaci, ki jo je zgradila Avstrija, sodijo na smrt. Junaki v kletkah, barabe pa sodijo. Tudi tole do-ločba mednarodnega prava? Je bilo vste-to v Londonski pakt tudi tole? Ne, Vida, nismo mi manjvredni. ONI SO NICVRED-NI. Ste poznala Bidovca, Vida? Niste? Ni-ti jaz ne. Sem bil se majhen. Branjevke na trgu ob Rusem mostu so ga vse poznale. Tudi vaša mama ga je poznala. Seveda ga je. Saj je vaša mama povedala moji mami, da je vsak dan prišel iz očetove prodajal-ne v sivem predpasniku in pred stojnico pozdravil: »Dober dan, mamka!« Preprost junak, Vida. Junak brez propagande. Dečko in pol, Vida. Tista baraba je preči-tala smrtno obsodbo, on pa se je nasmeh-nil in rekel: »Skoda, da sem se danes obril.« Vzel je tudi glavniček iz zepa ter sel z njim skozi svoje goste lase. Tak dečko, Vida! Ona pa ne poslušaj. Vida! Njo zdaj nekdo kliče k telefonu. Hudi-ceva usoda tale naša, nihče nas noče po-slušati. Ej, dajte mi dinamita, da vržem v zrak to sodišče! Ne, oni mirno opravljajo naprej svoje delo. Nihče ne brani. Sloven-skih ljudi, pa se bojijo, banditi, zato so pripeljali na skrivaj fante semkaj, v Bazo-vico. Privezujejo jih k stirim stolicam. Ne streljajte! Za vsakega fanta stirinajst strel-cev. Sedem stojé in sedem ležé na tleh. Ne streljajte, hudiči! Ne streljajte! Na po-moc, na pomoooo —

Rudi Leban je planil pokonci in se pre-budil.

Nato je globoko zavzdihnil in spet le-gel.

V hisi je bilo vse tiho; daleč nekje na gmajni pa je zadrdrala strojnica, a ta hip je bil njen glas kakor glas kompresorja, ki v nabrezinskih kamnolomih vrta luknjo v kamen. Ta misel na trdne skladeve kraskega kamna ga je pomirila; občutek je imel, ko da so njegove sanje in njegovo telo vseokoli zavarovani s prostranim be-lim ščitom, ki je trd kot diamant.

ALOJZ REBULA / KAČJA ROŽA

Zakaj si je gospod Bog izmislil, da so eni taki in drugi taki?

1920

1995

ALOJZ REBULA / JAKOB UKMAR

Prve težave z italijansko oblastjo

V trzaskem skofijskem arhivu se hrani Ukmarjevo pismo iz septembra 1920. leta, iz katerega je razvidno, da se je italijanska liberalna vlada že dve leti pred pohodom na Rim in Mussolinijevim prihodom na oblast držala načrta za zatiranje Slovencev. Sicer pa je bilo to leto, ko so sredi terezijanskega mesta zazgali Balkan, središče vseh slovenskih kulturnih dejavnosti...

Pismo je zaradi svoje natančnosti zgledno ukmarjansko:

Z vdanostjo podpisanemu je do tega, da sporoči, da je danes skofijsko vilo preiskala oborožena sila. Okrog enajstih je prišlo na dvorišče vsega skupaj osem karabinerjev in vojakov. Eden od teh je dejal, da imajo ukaz za natančno preiskavo cele hiše. Dva

moska so postavili na stražo, da ne bi mogel nihče ven ali noter. Drugi so preiskovali hišo od kleti pa vse gor do zadnjega kota na podstresju. Pregledovali so predale, obleke, perilo in celo posteljo podpisanega. V skofovih sobah, ki so brez pohištva, so brskali med okni. Njihov poveljnik je dejal, da se mu zdi zelo sumljivo dejstvo, da so vratca na stropu priprta in ker je ključ v ključavnicu. A že nekaj dni je bilo stanje tako, saj smo tja spustili macko, da bi polovila podgane. Vendar poveljnik ni hotel verjeti podpisanemu. Po dobri uri preiskovanja so odšli. Potem so na podoben način preiskali se gospodarsko poslopje. Toliko da obvestim Cast. skofijski ordinariat. (Prevedla Ivanka Hergold)

Jamarju, pa je bila vertikalnost njegovih likov vseh, kakor mu je bilo vseh njegovo zaje-manje iz življenja. Življenja je bilo treba v umetnost, ne abstrakcij! Ob njegovih platnih si čutil življenje kakor reko iz barvnih valov. Domenila sta se bila za natančno umestitev prizorov iz pasijona: tema je bila namreč pasijon, od zadnje večerje do krizanja.

Slikar je gorel od tihe strasti, da bi dal v tisti pasijon Boga-cloveka nekaj pasijona slovenskega cloveka.

»Kar je treba dati hudicevih tipov, res ni problem,« je pravil. »Nosim jih v spominu iz pogromov proti nam. Kaj sem videl na primer hudicev, ko sem gledal pozig Narodnega doma! Obrazov za cel peklenski zbor! No, tale tu, na poti na Getsemani, ki ga

zdaj delam, je eden iz skupine Quis contra nos. Za Judeza pa bo spomin moral drugam...« je rekel skrivnostno.

»Kakšen slovenski crnosrajnik?« je vprašal Jamar.

»Fasistična kvaliteta mora že biti visja!«

»Pa ne najvišja?

»Tista, ki bo navajala misel

na slike, viseče po uradih.«

»Celo nanj misliš?« je rekel Jamar.

»Tukajle ga imam,« je rekel in zagomazal s prsti proti njemu. »Tukaj se mi reži s tistim bikovskim vratom!«

»Le da ne bo preveč ón!« je rekel Jamar.

»Premalo tudi ne!« je odbil

slikar. »Toliko, da bo on! Mora biti! Da niti slovenska umetnost ne bo imela ničesar od njega? Tudi pekel, v katerem smo, moramo eksploatirati!«

»Samo, da te ne potegne vase, Tone!« je rekel Jamar in se zasmel. »Saj veš, kako je s kraskimi brezni, če se preveč sklanjaš nad njimi.«

»Povlečejo te vase, ja. Padeš pa v nekaj svežega. Pades v Timavo! Kolikokrat pomislil na to vodo, ki vre pod nami skozi gozdove kapnikov, nevidna, vecna. Tisti predori... Tisto sumenje v temi...«

Slikar si je nalil kozarec, nazdravil in rekel: »Bolj bi morali Kraševci cutiti pod sabo Timavo!«

Ko se je Jamar vracal v župnišče, je pred pošto stal neki drug slikarski oder za drugačno slikarijo. Pleskar, Furlan, je bil na zid že odtisnil z modela v lepenci veliki M. Bila je prva crka Mussolinijevega izreka, ki naj bi obogatil Zahrastje. Pleskar je brez težave pokazal Jamarju besedilo, ki ga je moral odtisniti na zid:

La mitragliatrice non canta, se non é il cuore a farla cantare.

Jamar jo je mahnil v vinograd - kako dobro je delo obrniti misli na brentace in plavnike...

VEKOSLAV ŠPANGER / BAZOVIŠKI SPOMENIK

Narodni dom gori

Zapis je iz knjige Bazoviški spomenik. Napisal jo je Vekoslav Španger (1906-1971) doma s Kontovela. Na 1. trzaskem procesu leta 1930 je bil obsojen na 30 let ječe zaradi sodelovanja pri atentatu na barkovljanski svetilnik in na uredništvo fasističnega časnika Il Popolo di Trieste. Knjiga je pretresljiv dokument upornosti in trpljenja nasih ljudi v tem času.

13. julija 1920, v popoldanskih urah, je fasistična kazenska ekspedicijska četa obkrožila Narodni dom v Trstu. V vsej naglici so poskropili vrata in okna z bencinom. V nekaj minutah je bila stavba Narodnega doma v plamenih. Ljudje, ki so se nahajali v stavbi, so klicali na pomoč, toda fasisti niso pustili nikomur, da bi se približal. Policijski or

gani so opazovali v določeni razdalji in preprečevali, da se ne bi drugi ljudje približali. Ob prihodu gasilcev so fasisti strgali in nato porazili čreva gasilske skroplilnice. Vendar so se gasilci opogumili in raztegnili mrežo pod okni, od koder so se ljudje spuščali nanjo, da so se resili grozne smrti. Ena od teh žrtev se je slabo spustila, zato pa obležala mrtva na tlaku. Do danes se se točno ne ve, koliko tujcev, ki so se nahajali tedaj v hotelu »Balkan«, je dim zadušil in so nato zgoreli v plamenih.

V naslednjih letih so fasisti požgali na isti način narodne domove v Rojanu, v Barkovljah in pri Sv. Ivanu, nato sedeža in tiskarno »Il Lavoratore« in »Delo« dne 9. februarja 1921.

Vest, da je Narodni dom v plamenih, se je bliskovito razširila med proseškim

prebivalstvom. Prosečani so hiteli eni na Grize in drugi na Goli vrh, da se osebno prepričajo o neverjetni resnici. Tudi otroci smo hiteli s starši, da vidimo, kaj se dogaja. Od tam smo opazovali, kako plameni zdaj pa zdaj sinejo visoko proti temno modremu nebu, saj je že noč pokrivala mesto. Iskre so se razprostirale in padale v svoje globine. Starejši so potrli v polglasnih pomenkih izrazili svoje ogorčenje in zaskrbljenost. Mlajši smo prisluškovali njihovim pogovorom, ki so bili vsi uglase-ni, kot da bi izgubili nekaj svojega in dragega. Tisti, ki ni mogel zadusiti svoje ogorčenosti, je dal duska svojim čutom z izrazi maščevalnosti. Tudi mlajši smo soglasali s temi. Iskre, ki so nastale ob požigu Narodnega doma, so se dolgo tlele v nasih srcih.

GIANI STUPARICH / TRST V MOJIH SPOMINIH

1995

Tako postane cel narod odgovoren za blazna dejanja nekaterih svojih članov

Pozig Narodnega doma je pomenil za Slovence konec iluzij in začetek preganjanja v novi državi po prvi svetovni vojni. To dejanje pa so občutili tudi nekateri tržaski Italijani kot napad na človeško dostojanstvo in omadeževanje komaj pridobljene svobode v državi, za katero so se borili.

Giani Stuparich (1891-1961), italijanski tržaski pisatelj se je solal na Dunaju in v Pragi. V spominski pripovedi Trst v mojih spominih živi naše mesto skozi doživljanje meščana, ki je od nas precej oddaljen.

Nikakor ne morem pozabiti tistega poletnega popoldneva leta 1920, ko so zazgali Balkan, hotel in zbirališče Slovencev, njihov

tako imenovani Narodni dom. Bil sem zatopljen v pisanje enega od Pogovorov z bratom, ki so se tako počasi oblikovali v moji zavesti, da so s svojimi monotonimi, utrujajočimi in vendar tolažecimi besedami dolgo spremljali mojo notranjo muko v tistih letih, ko je vedno hujska groznja pritiskala na osebno svobodo misljenja in izražanja, tega dragocenega daru, brez katerega se zdi življenje grozljivo prazno. (Predvsem zaradi te svobode smo hrepenili po Italiji).

Zivel sem se na domu staršev, kjer sva odrasla in kjer sta med vojno mati in sestra čakali na najim povratek. V stanovanju, kjer je vse ostalo nespremenjeno, je bilo tiho, pisal sem v sobi na vogalu, ob oknu, ki gleda

na pošto palačo: na drugi strani trga je stal Bakan, ki pa je bil pogledu skrit. Ozračje je bilo zunaj milo in sonce se je pripravljalo na zaton. Ko sem odpiral naoknice v tisto ozračje in v tisto svetlobo, sem v veliki blizini zaslišal streljanje, med kriki množice in truščem ročnih bomb se je nato oglašilo prasketanje pusk. Čez nekaj minut je spet zapreskotalo in v zraku je bilo zaznati oster vonj: po dimu in plamenih nad pošto palačo sem razumel, da gre za požar. Sel sem dol in prisel na trg, ko so prispeli gasilci. Skupine skvadristov so jim preprečevale, da bi pognali brizgalne. Velik del trga je bil prazen, ker se je skušala množica izogniti vročim plamenom in padanju ogorkov. Od velikega sest-

nadstropnega poslopja hotela Balkan je ostal le prazen okvir iz nosilnih sten, med katerimi so divjali ogromni plameni, ki so se vijugali do neba. Med množico je bilo slišati, da so ogenj zanetili z bencinskimi rockami in da sta se dva nesrečneža, ki so ju plameni presenetili, pognala s tretjega nadstopja, takó da je bil on na mestu mrtev, ona pa hudo ranjena.

V tragičnem prizoru tistega popoldneva sem občutil nekaj nečloveškega: meje tistega trga so se mi razmaknile v smrtonosno vizijo pomorov in razvalin, kot da ogroža temelje naše civilizacije nekaj, kar je mnogo krutejše od minule vojne. Se dolgo sem si v domišljiji predstavljal oni dve nesrečni bitji (bila sta novoporočenca iz tujine, ki sta po-

tovala skozi Trst in jima je bilo neznano narodnostno sovrašтво). Ko ju je presenčila nagla silovitost požara, sta se z balkona kot z grmade obrnila na množico s prošnjo za pomoč, nato pa sta se skoraj blazna pognala na tlak. Zdelo se mi je, da njuna neuslišana prošnja in strašna nemoč gledalcev najavljata milijone nedolžnih žrtv.

Zvečer in ponoci so se nadaljevale represalije proti Slovincem. Tako so fasisti odgovarjali na zverinska dejanja v Splitu, kjer so napadli nekaj castnikov italijanske ladje Puglia in smrtno ranili kapitana Gullija. Vedno sem bil mnenja, da ima omikano ljudstvo visje cilje, kot je urednicevanje barbarskega zakona puscave, ki veli, da je treba

na nasilje odgovoriti s še bolj brezobzirnim nasiljem in slepo udariti po nedolžnih, da se kaznujejo krivci. Tako postane cel narod odgovoren za blazna dejanja nekaterih svojih članov. Kajti če je bil Balkan res tako gnezdo slovenskih zarotnikov in morilcev, kot so potem trdili, da bi utemeljili pretvezo ljudskega srda, če je res ogrožal mirno mestno življenje, bi moralo biti zaupano guvernerju, ki je imel pravno moč in je razpolagal s silami javnega reda, da to gnezdo očisti in odstrani iz njega vse nevarnosti. Toda resnica je bila, da je nasilje v obliki brutalnega načrta ticalo v prsih in namenih pesnice ljudi, ki se je s pomočjo medene množice hotela polastiti državne oblasti.

CAROLUS L. CERGOLY / IL COMPLESSO DELL'IMPERATORE

Pa res drži, da je nacionalizem zadnje pribežališče lopovov

Cergoly (1908-1987) je Tržecan, ki prizadeto opisuje propadanje omike in strpnosti ter kozmopolitizma, ki je bil pred prvo svetovno vojno tako značilen za tržasko mesto. Rad poudarja, da je tako kot mnogo Tržecanov po rodu slovenske, hrvaške in italijanske krvi. Kot človek evropske širine ne more razumeti, kaj se dogaja v njegovem mestu s Slovenci.

Literarno se je začel udejstvovati kot pesnik futuristične smeri, največji uspeh pa je dosegel z romanom *Il Complesso dell'imperatore* (1979), iz katerega je odlomek. V njem je na svojevtrsten način opisal porajanje fasizma.

Kot vsak teden je Otto Hoffmeister zapustil Lipico in se napotil v Trst, kjer je oskrbel pivo, kupil casopise, pogledal in poslušal, kaj so naredile nove Oblasti, in se pozanimal, če so mu po sedmih mesecih preresetali prošnjo za odprtje pivnice v ulici Miramar.

In v Lipico se je gospod Otto Hoffmeister vračal zmeraj bolj podoban cunji, s katero čistijo od piva vlažne mize, to se pravi vse bolj je bil barve »bierhobel«.

Toda novice, ki jih je tokrat prinesel, so bile novice z veliko začetnico in lepo uokvirjene v crno.

Nove Oblasti, ki jih je on ime-

noval okupacijske, so zaprle vse sole z neitalijanskim učnim jezikom, casopisi v nemščini, slovenscini in hrvaščini niso več redno prihajali ali pa nekaterih casopisov niso več tiskali v mestu, ki že ni bilo več nadvse prijazen in trgovski Trst.

Toda novica vseh novic, se skrivnostna novica, je bila novica, da nameravajo določene nacionalistične skupine, ob naivni strpnosti visokih oficirjev, s pesčico mladeničev zazgati Balkan, dom slovenske kulture.

Gospod Otto Hoffmeister je slisal, da pripravlja neki novinar, ki je prispel iz daljnih provinc,

članek, kjer piše, da bodo plameni iz Balkana končno razkuzili tržaski zrak.

Po prihodu v Lipico je gospod Hoffmeister takoj sedel na svoj osebni stol in okoli njega so se zbrali ostali člani sinedrija, polni razumljive radovednosti. Hoffmeister začne odvijati svoje mestne kronike in pravi, da imajo nove Oblasti to deželo za nekakšno osvobodeno kolonijo.

Etnično tkivo v mestu in zaledju se razkraja in varnost posameznika ni le vsak dan bolj ogrožena, temveč iz ure v uro.

Vi ste svobodni, pravijo Oblasti, toda kdor hoče biti malo svobod-

nejši od te svobode, ga udarijo po glavi, da se povrne v pravo svobodo, in to je se najmanj, kar ga lahko doleti.

Kaksni obrazi, gospoda moja, kaksni gobci, gospoda moja, ko gobeždajo o besedah svoboda in narodnost.

Pa res drži, da je nacionalizem zadnje pribežališče lopovov. Nase fino osebno dostojanstvo je zdrknilo na raven grobega številčnega seznama.

Gospoda moja, nova generacija postaja namrec iz dneva v dan bolj neumna, in neumnost je prvo seme nevarnosti, ki vodi do fanatizma, krutosti in tiranije.

ZADRUŽNIŠTVO / V LJUBLJANI

Občni zbor
Zadružne zveze
Slovenije

Udeležba predstavnikov KZ

Kot je že tradicija, so se predstavniki Kmečke zveze tudi letos udeležili letnega občnega zbora Zadružne zveze Slovenije, ki je bil te dni v Ljubljani. Bil je to že 23. občini zbor, KZ pa sta tokrat zastopala njen tajnik Edi Bukavec in vodja strokovne službe Mario Gregorič. Kot je poudaril predsednik Zadružne zveze Slovenije Leo Frelih, je občni zbor sovpadel s pomembnim političnim in gospodarskim trenutkom Slovenije, ki se pripravlja na vstop v Evropsko unijo, saj bo to korak, ki bo zelo problematičen predvsem za kmetijski in seveda tudi zadružni sektor.

Predsednik Frelih se je v svojem poročilu o delovanju Zadružne zveze v zadnjem letu posebej ustavil pri vprašanju, kaksno naj bo moderno zadružništvo, da bo lahko kljubovalo novim razmeram in izzivom. Da bi našli čim bolj ustrezne in učinkovite odgovore na to vprašanje, je Zadružna zveza v začetku leta priredila v Ljubljani mednarodni posvet, na katerega je povabila strokovnjake iz Avstrije, Nemčije, Italije, Nizozemske in Švedske.

Poleg predstavnikov slovenskih kmetov iz Italije, so se občnega zbora v Ljubljani udeležili tudi zastopniki Zveze zadrug Koroske, predsednik novoustanovljenega sindikata kmetov Ciril Smerkolj, minister za kmetijstvo Jože Osterc, predstavniki Gospodarske zbornice Slovenije in drugih ustanov.

Razprava, ki je sledila poročilu, se je sukala okrog specifičnih problemov posameznih kmetijskih panog, v prvi vrsti živinoreje, ki se taca tudi v Sloveniji srečuje z velikimi težavami. Izražena je bila potreba po bolj učinkovitem in obcutnem zadružništvu, saj slovensko kmetijstvo - kot je bilo podčrtano tudi v zaključkih občnega zbora - to obliko gospodarskega združevanja potrebuje. To da zadružništvo je treba postaviti v enakopravni položaj, in to predvsem v procesih lastninjenja, ki burijo nemalo polemike. Zadružna zveza Slovenije je namreč z nacionalizacijo po vojni izgubila doberšen del svojega premoženja, zdaj pa je zapostavljena, ko gre za lastninjenje velikih agroživljskih koncernov in kmetijskih kombinatov.

Med gosti, ki so pozdravili zborovalce, sta bila, kot rečeno, tudi predstavnika Kmečke zveze. Tajnik Edi Bukavec je priložnost izkoristil za predstavitev gospodarskega in političnega trenutka naše skupnosti v Italiji, pri čemer je poudaril, da je posebno obcutena potreba po ureditvi položaja manjšine na gospodarskem področju, vključno seveda s kmetijskim. Pri tem mora imeti odločilno vlogo tudi matična država, je podčrtal Bukavec, saj je prav od odnosov med Italijo in Slovenijo usodno odvisna tudi prihodnost naše narodne skupnosti.

ČEBELARSTVO / OBISK PRI DRUŽINI CARBONI

Čebelarstvo jim
je prešlo v strast

Število čebelarjev stalno narašča, kakovost našega medu pa je visoka, pravi Carboni

Za današnji intervju smo obiskali Vilmo in Virginia Carbonija, ki v Gročani gojita čebele. Gospod Carboni (na posnetku - foto Križmančič/KROMA) je obenem predsednik Konzorcija čebelarjev trzasko pokrajine in nam je čebelnjak takole predstavil:

»S čebelarstvom sva se z zeno začela ukvarjati pred 12 leti, skoraj za salo. Kmalu nato sva se navdusila zanj in število panjev polagoma večala. Danes imamo skupaj približno 100 panjev v treh različnih krajih: v Gročani, Dragi in na Krmenki. Odkar sem se upokojil, posvečam čebelarstvu skoraj ves svoj čas. Poklicno se s čebelarstvom ukvarja tudi žena. Največ dela je v poletnih mesecih, ko je treba panje, poleg drugih opravil, stalno nadzorovati. Delo čebelarja je naporno in tudi nevarno, vendar daje veliko zadoščenja.«

Kateri vrste medu in ostalih čebeljih izdelkov proizvajate?

»Proizvajamo sedem različnih vrst medu. Prvi je pomladni cvetlični med. Sestavlja ga nektar reseljke, češnje, slive, črne trna in regrata. Ko ta med pobere iz panja, cveti akacija. Potem je na vrsti lipa, kostanj, timjan in mešani med, ki ga imenujemo cvetlični poletni med. Obenem pridelujemo tudi med iz medene rose. Enocvetni med nikoli 100 odstoten, vedno je določen odstotek primes različnih cvetov.

Poleg medu proizvajamo tudi cvetni prah in

propolis. Matičnega mlečka pa proizvajamo malo. Mesamo ga z medom, cvetnim prahom in propolisom ter dobimo tim. energetični kompleks, bogat z vitamini in minerali.«

Kateri proizvod gre najbolj v prodajo?

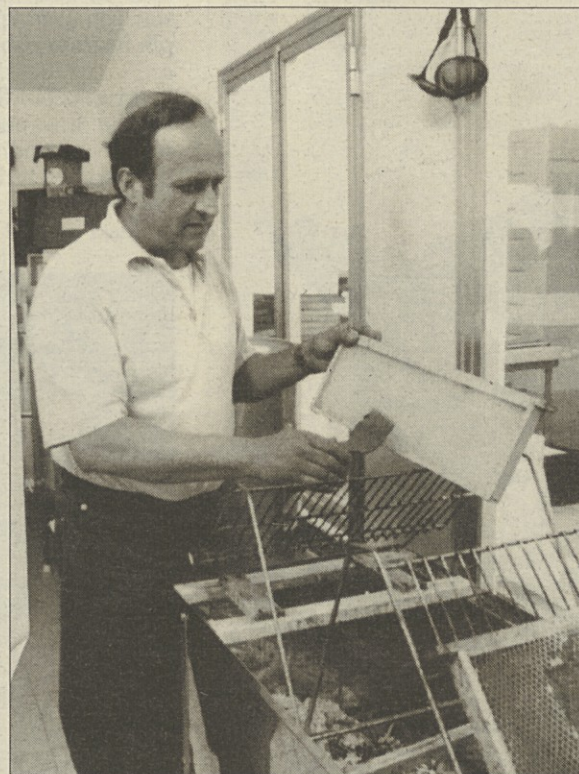
»Največ prodamo akacijevga medu. V zadnjih casih je veliko povpraševanja po kostonjem medu in po medu iz medene rose, in to zaradi velike vsebnosti mineralov. Kostonjev med je zelo pripočljiv za osebe, ki imajo probleme z ledvicami in krvnim obtokom, a tudi za športnike. Povpraševanje je tudi po cvetnem prahu. Zaradi vitaminov, mineralov in aminokislin je primeren za športnike, depresivne in za osebe, ki sledijo raznim dietam.«

Vozite čebele na pašo?

»Ko odcveti lipa, peljemo določeno število panjev v kostonjev gozd blizu Cente, v Furalniji. Iz tega pridobimo skoraj čist kostonjev med, ki ima le majhen odstotek primesi lipe. Ko odcveti na Krmenki, premaknemo panje v Gročano, Drago ali Bazovico. Razlike v cvenjenju med tema dvema krajema je kar 20 dni.

Približno v polovici maja premaknemo čebele v Kroglje, in sicer v nasad aktinidije Vitjana Sanci. To je edini nasad, v katerem peljemo čebele za oprasevanje. Drugih večjih nasadov sadnega drevesja pri nas pravzaprav ni.

Vsako premikanje čebel mora imeti pooblastilo čebelarske komisije, ki

jo izvoli deželni odbor za pet let. Komisijo sestavljajo predsednik Konzorcija čebelarjev trzasko pokrajine, predstavnik trzasko Krajevne zdravstvene enote (USL), strokovnjaki iz sektorja in drugi čebelarji. Prošnjo za premestitev panjev za oprasevanje mora čebelar vložiti vsako leto do konca januarja. Komisija se nato sestane in odloči.

Poudaril bi se nekaj, kar malodko ve. Kdorkoli bi rad izboljšal oprasevanje sadnih dreves s pomočjo čebel, lahko vloži prošnjo na Kmetijsko nadzornišvo v Trstu. Na ta način dobi deželni finančni prispevek, s katerim plača odškodnino čebelarju, ki mu nudi to uslugo.

Skodljivci in bolezn

sodiijo med najhujše probleme čebelarjev. Kako je v zadnjih letih z varozo?

»Prvic se je varoza pojavila v Italiji prav v nasi pokrajini, saj je prispela iz vzhodnih držav. Reci pa moram, da ta problem zelo dobro rešujemo in na deželni ravni nimamo skode. To je sad približno 10-letnega dela vseh starih pokrajinskih konzorcijev nase dezele, ki so si skupaj prizadevali, da resijo problem. Trenutno deli konzorcij trzasko pokrajine brezplačno proti temu hudemu skodljivcu čebel zdravilo, v medu ki ne pušca ostankov.

Vsako leto konzorcij in zdravstvena enota jemlje vzorce pri vseh čebelarjih od Stivana do Milja in jih analizirata. Se nikoli niso v medu našli tega zdravila. Obenem imajo čebelarji na razpolago izvedence.«

Vi ste predsednik Konzorcija čebelarjev in zato dobro poznate ugodnosti, ki jih nudi čebelarjem. Bi nam kaj povedali o tem?

»Konzorcij steje približno 90 čebelarjev, s skupaj 1200 panjev. Obvezno mora vsak čebelar prijaviti čebele konzorciju do konca novembra vsakega leta, to morajo storiti tudi neclani. Konzorcij nima pridobitniških namenov. Njegov cilj je poklicno izpopolnjevanje čebelarjev in zascita njihovih interesov. Poleg tega prireja vsako leto po dve strokovni srečanja v prostorih zavoda ERSA. Tematiko sam izbrem izmed aktualnih problemov. Letno imamo dva občna zbora. Konzorcij je aktiven v vsej trzaski pokrajini. Število čebelarjev stalno narašča in kakovost našega medu je na visoki ravni.«

O kakovosti medu družine Carboni ni dvoma, saj o tem govorijo številna priznanja. Oktobra lani sta zakonca prejela celo "zlato čebelo", to je prva absolutna nagrada v deželi.

Družini Carboni smo se zahvalili za izčrpno razlago in ji ob pokušnji okusnega likerja, ki ga sama proizvaja iz 20 zdravilnih zelišč in medu, voscili se veliko uspeha pri tej zanimivi dejavnosti.

Magda Sturman

STROKOVNI NASVETI / NAJBOLJ RAZŠIRJENE GLIVIČNE BOLEZNI

Kaj nadleguje paradižnik

V toplih poletnih mesecih nam vrt nudi številne povrtnine in nam tako poplaca trud, ki smo ga vanj vložili. Visoke temperature pa so primerne za širjenje raznih bolezni, ki se z letosnjim deževnim vremenom žal zelo hitro širijo.

Tokrat bomo podrobneje spoznali glavne glivične bolezni, ki jih pogostokrat srečujemo na paradižniku, saj pri nas to povrtnino gojimo malone v vsakem vrtu.

Najvažnejša glivična bolezen je **peronospora** (*Phytophthora infestans*), ki poleg paradižnika napade tudi krompir in včasih druge plodovke. Bolezen se pojavi na vseh nadzemskih delih rastline. Na listih se pojavijo madeži, ki pozneje potemnejo in se posušijo. Ob visoki vlagi se bolezen razširi na vso rastlino. Prav tako se madeži pojavijo na se zelenih plodovih, ki pozneje gnijejo. Ob močnem napadu se zdijo rastline zaradi temne barve listov kot ozgane.

Skropimo brz ko opazimo prve bolezenske znake in to ponovimo vsakih 6 do 12 dni, odvisno od vremena in vrste skropila. Uporabljamo bakrene ali druge površinske pripravke (ciram, tiram, captan, folpet, caprafol), vmes pa je priporočljiva tudi raba kakega sistemskega insekticida, npr. cimoxanil, metalaxil itd. Sistemske pripravke ne smemo uporabljati preprosto, saj podobno kot pri perono-

spori na trti, postane glivica kmalu odporna. Pri zadnjih skropljenjih se dobro uveljavlja skropilo na podlagi chlorthalonila (notar, daconil), in to zaradi kratke karenčne dobe (7 dni).

Omeniti je treba tudi sorodno glivo s strokovnim imenom *Phytophthora nicotinae*, ki povzroča **gnilobo** na se zelenih plodovih in se širi v obliki koncentričnih krogov. Skropimo kot pri peronospori.

Okrogla listna pegavost (*Septoria lycopersici*) na listih se pojavijo 2 - 3 mm veliki okroglasti madeži, ki so večkrat obrobljeni s temnejšo barvo. Le poredko se madeži pojavijo tudi na sadežu. Skropila proti peronospori veljajo tudi za to bolezen.

Črna pegavost (*Alternaria porri*) se lahko pojavi v vseh fazah razvoja paradižnika. Na odrasli rastlini se npr. na listih pojavijo madeži različnih oblik in velikosti. Na sadežu se pa pojavijo črni madeži, najpogosteje v bližini peclja in ima obliko koncentričnih krogov. Skropiti začnemo takrat, ko opazimo prve bolezenske znake. Uporabljamo iste površinske pripravke kot za peronosporo. V primeru hudega napada bomo morali v prihodnjih letih kolobariti.

Na isti način ukrepamo proti sorodni glivi *Alternaria alternata*, ki povzroča podobne madaže kot črna pegavost. Ti postanejo zametnega in trdnega videza in jih najpogosteje za-

sledimo na sadežih v bližini tal.

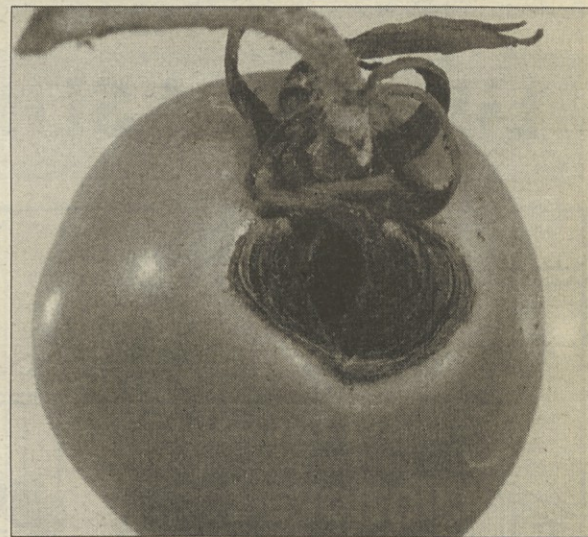
Trohenje plodov (*Fusarium oxysporum*) se lahko pojavi v vseh razvojnih fazah rastline. Listi porumenijo, kmalu nato se rastlina posuši in odmre. V prerezu stebala opazimo potemnele žile. Proti tej bolezni ukrepamo le preventivno, z uporabo odpornih raslin ali razkuženih semen. Učinkovito je tudi odstranjevanje bolnih raslin in kolobarjenje. Bolezen lahko nekoliko zaustavimo s tem, da preprečujemo zadrževanje vlage.

Podobni bolezenski znaki se pojavijo tudi ob napadu glivic **Verticillium**, za katere veljajo isti nasveti. Ker so trosi lahko v zemlji po več let, je koristno razkuzevanje zemlje z vročo paro ali z drugimi ustreznimi sredstvi. Bolezen se lahko pojavi tudi na krompirju, papriki, meloni in jajčevcu.

Rjavo listno pegavost (*Cladosporium fulvum*), ki se pojavlja s temnimi madeži na plodu in listu, zatiramo tako, da sredstvu proti peronospori dodamo se karathan ali benomyl.

Za konec bomo omenili se **sivo plesen** (*Botritis*), ki se sicer pojavi pri številnih drugih vrstah. To je obdelovalcem dobro znana bolezen, zato se pri njej ne bomo ustavljali. Skropimo s pripravki na podlagi vinklozolina, procimidona, iprodiona, captana, chlorthalonila ali drugimi.

dr. Magda Sturman

Zgoraj paradižnikov plod, ki ga je napadla črna pegavost, spodaj pa listi, ki jih je napadla peronospora.

Še jutri
plačilo
1. obroka
socialnih
dajatev

Kmečki zavarovanci morajo do jutri 10. t.m. plačati prvi obrok socialnih dejatev za leto 1995. Kot znano, so na osnovi zakona št. 233/90 neposredni obdelovalci razvrščeni v štiri plačilne razrede po obsegu obdelanih površin oziroma zlahtnih kultur, ki jih gojijo. V trzaski pokrajini je velika večina obratov uvrščena v prvi (najnižji) plačilni razred na goratem območju, ki uživa določene zavarovalne olajšave. Prvi obrok prispevkov za leto 1995 znaša 495.677 lir in zajema socialne dajatve za pokojninsko in protinezgodno zavarovanje, poleg fiksnega prispevka 18 tisoč lir letno za zascito materinstva in prispevka za sirote ENAOLI (B)

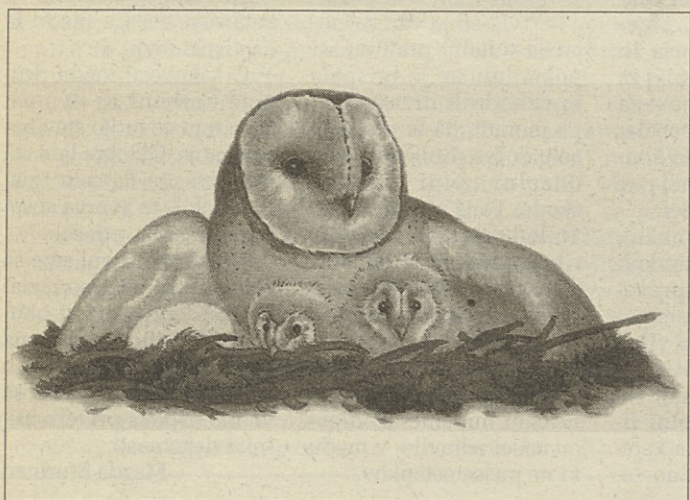

Sova in drugi nočni letalci

Knjižica iz zbirke Moja prva odkritja je polna slik

Sova velika uharica

Dokler so mladiči slepi, jih mati sova greje pod perutmi

Zbirka knjizic o prvih odkritjih je namenjena otrokom, ki zastavljajo prva vprašanja o svetu okrog sebe. V njih je veliko lepih barvnih risb, poseben čar pa jim dajejo domiselne prosojnice.

Pri založbi Mladinska knjiga je v tej zbirki izšla tudi knjižica Sova in drugi nočni letalci, ki z risbami in kratkimi besedili predstavlja nenavadno življenje sov in netopirjev, živali torej, ki jih podnevi bolj težko opazimo. Bolj na kratko so predstavljene tudi nenavadni, nam neznani nočni ptici iz daljnih krajev - na primer javanski zaboust in novozelandski kivi.

Netopirji niso ptiči - so edini leteči sesalci

Kivi z daljne dežele Nove Zelandije je edini nočni ptič, ki ne zna leteti

Petdeset zlatih zrn

Zbirka 50 zlatih zrn je nastala iz množice več kot dva tisoč besedil, ki so jih slovenski osnovnosolci poslali na razpis ob petdeseti obletnici Mladinske knjige. V knjigi so tako na več kot stotih straneh zbrane najrazličnejše pesmi ter smešne in resne zgodbe iz zakladnice otroške domisljije. Naj navedemo le nekaj naslovov: List iz dnevnika moje zelvice, Antivirus, Ljubezen brez meje, Nihce ni vedel, da je bil med nami maršovec, O otroku, ki ga je vzgajala ulica, itd.. Dve pesmi ter eno kratko, a duhovito zgodbo, pa predstavljamo kar v celoti.

Ljubezen

Ljubezen ni greh,
večkrat nas spravlja v neugoden smeh.
Hodi po glavi in ne po tleh,
a zapisana je tudi na solskih klopih.
Misli ti vedno uhajajo k tvoji ljubezni,
zato se pogosto pojavijo matematične bolezni.
Sola ti postane deseta briga,
vendar mamino zdravilo pospesi leskova siba.
Ah, ljubezen je taka, da ni za dijaka,
zato pusti te brige in primi se knjige.
(Danijela Kasun, 14 let)

Prijateljstvo

Prijateljstvo je redek sad,
ki se malokdaj rodi.
Prava prijateljica je ena sama

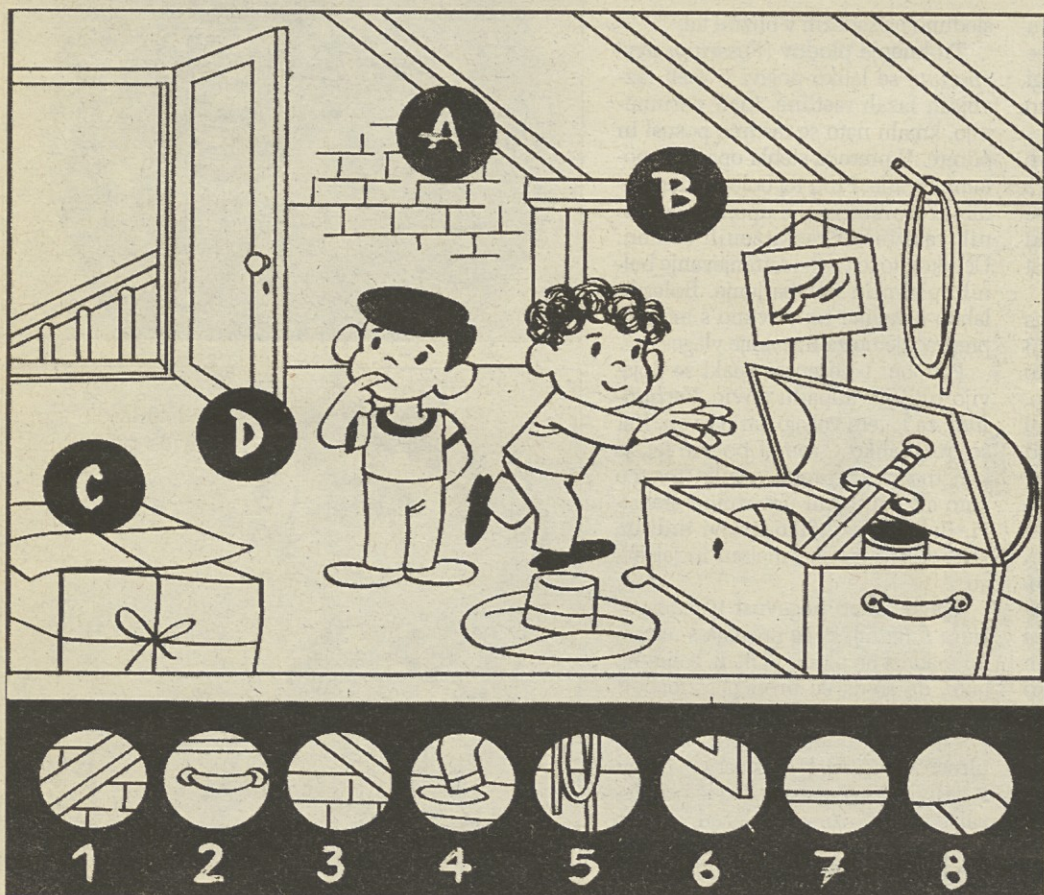

in tista prava je res zlata.
Prijateljci lahko zaupas vse,
kar te teži
in na duši leži.
Prijateljstvo je zaklad skrivnosti,
skrta želja in norosti!
(Suzana Hribar, 13 let)

Pripoved na p

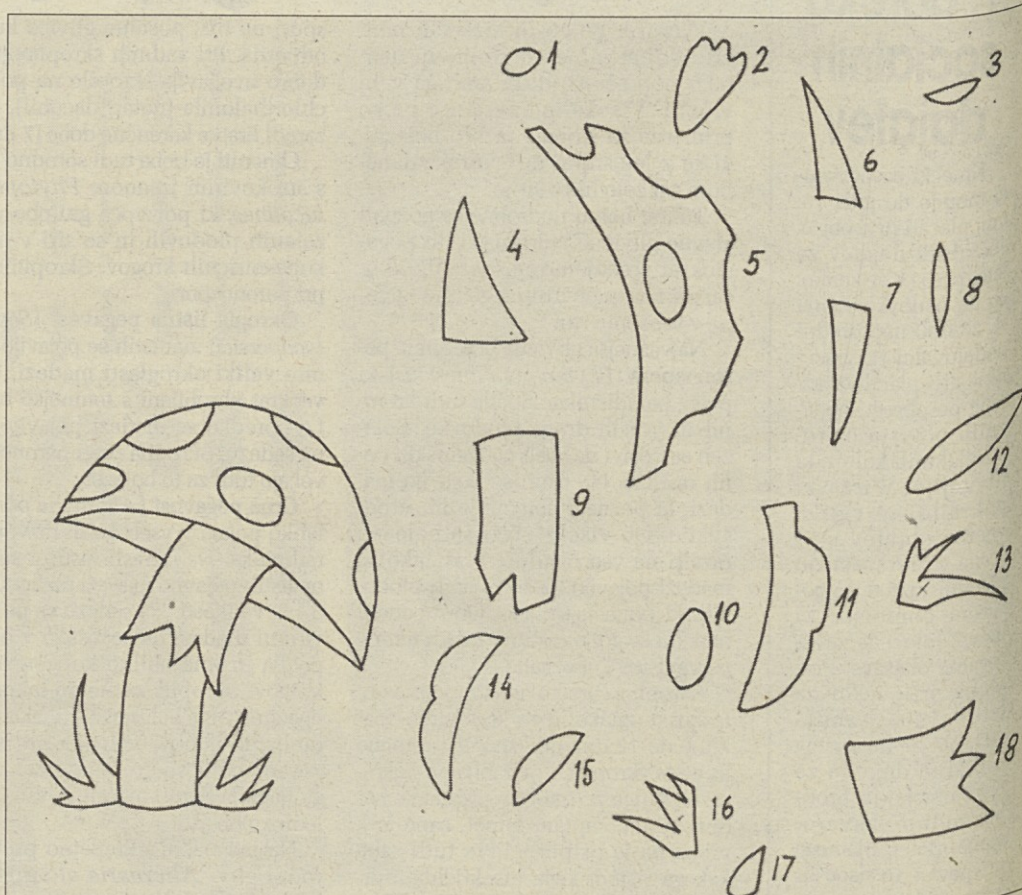
Primož, Polde, Peter pa Pavle
potujejo proti Portorožu. Popoldne pridejo Portorožani pa povzročijo pretep. Primož pa prijatelji pretepejo Portorožane. Pride policija pa pripre Portorožane. Primož, Polde, Peter pa Pavle pa pobegnejo proti piranski punti pa polezavajo po plazi. Popoldne pospravijo potovalke pa pohitijo proti postaji. Plehnata pošast popelje prijatelje proti Postojni. Po počitnicah profesor prebere Primožovo povest pa pobu primaze petico.
(Primož Koprivec, 10 let)

LUKNJE V SLIKI

Ugotovi, katera polja je risar izrezal iz zgornje risbe

RAZKOSANA MUŠNICA

Oštevilčenim delom na desni polišči enake na levi mušnici

RAI 1

6.00	Aktualno: Euronews
6.45	Dok.: Kvarkov svet - Izzi-vi življenja - Prijatelji in sovražniki
7.30	Otroski variete Aspetta la banda!, risanke, 8.00 L'albero azzurro, 8.30 La banda dello Zecchino, vmes risanke
10.00	Verdemattina - Nasveti
10.45	Masa
11.45	Aktualno: Sedmi dan, vmes (12.00) papežev blagoslov
12.20	Aktualno: Zelena linija
13.30	Dnevnik
14.00	Variete: Gelato al limone (vodita B. Boccoli, M. Panni), vmes (14.30) film Bluff - Storia di truffe e imbrogli (kom., It. '76, i. A. Celentano)
16.20	Film: Il caso Justin (krim., ZDA '88, i. G. Carlin, H. Hogan)
18.00	Dnevnik
18.10	Variete: Gelato al limone
19.50	Vremenska napoved, dnevnik in sport
20.40	Variete: Domenica in... vacanze (vodi M. Venier)
23.05	Dnevnik
23.10	Variete: V pričakovanju Miss Italije...
23.30	Sportna nedelja
24.00	Dnevnik in vreme
0.30	TGR Sredozemlje

RAI 2

6.30	Videocomic
7.10	Nan.: La clinica della Foresta nera
7.55	Film: La signora Parkington (kom., ZDA '44), vmes (9.00) dnevnik
10.00	Dnevnik
10.05	Domenica Disney, vmes risanke
10.30	Kviz: Che fine ha fatto Carmen Sandiego?
11.25	Nan.: Blossom
12.05	Dnevnik
13.00	Nad.: Quando si ama
13.40	Dnevnik, oddaja o motorjih, vreme
15.25	Film: Totò in Kleopatra (kom., It. '63, i. M. Noël)
15.55	Variete: Cercando, cercando
18.45	Film: Prima vittoria (vojni, ZDA '65, i. J. Wayne, K. Douglas, P. Neal)
19.35	Nan.: Hunter
20.00	Vreme in dnevnik
20.30	Sport: Domenica sprint
22.35	Nan.: I ragazzi del muretto 2 (i. G. Dazzi, C. Childs, L. Amato)
23.30	TG2 Dosje
23.50	Dnevnik in vreme
0.20	Zidovska kultura
	Sport: EP v gimnastiki

RAI 3

6.30	Pregled tiska
6.45	Variete: Fuori orario
8.40	Film: Sentiero di guerra (pust., ZDA '51)
10.10	Koncert: Missa Solemnis op. 123 (Beethoven)
11.00	Sport: SP v kanuju
12.00	Film: L'assedio delle sette frecce (vestern, ZDA '53, i. W. Holden)
14.00	Deželni dnevnik
14.15	Popoldanski dnevnik
14.25	Dok.: Italiani dell'altra riva
15.30	Sport: Tour de France, 17.35 EP v gimnastiki
18.50	Vreme, dnevnik, deželne vesti, sport, BlobCartoon
20.30	Film: I ponti di Toko-Ri (vojni ZDA '55, i. W. Holden, G. Kelly)
22.30	Dnevnik, deželne vesti
22.50	Nan.: Komisar Maigret
0.20	Pregled tiska, vreme
0.35	Film v originalu: High, wide and handsome (kom., ZDA '37, r. R. Mammoulian, i. I. Dunne)

RETE 4

7.00	Nan.: Lou Grant, 8.00 Tre nipoti e un maggiordomo, 8.30 Charlie's Angels, 9.30 La casa nella prateria, 11.30 dnevnik
11.35	Variete: Il principe azzurro (vodi R. Carrà)
13.30	Dnevnik
13.45	Film: Maciste all'inferno (pust., It. '62)
15.30	Nan.: Una donna in carriera
16.00	Varieteja: La verità Vip, 16.30 Tra moglie e marito Vip
17.00	Nan.: I casi di Rosie O'Neill, 18.00 Colombo, vmes (19.00) dnevnik
20.30	Film: Il Grinta (vestern, ZDA '69, i. J. Wayne)
22.40	Film: Braccato (krim., Fr. '82, r. i. A. Delon, A. Parrillaud, F. Perier), vmes (23.30) dnevnik
1.05	Pregled tiska

CANALE 5

6.00	Na prvi strani
9.00	Nan.: Dogodivščine V. Tella (i. W. Lyman)
9.30	Film: Angelica (pust., Fr. '65, i. M. Mercier)
11.45	Variete: Scene da un matrimonio
12.15	Glasba: Lestvica LP (vodi G. Scotti)
13.00	Dnevnik
13.30	Variete: Sapore di mare
15.30	Film: Zuccherò, miele e peperoncino (kom., It. '80, i. P. Franco, L. Banfi)
17.30	Film: Totò contro Maciste (kom., It. '61, i. Totò)
19.30	Nan.: Casa Vianello
20.00	Dnevnik TG 5 in vreme
20.30	Kviz: Il quizzone (vodi Gerry Scotti)
22.40	Aktualno: Nonsolomoda
23.10	TV film: Figlio delle tenebre (dram., ZDA '91, i. A. Denison, S. Ward), vmes (24.00) dnevnik

ITALIA 1

6.30	Otroski variete
11.30	Variete: 7. Festival fitnessa
12.30	Odpri studio
13.00	Sport: Grand Prix,
14.00	Nan.: Bigman
16.00	Film: Gli eroi del deserto (vojni, Avstral. '87, i. J. Blake, P. Phelps)
18.00	Nan.: Tarzan, 18.30 Magnum P.I.
19.30	Odpri studio, vreme
20.00	Nan.: I vicini di casa (i. T. Teocoli, G. Golia)
20.30	Film: Cara mamma mi sposo (kom., ZDA '91, i. J. Candy, J. Belushi)
22.45	Film: Acapulco, prima spiaggia... a sinistra (kom., It. '83, i. G. Sammarchi, A. Roncato)
0.45	Italia 1 sport
1.50	Film: Quattro marmittoni alle grandi manovre (kom., It. '74)

TELE 4

19.15	21.50 Dogodki in odmevi
20.30	Nan.: Mike Hammer, 21.20 Maguy
22.30	Film: Tolerance ('90)

MONTECARLO

14.00	18.45, 20.45, 22.30 TG
12.15	Verde Fazzuoli
16.15	Tour de France
20.05	Nogomet: Uruguay-Paraguay, 22.00 Mehika-Venezuela (pokal Amerike)
24.00	Dok.: Neurejeni potopis

RAI 3 slovenski program

20.25	Risanka: Podobe
20.30	Dnevnik
20.45	Alpe-Donava-Jadran: Podobe Srednje Evrope

SLOVENIJA 1

08.25	O.J., 13. končna prireditev
09.00	Ziv zav, ponovitev
09.45	Arabela se vrača, ponovitev 12/14 česke nadaljevalke
10.15	Ocividec, ponovitev 14. dela angleske dokumentarne serije
09.45	Za TV kamero, ponovitev 15. srečanje tamburaskih skupin in orkestrov Slovenije, 3. oddaja
11.30	Obzorja duha
12.00	Svet divjih zivali, ponovitev
12.30	Ljudje in zemlja
13.00	Poročila
13.05	Malibujska cesta 2000, pon. 4/6 del am. nad.
14.55	Cas swinga, ameriški film
16.40	Señ, 5. zadnja epizoda
18.00	TV dnevnik 1
18.05	Po domače
19.05	Risanka
19.23	Loto
19.30	TV dnevnik 2, vreme, sport
19.50	Zrcalo tedna
20.10	Zakladi sveta: Maroko, francoski pustolovski kviz, 2. oddaja
21.40	National Geographic, 14/16 del am. dok. serije
22.40	TV dnevnik 3, vreme
22.55	Sport
22.55	Sova: Ostani čez noc, 2. del ameriške nadaljevalke

SLOVENIJA 2

07.50	otvoritev 43. poletnega festivala, posnetek
08.50	Sova, ponovitev
09.40	Strta srca II, 2. del, ponovitev
10.30	Poglej in zadeni
13.00	EP v sportno ritmični gimnastiki, posnetek iz Prage
14.00	VN Francije v motociklizmu, posnetek iz Le Mansa
14.55	Wimbledon: Tenis - Grand Slam, finale (M), prenos
18.00	Mednarodna veslaska regata, posnetek
19.30	TV dnevnik 2, vreme, sport
19.50	Zrcalo tedna
20.10	Carl - simfonija mojega otroštva, dansko - svedsko - norveški film
22.15	Slovinci v svetu - Ave v ZDA, pon. 1. oddaja

KANAL A

09.00	Kalicopko
10.00	Burleska
10.30	Male zivali
11.10	Splosna praksa, ponovitev
11.55	Epikurejske zgodbe
12.10	Zametne vrtnice, cesticke
18.15	Zametne vrtnice, ponovitev
19.00	Generacija transformirerjev II
19.30	Ziveti danes
20.00	Vreme
20.05	Beverly Hills 90210 III, ponovitev 20. dela
20.55	Beverly Hills 90210 III
21.15	21. del nanizanke
21.45	Adidas Streetball, reportaza
22.05	Kino, kino
22.40	Beg iz New Yorka, ponovitev ameriškega filma

Koper

16.00	Euronews
18.00	Slovenski program
	Kam vodijo naše stezice
19.00	Vsedenes
19.25	»Rotocalco nostrano«
20.15	V ospredju, avtor Bruno Agrimi
20.25	Zrebanje lota
20.30	Globus
21.15	Leonardo da Vinci
	Življenje in delo, Igrajo: Philippe Leroy, Giulio Bosetti
	Režija: Renato Castellani
	Vsedenes
22.15	Vela... diamo noi! , oddaja o jadraniu

ORF Avstrija 1

06.00	Black Beauty
08.35	smejoci svetilnik
09.05	Duck Tales
09.40	Otok zakladov
10.30	Speedy Gonzales
10.55	Duck Tales
11.20	Bugs Bunny
11.45	Parker Lewis
12.10	Superman - Lois in Clark
12.55	Blossom
13.25	Skrivnost sedmih stevil, britanska kriminalka, 1981
	Igrajo: Cheryl Campbell, James Warwick, John Gielgud in drugi
	Režija: Tony Wharmby
15.35	Oh, te pocitnice, avstrijska komedija, 1958
17.15	Klub za seniorje
18.00	Lipova ulica
	Obletnica
18.30	Vozovnica za dva
19.00	Korak za korakom
19.30	Cas v sliki
19.45	Vreme
19.54	Pogledi od strani
20.15	Dr. Markus Merthin
	Konstantin
21.05	Nocoj gremo na potep
21.55	Perla Ana, komedija Marica Camoletija
	Cas v sliki
23.20	Vizije
23.25	Zanimivosti iz sveta filma
00.00	Carmina Burrana, ob 100. rojstvu Carla Orffa
01.00	Priča v noči, pon. kanadskega trilerja
02.30	Clovek, ki prevec ve, ponovitev francoske kriminalke
04.10	Navihanca z Divjega zahoda, ameriški vestern

ORF Avstrija 2

09.00	Cas v sliki
09.05	Baerkeleyeva z Broadwaya, ponovitev ameriške glasbene komedije
	Igrajo: Ginger Rogers, Fred Astaire, Jacques Bergerac in drugi
	Režija: Charles Walters
	Vreme
10.50	Evropski studio
12.00	Poročila iz parlamenta
12.30	Orientacija
13.00	Cas v sliki
13.30	Dober dan, Koroska
14.00	Pogledi od strani
14.30	Tenis, finale (M), iz Wimbledona
18.25	Kristjan v času
18.30	Slika Avstrije
19.00	Avstrija danes
19.30	Cas v sliki
19.45	Vreme
19.54	Sport
20.15	Kraj zločina
21.50	Cas v sliki
22.00	Glavni osumljenec II., 1/2 del britanskega trilerja
23.40	Smrtonosna tišina, ponovitev avstralskega trilerja
01.10	Pogledi od strani

RADIO

Slovenija 1

5.00, 6.00, 8.00, 9.05, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 17.00, 23.00 Poročila; 19.00 Dnevnik; 6.50 uhovna misel; 7.00 Jutranga kronika; 8.05 Igra za otroke; 9.05 Sledi časa; 10.05 Šaljivci so med nami; 12.05 Na današnji dan; 12.10 Poslušalci čestitajo; 13.10 Obvestila in osmrtnice; 13.25 Za naše kmetovalce; 14.15 Poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Pod lipo domačo; 17.05 Gost; 18.00 Reportaža; 18.30 Zborovska glasba; 19.45 Lahko noč, otroci; 20.00 V nedeljo zvečer; 22.30 Informativna odd. v tujih jezikih; 22.40 Za prijeten konec dneva; 23.05 Literarni nočturno.

Slovenija 2

5.00, 6.00, 7.30, 8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30, 14.30, 16.30, 17.30 Poročila; 19.00 Dnevnik; 7.00 Jutranga kronika; 8.50 Kulturne prireditve; 9.45 Uganka; 10.00 Stergo ergo; 10.40 Gost; 11.35 Obvestila; 13.00 Šport, vmes glasba; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.35 Popevki tedna; 19.30 Top albumov; 21.00 Drugi val, vmes Zrcalo dneva, vreme, promet, prenos RS.

Slovenija 3

8.00, 10.00, 11.00, 13.00, 14.00, 18.00 Poročila; 8.05 Na poljani jutro; 9.00 Maša; 10.05 Orkestri in solisti; 13.05 Zborovska glasba; 14.05 Zabavna igra; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.05 Znana in manj znana glasba; 18.05 Spomini, pisma, potopisi; 19.30 Cerkevna glasba; 20.00 Sedmi dan; 20.15 Simfonija št. 6 (Čajkovski); 21.00 Koncert evropskega simpozija za zborovsko glasbo; 22.30 Vokalno-instrumentalna glasba; 23.55 Lirični utrinek.

Radio Koper

(slovenski program)

(SV 549 kHz, UKV 88,6 - 96,4 - 100,3 - 100,6 - 104,3 - 107,6 MHz)
8.30, 10.30, 17.30 Poročila; 12.30, 19.30 Dnevnik; 8.00 Otvoritev, napoved, koledar; 8.20 OKC obveščajo; 9.00 Za zdravje; 9.15 Od zrna do klasa; 9.30 Po domače; 10.10, Primorski kraji in ljudje; 10.35 Javna odd. v Zani-gadu; 11.30 Glasba po željah; 12.30 Primorski dnevnik; 14.00 Du jes?; 14.30 Nedelja na športnih igriščih; 16.00-17.30 Športno popoldne; 17.35-19.00 Naša pomlad; 18.00 Nogometni večer; 19.30-23.15 Večerni pr. Modrega Vala Radia Koper.

Radio Koper

(italijanski program)

8.30, 10.30, 13.30, 17.30 Poročila; 7.15, 12.30, 19.30 Dnevnik; 8.00 Radijska Igra; 9.00 Saltimbanchi; 9.30 Kulturna poročila; 9.45 Knjižne novice; 10.00 Film tedna, gledališče; 11.00 Narečna oddaja Su e zo per le contrade; 11.30 Aktualnosti; 12.00 Glasba po željah; 14.30 Športna nedelja; 17.32 Lestvica LP; 18.00 London Calling (1x me-

sečno Alpe Adria Magazine); 20.00 Prenos RMI.

R. Glas Ljubljane

6.15, 11.15, 12.15, 15.15, 17.15 Poročila; 7.00 Kalimerova družina; 9.30 Kam danes; 10.00 Horoskop; 12.00 Duhovna misel; 13.00 Reportaža; 14.00 MTV Slov. glasbena lestvica; 15.00 Vodeni program; 16.45 Vreme; 17.15 Hollywood - oddaja o filmu; 19.00 Ameriška glasbena lestvica; 22.30 Jazz galerija; 1.00 Sat.

Radio Kranj

5.30 Dobro jutro; 7.40 Pregled tiska; 9.20 Sendi predstavitev kasete; 11.00 Po domače na kranjskem radiu; 12.00 Mali oglasi; 12.30 Osmrtnice, zahvale; 12.40 Kmetijska oddaja; 13.00 Dobrodošli med praznovanci; 15.30 Dogodki in odmevi; 17.20 Hitro, daleč, visoko; 18.20 Kino kviz; 19.30 Večerni pr. - Glasba po izboru I. Stanonik.

Radio Maribor

9.00, 10.00, 13.00 Poročila; 19.00 Dnevnik; 9.05 Iz roda v rod; 9.30 Vstopite, prosim; 10.05 Marjanca; 11.00 Kmetijska oddaja; 11.25 Osmrtnice, obvestila; 11.35 Meh za smeh; 12.00 Mariborski feljton; 13.05 Zeleli ste; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Zeleli ste; 18.00 Šport in glasba; 20.00 Nedeljski klepet; 23.15 Nočni pr.

Radio Študent

0.00 RoboKloaki; 11.00 Poklopredpotop; 12.00 Nisam ja oдавde; 15.30 Problemi z amerikanizacijo filma; 17.00 Povesti Zlatka Zajca; 19.00 TB: Motorhead; 20.00 Simbolna menjava in smrt (J. Baudrillard); 21.00 Oldies Goldies Chart; 23.00 Koncert: Cop Shoot Cop - Novi Rock '94

Radio Trst A

8.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 14.00 Poročila; 8.20 Koledar; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Maša iz cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska; 10.00 Mladinski oder: POzabljeni zaklad (I. Sivec, r. M. Prepeluh); 10.40 Veselo po domače; 11.00 Čakole na placu; 11.15 Orkestri; 11.30 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Na počitnice, nato Glasba; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Deželna kronika; 14.10 Satirični kabaret: Prez-ganka št. 2 (S. Verč, B. Kobal); 14.40 Tropicana; 15.00 Z naših prireditev, nato Potpuri; 17.00 Šport in glasba; 18.00 Iz studia z vami: Okrogla miza (izbor); 19.20 Spored za naslednji dan.

Radio Opčine

11.30, 15.30, 17.30 Poročila; 10.00 Izmenično Jutrangi val - Nedeljska matineja.

Radio Koroska

6.30-7.00 Dobro jutro na Koroskem - Duhovna misel (L. Pušenjak); 18.10-18.30 Dogodki in odmevi.

				<table><tr><td>AVTOR: SIMON BIZJAK</td><td>STROKOVNJAK ZA OZJE PODROČJE</td><td>UČENKA, KI HODI V SOLO POPOLDAN</td><td>ANTON LAJOVIC</td><td>VELIKI MORSKI SESALEC</td><td>OPONENT BOLJSEVIKOV V OKT. REVOLUCIJI</td><td>OBLASTNIK, VLADAR</td><td>RAJKO NAHTIGAL</td><td>IT. PESNICA NEGRI</td><td>NEMSKA POP PEVKA</td><td>BLAZINJAK, DIVAN</td><td>IZDELOVALEC SODOV</td><td>MAJHNA KLADA ZA SEKANJE DRV</td></tr><tr><td>POKVARJE- NOST, POPA- ČENOST</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>MNOGO- VEZJE</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>PRIPOVEDNA PESEM</td><td></td><td></td><td>BARVA KOZE PISATELJICA PEROCI</td><td></td><td></td><td></td><td>POZITIVNA ELEKTRODA LETALSKI VJAK</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>BIVSI ANG. TEKAČ (SEB) ANG. ARHITEKT (CHRISTOPER)</td><td></td><td></td><td></td><td>MODERNA GLASBA TUJA IN NASA CRKA</td><td></td><td></td><td></td><td>LIBANONSKA SIITSKA MILICA ZNAK ZA MN.</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>KRATEK POZIREK</td><td></td><td></td><td></td><td>PRITOK ISERE SESTDESET MINUT</td><td></td><td></td><td></td></tr></table>												AVTOR: SIMON BIZJAK	STROKOVNJAK ZA OZJE PODROČJE	UČENKA, KI HODI V SOLO POPOLDAN	ANTON LAJOVIC	VELIKI MORSKI SESALEC	OPONENT BOLJSEVIKOV V OKT. REVOLUCIJI	OBLASTNIK, VLADAR	RAJKO NAHTIGAL	IT. PESNICA NEGRI	NEMSKA POP PEVKA	BLAZINJAK, DIVAN	IZDELOVALEC SODOV	MAJHNA KLADA ZA SEKANJE DRV	POKVARJE- NOST, POPA- ČENOST													MNOGO- VEZJE													PRIPOVEDNA PESEM			BARVA KOZE PISATELJICA PEROCI				POZITIVNA ELEKTRODA LETALSKI VJAK						BIVSI ANG. TEKAČ (SEB) ANG. ARHITEKT (CHRISTOPER)				MODERNA GLASBA TUJA IN NASA CRKA				LIBANONSKA SIITSKA MILICA ZNAK ZA MN.										KRATEK POZIREK				PRITOK ISERE SESTDESET MINUT							
AVTOR: SIMON BIZJAK	STROKOVNJAK ZA OZJE PODROČJE	UČENKA, KI HODI V SOLO POPOLDAN	ANTON LAJOVIC	VELIKI MORSKI SESALEC	OPONENT BOLJSEVIKOV V OKT. REVOLUCIJI	OBLASTNIK, VLADAR	RAJKO NAHTIGAL	IT. PESNICA NEGRI	NEMSKA POP PEVKA	BLAZINJAK, DIVAN	IZDELOVALEC SODOV	MAJHNA KLADA ZA SEKANJE DRV																																																																																					
POKVARJE- NOST, POPA- ČENOST																																																																																																	
MNOGO- VEZJE																																																																																																	
PRIPOVEDNA PESEM			BARVA KOZE PISATELJICA PEROCI				POZITIVNA ELEKTRODA LETALSKI VJAK																																																																																										
BIVSI ANG. TEKAČ (SEB) ANG. ARHITEKT (CHRISTOPER)				MODERNA GLASBA TUJA IN NASA CRKA				LIBANONSKA SIITSKA MILICA ZNAK ZA MN.																																																																																									
					KRATEK POZIREK				PRITOK ISERE SESTDESET MINUT																																																																																								
	ZADETEK DVEH STEVILK PRI TOMBOLI	SMER V EKONOM. POLITIKI V 17. IN 18. STOL.	CLOVEK Z BRADO ZVEZA DRZAV					POLJSKO MESTO OB VISLI			ANDREJ HIENG		TELUR	RTV VODITELJICA BAS	BOMBAZNA TKANINA ZA POVOJE	GOROVJE V BURMI																																																																																	
VRSTA VISNJE						ANGLESKO SVETO PISMO	PREPROST RIBISKI COLN (PRI- MORSKO)	KOLICINA, NA KATERI SE NAREDI RAC. OPERACIJA	UPLINJENA TEKOCINA 1		KRISTUS	NRAVO- SLOVJE OSCAR ARIAS																																																																																					
NARAVNO TEMNEJSE BARVILO						MOCVIRSKA PTICA RADO MURNIK						SEZNAM, TED- NOV. MESECEV ROJSTNI KRAJ K. MARXA																																																																																					
ZIMZELEN IGLAST GRM Z DROBNIMI JAGODAMI					DVOM, POMIS- LEK GLEDE MORALNOSTI RAVNANJA						PODPORNI ELEMENT ČISTA DUŠA V BRAHMI		KRILO RIM. KONJENCE SLOVESNOST																																																																																				
STARA PRESTOLNICA S. BABILO- NIJE					MESTO NA J. FINSKE GRSKI BOG MASCEVANJA					ONASSISOV VZEVEK STRANKA V AR. DRZAVAH		UNITED STATES		IVAN KRILOV SREDOZ. UZIT- NA RAST.																																																																																			
	BIVSI POLITIK MARKOVIC NAPACEN SKOK KONJA				MATEMATIČNI ZNAK ZA ENAKOST	PISATELJ FLEMING	VNETJE SKLEPA KAPLJA POTU					DELO PODLO- ZNIKOV V FEVDA- LIZMU																																																																																					
BITJE, BIVA- JOČE V SHOLAS- TICNI FILOZ.				IZUMITELJ TELEFONA (PHILIPP) RASEVINA			ALOJZ GRADNIK			DELEC NESNAGE KROŽNA AFR. VAS		GR. BRODNIK HARON ROBERT RETFORD																																																																																					
DELAVEC V ANTIKVA- RIATU							PUJACA GRSKIH BOGOV					OTREBINA, LAZ NASAD OB HISI			TV NAPovedo- VALKA (AJDA)	AMERIŠKI TENISKI IGRALEC AGASSI																																																																																	
KATERI			STAROEGIPČ. PISATELJ SULTANOV RAZGLAS				FILIP ROBAR SL. PESNIK MERMOLJA					MESTO NA ROBU LJUBLJ. BARJA PEBZUČI																																																																																					
SL. SPORTNI NOVINAR (MIRAN)						GALJI POGANJEK, KLJČA		NEVARNA BOLEZEN, KARCINOM				IZTOK REMS ADAM IN ...		PREBIVALEC LOKE AVSTR. PORO- ČEV. AGENCIJA																																																																																			
POJEDINA, GOSTIJA			SL. GRAFIK (BOZIDAR) RIMSKI HISNI BOG					ZOLCA, ZDRIZ POSAST, SPAKA						KOVANEC (STAR.) IGRALKA REGOVIČ																																																																																			
LEPOTNA POSODOVKA VRSTA SLECA						DRŽAVA V DRŽAVI SVOJEGLA- VOST						ODLIČEN UČENEC USTANOVITELJ CNN TURNER																																																																																					
STAREJŠI MOSKI, DEDEC (NAREČNO)					NICOLAI HARTMANN	LOVRO TOMAN POTUJOČI GR. PEVEC		EUGENE IONESCO 4. IN 5. VOKAL		SREBRNO BELA KOVINA (La)				DALMATIN- SKO Z. IME TV VODITELJ ZNIDARŠIČ																																																																																			
GL. MESTO AMENOFISA IV. V SRED. EGIPTU						RDEČASTO VINO LUCHINO VISCONTI				VENEC, KRONA (LAT.)	POLJSKI PISATELJ (MAREK)	CLINT EASTWOOD STRD	ANTON JANSA SPORTNI VODITELJ	AM. ARHITEKT AVST. RODU (RICHARD)	LOJNA BULA	PRIRODA, NATURA																																																																																	
	PECIVO Z MARCELADO	JUDOVSKI DUHOVNIK	ZENSKO IME	2 PREBIVALEC KALA													BIBLUSKA OSEBA MUSLIMAN. Z. IME																																																																																
ZABJA OKONCINA				GLAVNI STEVNIK JAPONSKI DROBIZ				MB NOGOMET. NAVJAJCI VRSTA POKRIVALA					ALES BERGER	VRSTA JABOLKA CES. PISA- TELJ (JAN)																																																																																			
NAPRAVA ZA ODKRIV. LETAL					100	ZUZKOJED	3																																																																																										
KONICAŠT STEBER IZ ZIVEGA KAMNA							GL. MESTO ARGOLIDE VSE V REDU					SIBASTA OBMORSKA RASTLINA EINSTEINI																																																																																					
CLOVEKO- LJUB								BIVŠA NEM. HITROSTNA DRSALKO (KARIN)				ZA POLTON NIZJI TON D		PODZEMNI ROV																																																																																			
	IZVIRNI KRAK MENAMA				PALICA PRI PLUGU			HRVASKI PISATELJ (IVAN)				PRED- PLAČILO, NADAV		JAPONSKA NABIRALKA BISEROV																																																																																			

Gesla križanke »02-07«

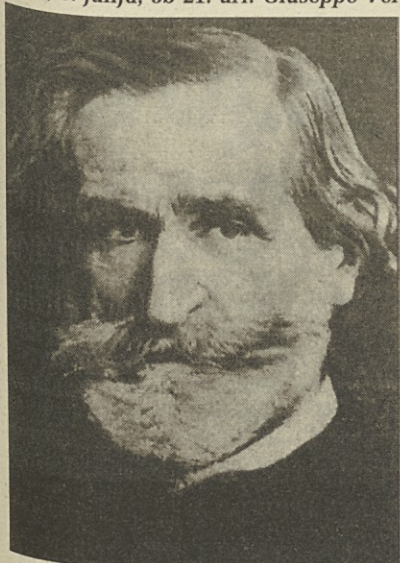
*Metlika, Črnomelj, 1 - Lojze Krakar, 2 - Ivan Navratil, 3 - zeleni Jurij,
4 - Semič, 5 - Oton Župančič*

Rešitev križanke »02-07«

Vodoravno: letalonosilka, obotavljivost, Jena, ep, makao, zrak, SO, NM, Metlika, Inuiti, AK, Iranka, amok, investitor, tantal, ama, Sakalavi, Aventin, Nam, Omo, eta, Katja Koren, AC, NEP, Manila, aeronavtika, Zr, Bernhard, imigrant,. Oahu, Kate, OD, Durban, Ir, Armavir, Kuban, istina, omaka, rotator, IZ, tanin, parangal, Po, Vezere, ajd, tul, nat, sir, selen, Irec, limes, plemenitost, Kemal, lom, oer, Nikopol, AR, rt, žid, RR, IS, muka, Črnomelj, Baš, Oton Župančič, Crane, Rom, Are, ED, tipika, Niš, narodnjak, jak, Alava, LO, ena.

GLEDALIŠČA
SLOVENIJALJUBLJANA
KRIZANKE

Danes, 9. julija, ob 21. uri: Giuseppe Ver-

di: **NABUCCO**. Dirigent: Igor Svara. Opera **NABUCCO** sodi med vedno vabljuje dela Giuseppe Verdija, se posebej so znameniti zborovski spevi, med katerimi je najbolj znan zbor suznjev. V vlogi Nabucca bo pel **WALTER DONATI**, ki je lansko leto doživel velik uspeh v operi *Rigoletto*.

V sredo, 12. julija, ob 21. uri: predpremiera **GISELLE**, balet. Dirigent Marko Gasperšič, v vlogi Giselle Andreja Hribersek.

CELJE

SLG, tel.: 063/ 25-332

V ponedeljek, 10. julija, ob 21. uri: O. Zupancić - **VERONIKA DESENISKA**, za Abonma Cetrtek II in izven. Predstava bo na

ogled tudi v torek 11. julija ob isti uri, za izven.

PROGRAM PREDSTAV ZA ABONMAJSKE
PREDSTAVE V SEZONI 95/96:

VELIKI ODER:

1. Drago Jančar: **HALSTAT**, režija Franci Krizaj
2. Jean Anouilh: **SKUSNJA**, režija Dušan Mlakar
3. W. Shakespeare: **OTHELLO**, režija Vito Taufer
4. Jean Genet: **BALKON**, režija Damir Zlatar - Fray

ODER POD ODROM:

1. Pavel Kohout: **PAT ALI IGRA KRALJEV**, režija Franci Krizaj
2. Sam Shepard: **NEVIDNA ROKA**, režija Primož Babler

MLADINSKA:

1. Michael Ende: **CAROBNI NAPOJ**, režija Ales Novak
- Vpis abonmaja za sezono 95/96 bo v septembru.

IZOLA

ARRIGONI

V ponedeljek, 10. julija, ob 21.30: PDG Nova gorica - Plavt: **CASINA**. Režija Katja Pegan.

KOPER

VRT SLOVENIKA

V sredo, 12. julija, ob 21.30: Zijah Sokolović - **PRAVIJO, DA ME JE PRINESLA STORKLJA**.

PORTOROŽ

AVDITORIJ

Danes, 9. julija, ob 21.30: satirična komedija - **MURIEL SE POROCI**.

FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA

TRST

Gledališče Verdi - Dvorana Tripovich **Mednarodni festival opere 1995** bo na sporedu do 13. avgusta.

Od 22. do 29. t.m. ob 20.30 bo na sporedu druga opereta »Sissi« Fritza Kreislerja. Dirigent Guerrino Gruber, režija Gino Landi.

Prodaja vstopnic pri blagajni Dvorane Tripovich od 9.00-12.00 ter od 18.00-21.00.

Auditorij Muzeja Revoltella
Danes, 9. in jutri, 10. t.m., ob 21.00 - »Mon-

sieur Choufleuri restera chez lui...« v izvedbi skupine »Giovani in opera« Režija Giulio Ciabatti. Z istim listkom bodo pristoni lahko sledili drugemu delu predstave, ki bo na terasi Muzeja Revoltella približno ob 22.30.

Prodaja vstopnic pri blagajni Dvorane tripovich in uro pred predstavo pri blagajni auditorija. Cena vstopnice 15.000 lir, s popustom 13.000 lir.

Grad sv. Justa

Danes, 9. t.m., ob 21.00 - »Quiz show« (ZDA 1994), režija Robert Redford, igrajo J. Torturo, R. Morrow in R. Fiennes.

Jutri; 10. t.m., ob 21.00 - »Leon« (ZDA 1994), režija Jean Luc Besson. Igrajo J. Reno, G. Oldman.

V torek, 11. t.m., ob 21.00 - baletna predstava skupine MOMIX.

V nedeljo, 16. t.m., ob 21.00 - »Il seme della follia« (ZDA 1994), režija John Carpenter, igrajo S. neil in J. Prochnow.

V ponedeljek, 17. t.m., ob 21.00 - »La teta y la luna« (Spanija 1994), režija Bigas Luna, igrajo M. May, G. darmon in M. Poveda.

MILJE

Trg Marconi

Poletne prireditve: Danes, 9. t.m., ob 21.00 - bodo nastopili Mimmo Rossi Group.

Zacetek tečaja slovenščine »Slovenke pocistnice«. Vodita Silviya Borovnik in Miha Vrbin.

KOMEJ

ZKP: V nedeljo, 16. t.m., ob 9.00 - XVI. pohod na Komelj in spominska svečanost ob 50-letnici zmage nad fašizmom.

RAZNE PRIREDITVE
SLOVENIJA

PILONMOVA GALERIJA

Pilonmova galerija že sedmo leto prireja Poletno slikarsko kolonijo v Vipavskem Krizu, ki poteka od 7. do 14. julija. Kolonije združuje priznane slikarje iz prostora Alpe - Jadran, in sicer stiri udeležence iz Slovenije, ter po dva iz Furlanije - Julijske krajine in avstrijske Koroske, poleg teh se po enega fotografa. Na letošnje povabilo so se odzvali domači slikarji: Crtomir Frelih, Janez Hafner, Dušan Kirbis in Erik Lovko, Italijana Brigitte Brand in Carmelo Zotti ter Avstrijca Rudi Benetik in Wolfgang Stuckler ter v Gradcu ziveci slovenski fotograf Branko Lenart, umetniški vodja kolonije pa bo Joze Hudecek. Slikarska tema je svobodna, prepustena izbiri vsakega posameznega avtorja. V koloniji nastala dela bodo prikazana na jesenski razstavi, ki jo bo spremljal ustrezen katalog.

FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA

TRST

Muzej judovske skupnosti iz Trsta »Carlo in Vera Wagner« (Ul. del Monte 5)

Do 31. t.m., je na ogled razstava ob 50. obletnici smrti Ane Frank.

Občinska galerija: do 16. t.m. je na ogled razstava, ki je posvečena italijanskemu opernemu pevcu Enzu de Muro z naslovom »Il ma-

gico splendor lo sguardo abbaglia« (Magični blesk privablja pogled).

Mestni muzej zgodovine in umetnosti
Do 5.9.1995 bodo na sporedu v raznih mestnih muzejih obiski in predvajanja filmov z naslovom »Večer v muzejih«, ki jih organizira

tržaska občina skupno z odbornistvom za kulturo in mestnimi muzeji.

GLASBA

LJUBLJANA

CANKARJEV DOM, Prešernova 10

Danes, 9. julija: srečanje zborovskih dirigentov. Sodelujejo glasbeniki iz 26 držav: koncerti, predavanja, delavnice tečaj, okrogle mize, razstava, videoprojekcije. Vsakodnevni koncerti ob 13., 17., in 21. uri, na različnih prizoriščih - podoben program v blagajni Cankarjevega doma.

V ponedeljek, 10. julija: Mešani zbor Stockholmske glasbene gimnazije / Švedska, Ansambel Sirin / Rusija, Grex Vocalis / Norveška, Mladinski zbor Severacek / Češka.

V torek, 11. julija: Slovenski komorni zbor, Oberton - Chór Dusseldorf / Nemčija, Dekliški zbor gimnazije Zrinyi Ilona / Ma-

džarska, Ansambel Venance Fortunat / Francija, Wiener Akademie, Zbor Hugo Distler / Avstrija.

V sredo, 12. julija: Mešani zbor gimnazije Svečnikov / Rusija, Juana Muzika / Litva, Via - nova - chor Munchen / Nemčija, Stockholm's Vocalise Ensemble / Švedska.

V torek, 11. julija, ob 21. uri: koncert Evropskega simpozija za zborovsko glasbo.

GRAND HOTEL UNION - TEATER
CAFE

V petek, 14. julija, ob 21. uri: MIA ZNIDARIC.

ILIRSKA BISTRICA

V torek, 11. julija zvečer, nastop ameriske skupine COP SHOOT COP. Nastop bo v

klubu MKNZ v Ilirski Bistrici.

PIRAN

KRIZNI HODNIK PIRAN

V petek, 14. julija, ob 21. uri: klavirski večer - LIDIJA STANKOVIC in ALEKSANDAR MADZAR - klavir stirocno.

ŠKOFJA LOKA

POD HAMONOVO LIPO

V petek, 14. julija, ob 20. uri: južno ameriški večer s skupino SU-RAZO.

Mia
ZnidaricRAZSTAVE
SLOVENIJA

LJUBLJANA

Razstava 21. MEDNARODNEGA GRAFICNEGA BIENALA - LJUBLJANA je na ogled do 10. septembra.

MODERNA GALERIJA

V Mali galeriji je do 3. septembra, na ogled razstava PETRE VARL SIMONČIČ z naslovom PITA MOJE MAME.

BEZIGRAJSKA GALERIJA, Dunajska 31

Razstava IZIDORJA URBANČICA je na ogled do 14. avgusta

MESTNA GALERIJA, Mestni trg 5

Razstava avstrijske umetnice KIKI KOEGLNIK je na ogled do 14. avgusta

GALERIJA AVLA, Trg republike 2

V torek, 11. julija, ob 18. uri: otvoritev razstave slik JOZETA HORVATA - JAKI in GORANA HORVATA.

GALERIJA EQUINA, Gregorčičeva 3

Razstava slik SILVESTRA PLOTAJSA - SICOEJA je na ogled do 29. julija.

GALERIJA GLINA, Gornji trg 11

Razstava del POMPEA PIANZZOLA je na ogled do 15. julija.

GALERIJA ILIRIJA

Razstava fotografij 1+16 - MARKA ALJANCICA, DRAGANA ARRIGLERJA, OSKARJA DOLENCA, JAKA GNILSKA, STOJANA KEBLARIJA, JANEZA KOROSINA, MARJANA KUKECA, TONETA MARCANA, JANEZA MARENČICA, MILANA PAJKA, MILENKA PEGANA, TIHOMIRJA PINTERJA, VLASTJE SIMONČICA, MARJANA SMERKELJA, TONETA STOJKA, MIRKA ZDOVCA in JOCA ZNIDERSICA je na ogled do 20. julija.

KUD FRANCE PRESEREN, Karunova 14

Razstava fotografij LJUBO DOMA KDOR GA IMA avtoric VESNE CRNIVEC in MOJCE CAJNKO je na ogled do 10. julija.

JELOVSKOV LIKOVNI SALON, Zaloška 21

Razstava Evgena Guština je na ogled do 4. avgusta.

FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA

TRST

Muzej Revoltella-Galerija moderne umetnosti (Ul. Diaz 27): do 10.9. je na ogled razstava umetnika pop-arta Jamesa Rosenquista. **Miramarski park-Konjunsica:** do 23.7. je na ogled razstava »Dali kipar, Dali ilustrator«. Galerija Rettori Tribbio: razstavlja slikar Otavio Bomben.

Grad sv. Justa-Bastione fiorito: na ogled je antološka razstava slikarja Fulvia Jurica.

Galerija Bassanese: na ogled je razstava z naslovom »Ordine, caos e frattali«.

Studio PHI: Do 15. t.m., je na ogled v Auronzu-Misurina v Palaci Corte Metto skupinska razstava tržaskih slikarjev.

Peterlinova dvorana-Ul. Donizetti 3: na ogled je razstava del slikarke Marte Kunaver.

ŠTANJEL

V Galeriji Lojzeta Spacala so na ogled do 30.9., poleg stalne zbirke, tudi novejša dela tržskega umetnika. Urnik: od delavniških od 14.00-19. ure (razen ponedeljkov); ob sobotah, nedeljah in praznikih od 10.00-12.00 in od 14.-19.00

BREŽICE

GALERIJA POSAVSKEGA MUZEJA

Razstava OROŽJE PRETEKLOSTI je na ogled do 28. avgusta.

BEGUNJE NA GORENJSKEM

GALERIJA AVSENIK

V petek, 14. julija, ob 18. uri: otvoritev razstave slik - ERNE FERJANČIČ - FRIC.

KAMNIK

PRODAJNA GALERIJA MAJOLKA, Maistrova

Na ogled je razstava likovnih del prof. akademskega slikarja FERDA MAYERJA.

KOSTANJEVICA NA KRKI

GALERIJA BOZIDAR JAKAC

Razstava slik JONA GALA PLANINCA je na ogled do 31. avgusta.

NOVO MESTO

MALA DVORANA DOMA KULTURE

V ponedeljek, 10. julija, ob 18. uri: otvoritev razstave grafik dijakov Mestne sole za slikarstvo.

PIRAN

GALERIJA MEDUZA 2 PIRAN

V soboto, 15. julija, bo otvoritev razstave akademskega slikarja GALEBA BAIEEA. Razstava bo na ogled do 4. avgusta.

MESTNA GALERIJA PIRAN

V petek, 14. julija: otvoritev razstave del avtorja CHRISTA. Razstava bo na ogled do 31. avgusta.

SEŽANA

KULTURNI DOM SRECKA KOSOVELA

Razstava slik KLAVDIJA PALCICA je na ogled do 31. julija.

Razstava o delu in življenju CIRILA ZLOBCA je na ogled do 17. julija.

KOROŠKA

CELOVEC

Dezelna galerija: Do 10.9. bo na ogled razstava »Do danes-dve stoletji umetnosti na Koroškem«

Mestna hisa-Mestna galerija: do 16.7. je odprta razstava Jeana Eggerja. Škofjski muzej (Lidmanskyygasse 10): odprt je do 15. oktobra.

ŠENTJANŽ V ROŽU

K-k center, Stara sola: Do 15.9. je na ogled razstava Zorke Loiskandl-Weiss z retrospektivo slikarskih del »Od zacetka do sedaj«.

TINJE

Galerija Tinje: Stalna razstava leosrezov Wernerja Bergerja in sedemdelnega cikla Valentina Omara.

GLASBA
FJK

TRST

Poletne prireditve

Grad sv. Justa

V sredo, 12. t.m., ob 21.00 - Koncert glasbene skupine »Doolin« iz Irske.

V četrtek, 13. t.m., ob 21.00 bo nastopil Kvartet Ares Tavolazzi.

Auditorij Muzeja Revoltella
V ponedeljek, 17. t.m., ob 21.30 - »Melon mela« - Indijski plesi in glasba v organizaciji Zadruga Bonawentura in gledališča Miela.

Trg Unità
Koncerti na trgu

Jutri, 10. t.m., ob 20.30 se prične ciklus koncertov mestne godbe G. Verdi, ki jih organizira gledališče Verdi v sklopu mednarodnega festivala opere. Naslednji koncerti bodo 17. in 24. t.m.

Miramarski park
Luci in zvoki

Danes, 9. t.m., ob 21.30 bo na sporedu predstava »Buonasera signor Lehar e bentornato a Miramare« v italijanscini in ob 22.45 »Il sogno imperiale di Miramare« v nemščini.

Stivanska cerkev
Poletni koncerti: Jutri, 10. t.m., ob 21.00 - Koncert harfistke Flavie Vivan. Na programu G.B. Pescetti, M. Grandjany, G. Tailleferre, G. Faure.

FOLKEST 95
Mednarodni festival folk in moderne glasbe se bo odvijal od 5. do 30. julija v delzi Furlaniji - Julijski krajini in tudi na Koprskem.

AVIANO: Danes, 9. t.m., ob 21.00 - Fish head and Rice (ZDA). Ponovitev predstave v Torviscosi v torek, 11. t.m.

VIDEM: V torek, 11. t.m., - Nastop madžarske skupine Divogray.

VIDEM
Poletne prireditve

Palaca Morpurgo: Danes, 9. t.m., ob 21.00 - Klasična glasba z »The Donna M.«

Trg Matteotti: V nedeljo, 16. t.m., ob 21.00 - Koncert skupine The Blues Brothers Band.

TOLMIN
Klub Paradiso

Danes, 9. t.m., ob 21.00 - Koncert popevkarja Zuccera Fornaciarija.

Nekaterim stvarjem se
v zamejstvu
ne znamo odpovedati.

GRAFICENTER / FOTO: SERGIO FERRARI

Nekaterim drugim
se ne smemo.

Primorski dnevnik
Moj dnevnik!

TENIS / V ŽENSKEM WIMBLEDONSKEM FINALU

Grafova osvojila svoj šesti naslov

Dramatična 11. igra tretjega seta

LONDON - Nemka Steffi Graf je šestič osvojila naslov wimbledonske kraljice. V zelo izenacenem in razburljivem dvoboju s Španko Arantxo Sanchez je zmagala po dveh urah igre. Prva dama svetovnega tenisa, ki je letos se ne premagana, je doslej v sedmih finalnih dvobojih v Wimbledonu doživela le en poraz. Leta 1987, ko je bila se najstnica, jo je premagala Martina Navratilova. Grafova je sedaj stara 26 let in ima torej vse možnosti, da izenaci rekord devetih zmag same Navratilove ali vsaj dohiti Helen Wills Moddy, ki je v Wimbledonu osemkrat slavilo zmago.

Ceprav je Sanchezova na Central Courtu sele prvic igrala finale, je pricela boljše od Nemke. Eazje je osvajala igre, v katerih je servirala, v sedmi igri pa je izkoristila dve napaki Grafove s forehandom in ji odvzela servis ter set nato tudi osvojila v tridesetih minutah. V drugem setu je bila Grafova odločno boljša. Dvakrat je dosegla »break« in po dvaindvajsetih minutah je bilo stanje izenačeno - 1:1. Toda pravi boj se je sele začel. Sanchezova ni vrгла puške v koruzo in je z globokimi udarci in naglimi sprinti do mreže pogostokrat presenetila

Nemko. Odločilna je bila 11. igra. Po dvajsetih minutah boja in 32 točkah, je Grafova po šestih break zogah naposled odvezla Španki servis, v naslednji igri pa ji ni prepustila niti točke.

Za Grafovo je bila to že 17. zmaga na turnirjih za veliki slam, njen tekoči račun pa se je povečal se za nadaljnjih 328 tisoč angleških funtov. Sanchezova, ki je tretjič zapored izgubila finalni dvoboj grand slama (nazadnje v Roland Garrosu) pa se je morala zadovoljiti s cekom v vrednosti 164 tisoč funtov.

»Vsak naslov doživljam kot nekaj izrednega. Isto velja za današnjega,« je po dvoboju izjavila Grafova in poudarila, da v celi karieri ni se nikoli odigrala tako napete igre, kot je bila enajsta v zaključnem setu. »Dokazali sva, da znamo tudi ženske igrati vrhunsko,« je se pristavila.

S svojo igro sem zadovoljna, na koncu mi je mogoče manjkalo tudi malo športne sreče pa je povedala porazenka, ki si res nima česa očitati.

Izid: Steffi Graf (Nem, 1) - Arantxa Sanchez (Spa, 2) 4:6, 6:1, 7:5.

Finale Boris Becker - Pete Sampras: skupaj sta osvojila deset turnirjev za veliki slam

Dvoboj velikanov. Današnji moški finale v Wimbledonu drugačnega naziva sploh ne bi mogel imeti. Pete Sampras in Boris Becker sta na turnirjih za veliki slam osvojila deset naslovov, od teh pet na londonski travnati površini, skupno pa 76 turnirjev mednarodnega teniskega »circuita«. Za Samprasa, ki je bil do 10. aprila letos prvi igralec na svetu po računalniški lestvici, bo to že tretji zaporedni nastop v finalu, za Beckerja pa skupno sedmi v zadnjih desetih letih. Doslej sta samo Fred Perry in Björn Borg trikrat zapored zmagala (Borg od leta 1976 do leta 1980 celo petkrat) v Wimbledonu, ta pirloznost se letos

ponuja Samprasu, ki je v svoji karieri osvojil doslej 33 turnirjev (dvakrat prvenstvo Zda, enkrat Avstralije) in zaslužil 17, 28 milijona dolarjev nagrad. Becker je na »svojem vrtu«, kot imenuje Wimbledon, blestel v drugi polovici osemdesetih let. Če ni zmagal kot v letih 1985, 1986 in 1989, je bil vsaj finalist. Leta 1989 je zmagal tudi v Flushing Meadowu, leta 1991 pa se na avstralskem opnu. Skupno je osvojil 43 turnirjev in zaslužil 16, 4 milijona dolarjev.

Igralca se bosta danes pomerila dvanajstic, v sestevku zmag pa s 6:5 vodi Sampras. V Wimbledonu je pred dvema letoma v polfinalu zmagal

American.

Rezultati moskih finalov v zadnjih desetih letih: **1985** - Becker (Nem) - Curren (Zda) 6:3, 6:7 (4:7), 7:6 (7:3), 6:4; **1986** - Becker - Lendl (Ces) 6:4, 6:3, 7:5, **1987** Cash (Avs) Lendl 7:6 (7:5), 6:2 7:5; **1988** Edberg (Sve) - Becker 4:6, 7:6 (7:2), 6:4, 6:2; **1989** Becker - Edberg 6:0, 7:6 (7:1), 6:4; **1990** Edberg - Becker 6:2, 6:2, 3:6, 3:6, 6:4; **1991** Stich (Nem) - Becker 6:4, 7:6 (7:4), 6:4; **1992** Agassi (Zda) - Ivanisević (Hrv) 6:7, (8:10), 6:4, 6:4, 1:6, 6:4; **1993** Sampras (Zda) - Courier (Zda) 7:6, (7:3), 7:6 (8:6), 3:6, 6:3; **1994** - Sampras - Ivanisevic 7:6, (7:2), 7:6, (7:5), 6:0.

KOLESARSTVO / DIRKA PO FRANCIJI

Indurain pokazal zobe, etapno zmago pa mu je vzel Bruyneel

LIEGE - V sedmi etapi, v kateri bi se morali prvič na letošnjem Touru izkazati specialisti za gore, je Miguel Indurain poskrbel za popolno presenečenje in na zadnjem vzponu sledil napadu Belgijca Bruyneela, katerega cilj je bil nedvomno zmagati etapo in ne osvojiti rumeno majico.

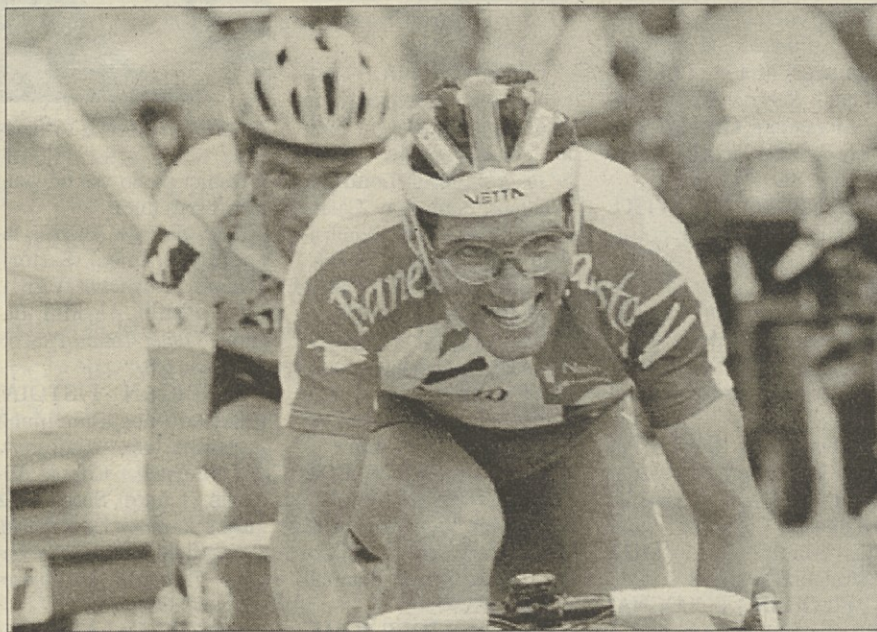
Indurainova poteza je toliko bolj presenetljiva, saj je specialist za kronometer in naj bi na svoj račun prišel sele danes, tako pa se je odlocil za presenečenje in uspelo mu je. Konec etape je bil odločen že nekaj kilometrov pred ciljem, kajti Bruyneel, ki je sledil Indurainu, ni smel voditi pobega, saj bi Španec, če bi zmagal, dobil se 20 sekund časovne bonifikacije. Tako je ves čas vozil v zavetrju in v samem sprintu utrjeni Indurain ni imel nikakršnih možnosti.

Etapa je bila v nasprotju s prejšnjimi zelo razgibana, saj se je skupina kolesarjev odlocila za pobeg že po 40 kilometrih. Najdlje je bila v vodstvu nizozemsko-francoska trojica Dekker, Bakker in Laurent, glavnina pa jih je ujela pred tretjim vzponom, kakšnih 30 kilometrov pred ciljem. Na gorskih ciljih je prvič v ospredje stopil Francoz Virenque in si privozil

naslov »kralja gora«, na letecih ciljih pa je tako kot predvčerajšnjim Francoz Jalabert pobiral točke in s časovnimi bonifikacijami lovil rumeno majico. To mu je po zadnjem letecem cilju tudi uspelo in tehnično si je znova priboril izgubljeno majico. Tedaj pa je, kot že rečeno, za zmago v etapi pobegnil njegov klubski kolega Bruyneel, Indurain pa je s svojo odločitvijo, da mu sledi, sicer enostaven sklep etape močno zapletel. Ekipa ONCE, njena clana sta tako Bruyneel kot Jalabert, je imela rumeno majico sicer v rokah, problem je bil le Indurain, ki je nastopil v vlogi salame v sendviču. Bruyneel mu ni smel pomagati, saj je moral paziti, da »salama« ostane v sredini, s tem pa je vzel rumeno majico Jalabertu, kar gotovo ni bilo v nacrtni ekipi.

Kakorkoli že, ONCE je požela veliko uspeha, saj je znova osvojila rumeno majico, Jalabert pa je z osvojitvijo točk na letecih ciljih prehitel Abdudzaparova in je - namesto dobljene in izgubljene rumene - oblekel zeleno majico.

V skupnem sestevku tako vodi Bruyneel, drugi je Indurain, ki zaostaja za 31 sekund, tretji pa Jalabert z

Indurain med odločilnim pobegom (telefoto AP)

42 sekundami zaostanka. Veliki porazenec včerajšnje etape pa je nedvomno eden od favoritov za končno zmago - Švicar Tony Rominger, ki je pred današnjim posamičnim kronometrom od Huyu do Serainga (54 km) spet izgubil nekaj dragočenege časa.

Izidi 7. etape: 1. Bruyneel (Bel, ONCE) 4:48:14, 2. Indurain (Spa, Banesto) isti cas, 3. Skibby (Dan, TVM) 0:50, 4. Heppner (Nem, Te-

lekom-ZG), 5. Lombardi (Ita, Polti), 6. Jalabert (Fra, ONCE), 7. Thibout (Fra, Castorama), 8. Simon (Fra, Castorama), 9. Hamburger (Dan, TVM), 10. Ferrigato (Ita, Te-

lekom-ZG) v casu Skibbyja. **Skupni vrstni red:** 1. Bruyneel 31:30:31, 2. Indurain + 0:31, 3. Jalabert + 0:42, 4. Riis isti cas, 5. Gotti (Ita, Gewiss Ballan) + 0:46, 6. Mauri + 1:03, 7. Zuelle (Svi, ONCE) + 1:04, 8. Berzin (Rus, Gewiss Ballan) +

1:13, 9. Aparicio (Spa, Banesto) + 1:37, 10. Rojas (Spa, ONCE) + 1:39, 11. Breukink (Niz, ONCE) + 1:54, 12. Rominger (Svi, Mapei GB) + 2:05, 13. Mauleon (Spa, Mapei GB) + 2:16, 14. Escartin (Spa, Mapei GB) + 2:17, 15. Brochard + 2:29, 16. Bugno (Ita, MG Technogym) + 2:38, 17. Rue (Fra, Banesto) + 3:02, 18. Thibout + 3:07, 19. Madouas (Fra, Castorama) + 3:10, 20. Mejia + 3:19. (JuM)

NOVICE

Kolumbija in Peru remizirala Brazilija premagala Ekvador

RIVERA - V skupini B nogometnega pokala »Copa America« sta bili odigrani dve srečanju. V prvem sta pred približno 13.000 gledalci reprezentanci Kolumbije in Peruja igrali neodločeno 1:1 (0:0), v drugem pa so aktualni svetovni prvaki Brazilci le s težavo in z minimalnim izidom 1:0 ugnali selekcijo Ekvadorja. Drugo srečanje si je ogledalo več kot 30.000 gledalcev.

Kolumbija - Peru 1:1 (0:0)

STRELCA: 1:0 - Asprilla (68), 1:1 - Palacios (81).

KOLUMBIJA: Higuaita, Cabrera, Bermudez, Mendoza, Santa, Alvarez, Gaviria (Quinonez), Rincon, Valderrama, Asprilla, Aristizabal.

PERU: Miranda, Jorge Soto, Jose Soto, Dulanto, Ubillus (Olivares), Carranza, Palacios, Del Solar, Rodriguez (Pinillo), Baroni, Ramirez (Carty).

Brazilija - Ekvador 1:0 (0:0)

STRELEC: 1:0 - Ronaldao (74).

BRAZILIJA: Dida, Jorginho, Aldair, Ronaldao, Roberto Carlos, Dunga, Cesar Sampaio (Leandro), Zinho, Juninho, Edmundo (Ronaldo), Tulio.

EKVADOR: Morales, Guaman, Hurtado, Tenorio, Capurro, Quinones, Carabali, Mora (Mora), Aguinaga, E. Hurtado, Diaz (P. Hurtado).

Vrstni red: 1. Brazilija 3, 2. Kolumbija 1, 3. Peru 1, 4. Ekvador 0.

Puig si je zlomil nogo

LE MANS - Massimiliano Biaggi in Micheal Doohan bosta danes startala v prvi vrsti motociklistične VN Francije v cetrtilitrskem in politrskem razredu. V kraljevem razredu zaradi hudega padca ne bo nastopil Španec Alberto Puig, ki si je nalomil levo nogo. Na zatožni klopi je spolzek asfalt, ki je v petek že izdal Lirosa Capirossija. Zaradi nalomljene ključnice tudi on danes ne bo mogel tekovati. Žrtev nesreče je bil tudi Japonec Ueda. Njegov nastop na današnji dirki je se pod vprašajem.

500 ccm: Doohan (Avs, honda) 1:40, 821; Puig (Spa, honda) 1:41, 453; Beattie (Avs, suzuki) 1:41, 795. 250 ccm: Biaggi (Ita, aprilia) 1:43, 517; Romboni (Ita, honda) 1:43, 556; Waldmann) Nem, honda) 1:43, 663.

Maščevanje Nizozemcev

AIX LA CHAPELLE - V Aix-la-Chapellu pri Aachnu so se pomerili nogometni veterani Nemčije in Nizozemske, ki so kot clani nacionalnih selekcij nastopili v finalu svetovnega prvenstva leta 1974. Takrat so bili boljši Nemci, tokrat pa so se Nizozemci po enaindvajsetih letih »maščevali« in zmagali z enakim izidom - z 2:1 (1:0). Pred približno 12.000 gledalci sta za Nizozemce dosegla zadetka Wijnstekers v 20. in van de Kerkhof v 83. minuti, medtem ko je edini zadetek za domače dosegel Bonhof v 62. minuti srečanja.

NEMCIJA: Maier (Burdenski), Beckenbauer, Vogts (Kapellmann), Cullmann, Herzog (Dietz), Grabowski (Magath), Bonhof, Overath, Höness (Netzer, Maier), Müller (Rummenigge), Hölzenbein.

NIZOZEMSKA: Ruiter, van de Korput, Rijsbergen, Israel (Schoenaker, Bergholtz), Wijnstekers, Neeskens, Haan (Wery, Vos), G. Muehren, Thijssen, Rep (A. Muehren), van de Kerkhof.

Mehičani bodo zamenjali trenerja

CIUDAD DE MEXICO - Trener mehiške nogometne reprezentance Miguel Mejia bo moral zapustiti krmilo reprezentance. Mehiski radio Red je poročal, da ga bo zveza po porazu na uvodnem srečanju ameriskega pokala proti Paragvaju zamenjala se istega dne. Mehicani, drugi z zadnjega tekmovanja, so izgubili z 1:2. V petek je ves mehiški tisk zahteval zamenjavo trenerja, znova pa so mu očitali tudi vse napake iz preteklosti. Med najbolj bolečimi porazi reprezentance je bila »blamaža« junija letos proti ZDA (0:4), očitajo pa mu tudi slabo vodenje mostva na lanskem svetovnem prvenstvu, ko je Mehiko v cetrtninalu izlocila Bolgarija.

Jean-Pierre Bernes priznal podkupovanje

MARSEILLE (STA/AP) - Nekdanji trener francoskega nogometnega mostva Olympique Marseille Jean-Pierre Bernes je na sodiscu priznal, da je klub na leto zapravlil približno 1.200.000 ameriskih dolarjev za podkupovanje igralcev nasprotnih mostev in sodnikov. Bernes je preiskovalnemu sodniku se priznal, da je o celotni zadevi odlocal nekdanji lastnik Olympiquea Bernard Tapie, ki je po njegovih besedah vsako leto kupil pet do šest tekem, med drugimi leta 1989 tekmo proti Nantesu ter grskemu klubu AEK iz Aten. To podkupovanje bi naj po Bernesovih besedah klub pripeljalo do bankrota. Tapie zanika vse obtožbe o podkupovanju ter trdi, da je denar na zakonit način porabljal za nakupe igralcev. Če mu dokazejo krivdo za bankrot Olympiquea, Tapieu poleg zapora grozi se prepoved opravljanja politične funnkcije za najmanj pet let, kar bi mu odvzelo tudi poslanski položaj. Podkupovalni skandal je izbruhnil leta 1993, in sicer po tekmi s francoskim mostvom Valenciennes, katerega igralci so, ceprav se je klub boril za obstanek v prvi ligi, srečanje prodali ter izgubili z 1:0.

NOVICE

Danes začetek mladinskega EP v baseballu

Na raznih igriščih naše dežele se bo danes pričelo mladinsko evropsko prvenstvo v baseballu. Svečano odprtje bo ob 15. uri na igrišču v Starancanu z nastopom krajevnih skupin in pristankom padalcev. Ob 16. uri pa se bosta tam pomerila branilec naslova prvaka Italija in Rusija. Ostale tekme bodo že jutraj, s pričetkom ob 10. uri. Češka in Hrvaška bosta igrali v Trziču, Nizozemska in Španija v Ronkah, Belgija in Francija pa v Redipuglii. Najnevarnejša nasprotnika »azzurrov« sta reprezentanci Češke in Nizozemske. S Čehi se bodo pomerili že jutri ob 16. uri v Buttriu.

Četverec dobil polfinale Čop drugi v skupini

LUZERN - Veslaci na sloviti regati v Luzernu so se včeraj pomerili v nadaljnjih kvalifikacijah za današnje finale na Rotseeju. Veliki finale sta si priveslala blejski četverec s prepričljivo zmago v polfinalu in skifist Iztok Cop, ki je v svoji skupini osvojil 2. mesto.

Znova je presenetil četverec brez krmarja. Blejci Denis Zveglj, Milan Jansa, Sadik Mujkic in Jani Klemencic so prepričljivo zmagali (5:59.42) v polfinalu pred posadko Hrvaske (Split, 6:00.69) in drugo nemško ekipo (6:02.39). V drugem polfinalu, ki je bil hitrejši, pa so zmagali Italijani (5:55.04) pred Američani (5:57.93) in drugo hrvaško posadko (Zagreb, 5:58.17). Enojci so nastopali v zadnji, najhitrejši in najkakovostnejši skupini. Zmagal je Švicar Xeno Müller (5:51.80) pred Copom (5:54.37), izpadla pa sta četrti z lanskega SP Italijan Calabrese in B-finalist iz Indianapolis Avstrijec Nussbaumer.

Astrid Kumbnuss dosegla najboljši letošnji izid na svetu

LONDON (Reuter, dpa) - Nemška metalka krogle Astrid Kumbnuss je tudi na mitingu za veliko nagrado v Londonu potrdila svojo premoč v letošnjem letu. Z izidom 20.79 m je Nemka dosegla novo zmago in za dva centimetra izboljšala svojo najboljšo letošnje znamko izpred šestih dni. Izvrsten je bil tudi britanski metalec kopja Steve Backley, ki je orodje vrgel 88.54 m in premagal svetovnega prvaka Jana Zeleznega, ki je edini letos vrgel več kot Backley v petek zvečer. Irki Sonii O'Sullivan ni uspelo izboljšati svetovnega rekorda v teku na 5000 metrov, s 14:47.64 pa je vendarle dosegla irskega, medtem ko je Johnathan Edwards v troskoku skočil 17.69 m in zmagal, ceprav je zaradi lažje poškodbe levega gleznja iz previdnosti končal teknovanje po tretji seriji. Edwards je dejal, da je imel izjemne pogoje, da bi lahko izboljšal tudi 10 let stari svetovni rekord Willieja Banksa 17.97 m in dodal: »Osvojiti zlato kolajno je pomembnejše kot postaviti svetovni rekord.« Linford Christie, ki se se zmeraj »bojuje« z britansko zvezo, je bil tudi na stadionu, vendar ni tekmoval.

BOLOGNA / UMRL EDMONDO FABBRI

Zaznamoval ga je Pak Doo Ik

Bil je selektor »azzurrov« na SP v Angliji

Njegovo trenerkso kariero je že leta 1966 travmatično prekinil korejski nogometaš-zobozdravnik Pak Doo Ik, življenjska nit pa se mu je pretrgala včeraj v bolnišnici v Castel San Pietro pri Bologni v 73. letu starosti. Edmondo Fabbri bo v analih italijanskega nogometa (po krivem) ostal zapisan s crnimi crkami kot trener »azzurrov«, ki jih je na svetovnem prvenstvu v Angliji pred devetnajstimi leti premagala in izločila Južna Koreja, ko sta azijski in afriški nogomet se pripadala četrtemu svetu. Po tisti nesrečni odpravi, ki se je na letališču v Genovi končala z metanjem gnilih paradižnikov na igralce in selektorja, je treniral v Bologni, Cagliariju in Torinu, vendar »korejskega ma-

deza« ni nikoli izbrisal in postal sinonim za sramoto in posmehovanje. Na celu reprezentance ga je leta 1962, po katastrofalnem SP »azzurrov« v Cilu, pok-

lical tedanji predsednik nogometne zveze Pasquale. Fabbri je kot obetavni štiridesetletni trener Mantove v petih letih iz četrte napredoval v A ligo, povedli pa so mu nalogo, naj reprezentanco osvobodi pritiskov klubov (prejšnja selektorja Mazza in Ferrari sta igralce izbirala po navodilih casnikarjev) in tiska ter naj se odpove takojmenovanim »oriundom«. Na SP v Anglijo se je odpravil brez Interjevih prvakov Corsa in Sartija, odpovedal se je tudi Picchiju. Tega mu po голу Pak Doo Ika niso odpustili, kot tudi ne neodvisnosti od klubov. Njegovo mesto je prevzel Valcareggi, njegov dotedanji pomočnik, ki je na prvenstvu kot opazovalec Fabbriju sporočil, da so Korejci navadne reve...

POBUDA IGRALK ŠD SOKOL

24 ur za poživitev odbojke in družabnosti v Nabrezini

Po raznih odbojarskih turnirjih na klasičnih igriščih na pesku, ki so se v zadnjem mesecu zvrstili od Padric do Standreza, je na vrsti izvirna zamisel nabrezinskih odbojkaric in sicer štirindvajseturni maraton v odbojki za mesane ekipe. Turnir 24 ur odbojke bo potekal 22. in 23. julija na igrišču SD Sokol v Nabrezini. Vpisovanje se lahko ekipe z največ desetimi igralci. Ekipe bodo razdeljene v dve skupini, ki bosta tekmovali med sabo. Ob koncu turnirja pa bosta nagradi zmagovalna skupina ter ekipa, ki zbere največje število točk. Vpisovanje poteka na igrišču Sokola od ponedeljka do četrta od 19. do 21. ure.

Pred leti so v Nabrezini že priredili podobno športno manifestacijo, le da so se takrat merili v kosarki. Zadnje dni pa se pri SD Sokol posveča nekoliko več pozornosti odbojarski sekciji, saj se je ob koncu prvenstva C2 lige glede prve ekipe pokazalo nemalo težav v zvezi s prihodnjo sezono. Pomanjkanje finančnih sredstev, trenerja in ljudi, ki bi ekipo sledili in pomagali, ne plaši odbojkaric, ki želijo v naslednji sezoni še nastopati v tem prvenstvu. S tem turnirjem želijo sokolovke pozviti športno vzdušje v Nabrezini in vzbuditi več zanimanja za odbojko, posebno med mladimi, ki bi lahko pristopili v eno od ekip, ki jih društvo Sokol nacrta za prihodnje leto. Na to računajo tudi ostali člani in prijatelji društva, ki sodelujejo pri organizaciji tega turnirja, s katerim želijo spet privabiti mlade na igrišče, ki je že od nekdaj njihovo zbirališče in kraj, kjer lahko prezivis prijeten poletni večer v družbi. (Marjanka Ban)

KOŠARKA / V ITALIJANSKI A1 LIGI PO KUPOPRODAJNI BORZI

Buckler in Filodoro iz Bologne pred ostalimi, manjka pa še precej tujcev

Illycaffè ima precej novih obrazov, odločilno težo pa bosta imela tujca

V italijanski kosarkarski A1 ligi so se prva vrata kupoprodajne borze zaprla. Kot običajno je prišlo do številnih zamenjav, okrepitev in novosti pri vsakemu mostvu, v resnici pa ni prišlo do »senzacionalnih sprememb, ceprav nekaterih zanimivih in nepričakovanih razpletov ni manjkalo.

BUCKLER BOLOGNA: Državni prvaki so Daniloviča, ki je odsel v NBA (Miami) zamenjali nic manj kot s Komazcem, drugi tujec pa se ni znan. Iz Vidma je prišel obetavni Orsini, odsel pa ni nihče.

Prva peterka: Coldebella, Komazec, Moretti, (2 tujec), Binelli. **Rezerve:** Brunamonti, Morandotti, Orsini, Abbio, Carera, T.De Piccoli. **Trener** Alberto Bucci. **Ocena 9.**

BENETTON TREVISO: Mostvo je skoraj v celoti spremenjeno, saj so odsli Rusconi, Iacopini, Ragazzi in Scarone. Najboljša okrepitev je Bonora, pričakovanje pa vlada za nastop Rebrače, ki na EP sploh ni prišel do izraza.

Prva peterka: Bonora, Pittis, (2 tujec), Pessina, Rebrača. **Rezerve:** Gracis, Ambrassa, Colladon, Viani, Chiacig. **Trener** Mike D'Antoni. **Ocena 7/8.**

FILODORO BOLOGNA: S prihodom zlatih bratov iz Riminija (z Myersem na celu) Bolonjanci ne jočejo za Espositom. Ostali so vsi najboljši igralci, Fumagalli je odsel v Aresium.

Prva peterka: Djordjević, Myers, Pilutti, Gay, Frosini. **Rezerve:** Blasi, Grossi, Ruggeri, Damiao, Ferroni. **Trener** Sergio Scariolo. **Ocena 8/9.**

STEFANEL MILANO: V zadnjem hipu je odsel Sconochini, Milančani pa so ostali tudi brez Pessine. V zameno ni prišel nihče, manjka pa tudi drugi tujec.

Prva peterka: Bodiroga, (2

tujec), De Pol, Fucca, Cantarello. **Rezerve:** Gentile, Sambugaro, Portaluppi, P.Alberti, Baldi. **Trener** Bogdan Tanjević. **Ocena 7.**

CAGIVA VARESE: Po odhodu Komazca se razočarani navijači sprašujejo, kdo bo prevzel mesto kralja zadnjih (in nepozabnih) dveh sezon, odsli pa so tudi Conti, Savio in Bianchi. Skratka, slabši so kot lani.

Prva peterka: Pozzecco, (2. tujec), Meneghin, Vescovi, Petruska. **Rezerve:** Biganzoli, Ravaglia, Panichi, Malavasi, Cazzaniga, Morena. **Trener** Edoardo Rusconi. **Ocena 6.**

BIREX VERONA: V bistvu ena sama sprememba, in sicer Londero (Reggio Emilia) namesto Bonore.

Prva peterka: Londero, Williams, Boni, Gray, Galanda. **Rezerve:** Laezza, Rombaldoni, Dalla Vecchia, Nobile, La Torre, Cossa. **Trener** Franco Marcelletti. **Ocena 7/8.**

SCAVOLINI PESARO: Kljub štirim zamenjavam, se jedro mostva ni bistveno spremenilo, saj so ostali vsi nosilci igre, ni pa ojačitev.

Prva peterka: Pieri, Riva, (2. tujec), Dell'Agnello, Thompson. **Rezerve:** Labella, Rossi, Magnifico, Conti, Costa. **Trener** Valerio Bianchini. **Ocena 7.**

TEOREMATOUR ROMA: V primerjavi s prejšnjo sezono so se Rimljani dokaj okrepili, saj je prišlo do številnih dobrih zamenjav, v zadnjem hipu pa je prišel se Sconochini. Če bo prišel še en dober tujec, bi ekipa lahko ciljala visoko.

Prva peterka: Busca, Sconochini, (2. tujec), Avenia, Embry. **Rezerve:** Mayer, Sabbia, Tonolli, Benini, Cessal. **Trener** Attilio Caja. **Ocena 7/8.**

COMERSON SIENA: S prihodom Iacopinija je ekipa pridobila nekaj samozavesti,

Arijan Komazec iz Vareseja v Bologno

v resnici pa bo vse odvisno od drugega tujca.

Prva peterka: Anchisi, Iacopini, (2. tujec), Sartori, Turner. **Rezerve:** Vidili, Mian, Pistilli, Algerini, Bagnoli. **Trener** Cesare Pancotto. **Ocena 4/5.**

MADIGAN PISTOIA: Praktično nespremenjena postava, se brez Americanov.

Prva peterka: Crippa, Ancilotto, (1. tujec), Spagnoli, (2. tujec). **Rezerve:** De Raffaele, Gros, Minto, De Monaco, Capone. **Trener** Dusko Vujosević (nov). **Ocena 4.**

REGGIO CALABRIA: V pričakovanju obeh tujih igralcev, je Prato zamenjal Fantozzijsa.

Prva peterka: (1. tujec), Bullara, Spangaro, Tolotti, (2. tujec). **Rezerve:** Santoro, Prato, Livecchi, Casamento, Giuliani, Rifatti. **Trener** Antonio Zorzi (nov). **Ocena 4.**

ILLYCAFFE' TRST: Odhod Gattolinija je nerazumljiv (zelo koristnega Thompsona je bilo najbrž skoraj nemogoče obdržati), novinci pa jamčijo dobro kritje zunanjih pozicij. Manjkata seveda krilni igra-

lec in težek center, skratka jedro mostva. Upati je, da bo Tonut le zaigral tako kot zna, na dobrem glasu je tudi mladi talent Gori (18 let).

Prva peterka: Piazza, Guerra, (1 tujec), Tonut, (2 tujec). **Rezerve:** Calbini, Gori, Zamberlan, Gironi, Pol Boddetto. **Trener** Virginio Bernardi. **Ocena 4/5.**

ARESIMUM MILANO: Med sibkejšimi ekipami je tista, ki se je najbolj okrepila s številnimi, sicer starejšimi igralci. Z dvema dobrima tujcema bi lahko postala skorajda nevarna.

Prva peterka: Fumagalli, (1 tujec), Bosa, (2 tujec), L.Alberti. **Rezerve:** Sorrentino, Paci, Ragazzi, Ansaloni, Agnesi. **Trener** Carlo Recalcati (nov). **Ocena 6.**

OLITALIA FORLÌ: Novinec v ligi se skorajda ni spremenil, ostal je tudi Niccolai, prišel pa je Zatti.

Prva peterka: Attruia, Zatti, Niccolai, K.Williams, (2 tujec). **Rezerve:** Di Santo, Moltedo, Berdini, Monti, Focardi, Casprini. **Trener** Phil Melillo. **Ocena 5/6.**

Vanja Jogan

Obvestila

ZSSDI obvesca, da bosta urad v Trstu in Gorici v julij in avgustu odprta od 1 do 14. ure.

SD SOVODNJE prireja športni praznik 21., 22., 23. in 24. julij ter 5., 6. in 7. avgusta.

SK KRAS odsek za rekreacijo organizira tečaj tenis za osnovnosolske in srednjesolske otroke. Z vpisovanje in informacije poklicite v tajništvo društva, tel. št. 229477. dne: ponedeljek, sreda in četrtek od 17. do 19. ure ter v petek od 9. do 12. ure.

SD SOKOL priredi 22. in 23. julija 24. ur odbojke na športnem igrišču SD Sokol Nabrezini. Informacije in vpisovanje do 18. t.m. od ponedeljka do četrta na igrišču SD Sokol Nabrezini od 19. do 21. ure.

SD PRIMOREC prireja 15.-16. in 22.-23. t.m. vsakoletni praznik športa na prireditvenem prostoru Griza ob nogometnem igrišču. Odprje dobrozaloženih kioskov vsak dan ob 17. uri. Za glasbo bo poskrbel ansambel Happy day. V četrtek, 13. t.m., bo začel turnir v malem nogometu za 2. Trofejo Gostilne-pizzerie Veto.

SK DEVIN prireja 15., 16. in 17. t.m. v Nabrezini športni praznik '95. V soboto, 15. t.m., bo ex tempore briscola in Godba na pihala iz Nabrezine. Ples s Krta. V nedeljo, 16. t.m., tekme MTB in tek v cross-u. Ples s Krta ter velika nagradna tombola. V ponedeljek, 17. t.m., razne igre in ples s Status symbol. Vsak večer dobrozaloženi kioski in domaća kapljica.

„il motociclo“

Rojan - Ul. Barbariga 12 Tel. 040/412525

PRODAJA SKUTERJEV:

italjet
GARELLI
PEUGEOT

Nadomestni deli in oprema

TAKOJŠNJA DOBAVA

italjet FORMULA 50

POSOJILA DO 3 MILIJONOV
Z 0 OBRESTI S »PRESTITEMPO«
PRI DEUTSCHE BANK

GORSKO KOLESARSTVO / POGOVOR Z DAVIDOM TAUČERJEM

»V naši deželi je konkurenca vsako leto hujša«

Rezultati sad dnevnega treninga
Italijanski klubi krijejo vse stroške

Gorskih koles vidimo po cestah vedno več in dejansko je tudi agonistično dirkanje z njimi že zelo razširjeno. Bivši smučar David Taučer se je s to panogo začel resneje baviti pred tremi leti. Doslej je vsako sezono zamenjal društveni dres, letos pa dirka za društvo Federclub Trieste, in sicer v kategoriji »senior A«, ki zaobjema letnike od '68 do '76. Lani je osvojil pokrajinsko prvenstvo »cross country«, uspeh je ponovil tudi letos, prav danes pa ga čaka nastop na prvi izmed starih dirk, veljavni za deželno prvenstvo.

»Pravzaprav podeljujejo kar štiri deželne naslove: za kronometer v klanec - ta tekma je na sporedu danes - kronometer po ravnem, »cross country« (ali po domače čez drn in strn) in spust. Ne bo napačno, če postrežem za vsako se z nekaterimi značilnostmi. Kronometer navkre-

ber je dolg okoli 8 - 10 kilometrov in ima povprečni naklon 10 odstotkov. Kronometer mora biti dolg vsaj 15 km, čez drn in strn dirkamo najmanj 40 km, spust pa traja okoli 7 - 8 minut.«

Kako dolga je sezona, kako je s terningom in kje večinoma tekmuješ?

»Sezona se je začela v prvi polovici marca, zadnje tekme pa so na sporedu nekje sredi oktobra. Računam, da bom letos opravil kakih dvajset tekem, seveda pa so najvažnejše že omenjene. Dirke so skoraj izključno v vzhodnem predelu naše dežele, precej jih je v Tolmecu, Huminu. Po mojem mnenju so naravni pogoji za gorsko kolesarjenje prav pri nas, ker je pač Kras za to zelo prikladen... a tudi zahteven. Ko tekmujem v Furlaniji se mi zdi, da vozim po avtocesti. Treniram vsak dan, priprava pa je zelo raznolika glede na obdobje in tekmo,

David Taučer med vožnjo

za katero se prvenstveno pripravljam.«

Je gorskih kolesarjev dosti ali pa ostajajo veliki stroški previsoka ovira za resnično masovno udejstvovanje?

»Gorsko kolesarstvo pridobiva vse več privrženec. Tekmovanja so dobro obiskana in konkurenca je v treh letih, odkar dirkam vsako sezono hujša. Prvo leto je bilo v deželi največ pet dobrih tekmovalcev, zdaj pa je takih, ki lahko

startajo na zmago, vsaj deset. Stroški so visoki in zato je skoraj nujno, da si član ekipe, ki ti nudi tehnično pomoč. Okvar je namreč precej, da o preluknjanih gumah niti ne govorim.

Edino slovensko društvo, ki ima sekcijo za gorsko kolesarjenje, je Smučarski klub Devin, vendar sem sam tekmoval za italijanske klube, ker mi ti krijejo domala vse stroške.«

(D. Krizman)

V NEDELJO, 16. T.M.

SK Devin vabi na tekmi v krosu in gorskem kolesarstvu

Prireditvi sta namenjeni vsakomur - V Nabrežini

V okviru tridnevnega športnega praznika, ki bo od sobote 15. do ponedeljka 17. julija v Nabrežini, prireja Smučarski klub Devin v nedeljo 16. dve sportni manifestaciji, namenjeni vsakomur. Ze ob 9. uri zjutraj bo, s startom pred nabrežinskim nogometnim igriščem, na sporedu tekma z gorskimi kolesi za pokal »Fiat Cimadori Sistiana«. Steza do Kriza in nazaj (Babca) meri sedem kilometrov, vpisovanje (startnina 10 tisoč lir za odrasle in 5 tisoč lir za otroke) pa se začne uro pred startom (vse do 8.45). Nagrajeni bodo prvi trije uvrščeni iz vsake kategorije, za otroke pod desetim letom starosti pa bo proga krajša.

V skladu s svojo najnovejšo tekmovalno usmeritvijo pa bo SK Devin uro po startu tekne z gorskimi kolesi priredil se atletsko tekmovalstvo v krosu za pokal Adriaimpex, vendar so nanj povabljeni tudi hodi. Tudi v tem primeru meri proga sedem kilometrov, za otroke pa štiri. Poleg zmagovalcev bodo pokal ali plaketo prejeli tudi najstarejši in najmlajši tekmovalci in tekmovalke, najštevilnejša družina in tri najštevilnejše skupine. Prijave uro pred tekmo, start in cilj prav tako pri nogometnem igrišču.

Udeležencem obeh tekem bodo ob 12. uri na športnem igrišču ponudili spagete, nagajevanje pa bo zvečer (od 18.30 dalje) na športnem igrišču, kjer bosta tudi tombola in ples.

MALI NOGOMET

Turnir ŠD Primorec za pokal Veto

Od četrta, 13. do sobote, 22. t.m.

Kljub težavam, ki pestijo društvo, odborniki SD Primorec se naprej delajo z nezmanjšano zagnanostjo. V okviru društvenega športnega praznika (15. in 16. ter 22. in 23. t.m.) se bonamrec v četrtek na igrišču v Trebcah pričel turnir v malem nogometu (7:7) za »2. trofejo Gostilna-Picerija Veto«. Na njem bo nastopilo osem ekip, ki jih je organizator razdelil v dve skupini.

Poleg lanskega zmagovalca, mostva Confezioni Robi (pokal je prehodnega značaja, v trajno last pa ga dobi mostvo, ki trikrat osvoji turnir), nastopajo se Mizarska delvanica Canziani, Autotrasporti Skabar, Frizerski salon Faggini, Bani-Ferluhi-Grad, Generali-Svab, Adriatrans in Prosek.

Vsak večer bodo odigrali dve tekmi, prvo ob 19.30, drugo pa ob 21. uri. Polfinalni tekmi bosta v četrtek, 20., tekma za 3. mesto bo v petek, 21., finale za 1. mesto pa v soboto, 22. tega meseca, ko bo tudi nagajevanje.

Zidovi se podirajo, meje padajo kot stene iz papirja, propadajo ideologije, pod uničujočo silo sovražnih voda se podirajo mostovi, ceste in okopi. Naš čas (in tudi izraze) označujejo torej katastrofe in uničevanje. Prav iz tega scenarija v zvezi z »day after« pa izhaja paradoksalna in posredna reklama - poleg vsega brezplačna - za tiste, ki si s prevejanjem a kontroliranim optimizmom drznejo graditi in obnavljati, namesto da bi se vključili v perverzno uživanje ob uničevanju. Glede konkretnih primerov začnimo pri tistih, ki stvari, zidove resnično ustvarjajo s pomočjo opeke in zidarske žlice.

Beseda hiša že sama po sebi pomeni nekaj dobrega, zveni prijateljsko in prijetno. Ob tem je dovolj že, da črpamo iz neizmerne rezervoarja človeške domišljije. Kaj dela torej človek, ko se zamisli in išče navdih? Odgovor je jasen: misli na povsem običajne stvari. In kakšna je ženska naših sanj? Je angel ob ognjišču. In miren in uravnovešen moški? Jasno: skrbi za dom. Kakšen pa je hrustajoč kruh? Seveda ne more biti drugačen kot domač. In tako naprej. Hiša torej, pa naj bo majhna ali velika kot opatija, vzbuja tople misli o varnem gnezdu, o čustvih. Če zaradi drugega ne, potem zato, ker človek ni polž in zanj predstavlja določen prostor iz opek nek načrt, cilj, pridobitev, fantazijo.

Zato so dobrodošli in zaslužni tisti angeli, ki svojim bližnjim s svojim delom in strokovnostjo zagotavljajo te bivalne ugodnosti. Dobrodošli vsi tisti, ki te delavce usposabljaajo v svojih laboratorijih in mini gradbiščih na zavodih, ki se imenujejo Scuola edile (gradbene šole). Oboji - učenci in učitelji - predstavljajo primer resnosti, trdnosti in pripravljenosti, da nekaj storijo, kar v današnjem času predstavlja nezanemarljivo simbolično in pozitivno vrednoto.

Tako je tudi v Trstu, kjer na krajevni gradbeni šoli Scuola Edile kujejo nove gradbene delavce. Po 2400 urah v dvoletnem tečaju se jim po opravljenih izpitih odprejo vrata v svet možne zaposlitve. In pri tem se ta cikel v okviru te šole ponavlja že več kot trideset let.

GRADIMO
GRADBENE
IZVEDENCETEČAJI ZA ZIDARJE - POLAGALCE PLOŠČIC - TESARJE -
UPRAVLJALCE STROJEV ZA OBDELAVO ZEMLJIŠČ

Začetek tečajev v oktobru, vpis in obiskovanje tečajev je brezplačen

SCUOLA EDILE TRIESTE
ŠOLA ZA GRADBINCCEParitetni organ združenja gradbincev in sindikatov gradbenih delavcev
Trst - Miramarski drevored 89 - Tel. 040-43626

NEDELJSKI IZLET

Na planino Preval pod Begunjščico

Mimo gradu Kamen v gorski svet Karavank

Pot iz doline Drage ni dolga, vendar ravno prav strma in dovolj slikovita, da je že sam vzpon na planino Preval doživetje zase. Toda se pred tem pot ustavi veličastni grad Kamen, ki varuje vhod v dolino. Lahko se vzpnemo nanj ter doživimo oddaljene slutnje minulih dni ter lep pogled proti Begunjam in okoliskemu niza-vju. Nedaleč od gradu sta votlini Zijavka in Hudicev gradec, v katerih se prav tako lahko spogledujemo z nekdanjostjo: v prvi so živeli prebivalci davne prazgodovine, v drugo so se zatekali ljudje v srednjem veku. Po stezi, ki drži mimo votlin, se lahko sprehodimo proti Begunjam, vendar je to že druga zgodba. Pogled z gradu Kamen se namrec prevečkrat ustavi na Begunjščici, da bi jo lahko gledali samo od dalec. Če se ne bomo vzpeli prav na vrh gore, ki je cudovit botanični vrt, se dvignimo vsaj višje pod njo, kjer se na uravnavi pod strminami razširja lepa planina Preval.

Kmalu za gostiščem v Dragi pokaže smerna tabla na desno, v ozko doli-

no, ki se kmalu zoži v so-tesko z imenom Luknja. Prehod skozenjo je več kot

slikovit, pri pretiskanju v višino pa pomaga nekaj metrov jeklenic. V nadaljevanju nas čaka se nekaj poskakujocih vodnih podob, potem pa se dolina razširi in strmina za nekaj časa umiri, dokler se steza strmo ne vzpne na planino Preval. Smo dobrih 1300 metrov visoko. Pravzaprav ni razloga, da bi si zeleli se višje, saj v pastirski koči na planini dobimo marsikaj dobrega, med drugim tudi zgance ali masovnik (na smetani zakuhano koruzno moko.)

Ko potesimo lakoto, se začne tudi okolica kazati v drugačni luci, predvsem pa vabijo strmine nad planino. Zakaj pa ne? Počasi, lepo v številnih ključih navzgor in v kaki uri in pol smo že na vrhu sirnega karavanskega dvatisočaka. Na poti srečujemo barvito gorsko cvetje, ki se prav zdaj bohota v najbolj pisanih barvah. Med cvetjem Begunjščice srečamo tudi črno murko, več vrst jegličev, zlatih, sviscev in drugih gorskih roz. Morda bomo zagledali tudi vijolicaste cvetove redke rogate vijolice, ki je sicer doma v Pirenejih. V prvem letu tega stoletja je lekarnar Hugon Roblek, po katerem se imenuje planinski dom na Begunjščici, presadil rastlino iz radovljiskega grajskega parka na pobočja Begunjščice in jo tako »podtaknil« botaniku Paulinu, ki je o najdbi napisal celo dva znanstvena članka ...

Ce smo se torej odločili za daljšo in višjo inacico (pravzaprav celodnevno gorsko turo,) jo z 2060 metrov visokega vrha mah-nemo po grebenu navzdol proti Roblekovemu domu, od tam pa na Poljsko planino in čez Planinico nazaj v dolino Drage. Blizu Poljske planine je kraj z ledinskim imenom Knapi - tam so v prej-

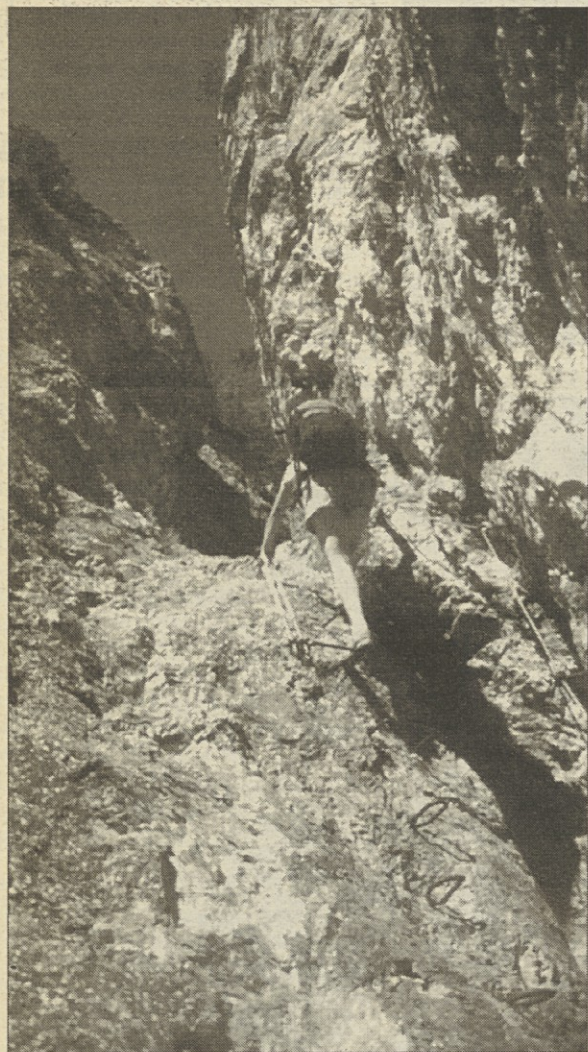

Ob poti na Preval ne manjka zanimivih vodnih podob

snjem stoletju kopali manganovo rudo, ki so jo uporabljali kot topilniški dodatek pri pridobivanju železa. V Javorniskem plavzu so s pomočjo te rude kot prvi na svetu začeli pridobivati ferromangan, leta 1876 pa je Kranjska industrijska družba dobila zanj najvišje priznanje na mednarodni razstavi v ZDA. Rudo so v dolino sprva spravljali le pozimi z ročnimi sanmi, pozneje pa so zgradili žičnico.

Ce smo zaradi takih ali drugačnih razlogov »obitcali« na planini Preval, se ni razloga za paniko (razen v primeru nevihtnega vremena - v tem primeru je najboljša kar ostati v pastirski koči.) Ker pa je vreme, upajmo, prijazno, se nazaj v dolino odpravimo po gozdni cesti, ki kmalu pridrži do planine Planinice, s katere prav tako ni daleč do izhodišča. Ce omenjenih krajev ne poznamo dobro, sploh pa, ce jih obiščemo prvič, v nahrbtniku ne sme manjkati planinski zemljevid Stol in Begunjščica v merilu 1: 25.000.

Dario Cortese

Skozi fesen pomagajo klini in jeklenice

Grad Kamen vabi v minule dni

"Grajski" pogled na Begunjščico

Zijavka je dajala zavetje ljudem pradavnine

Planina Preval vabi v postanek

(Vse fotografije: Dario Cortese)

AFRIKA / SPREMEMBE V DRUŽBI

Ženske v Burkini Faso zavračajo vnaprej dogovorjene poroke

Nekatera muslimanska dekleta raje prestopijo v katoliško vero

V Burkini Faso vedno več deklet, godnih za zenitev, zavrača poligamijo in vnaprej dogovorjene poroke; kljubujejo patriarhalni družbi, ki jim odreka pravico do samostojnega odločanja. Safika, ki je pobegnila od doma, je več dni ponoči prehodila petnajst kilometrov in se zatekla v katoliško vas Donsé v bližini Ouagadougua, da se je izognila poroki »s starcem, ki ima že dve ženi«. Za poroko so se dogovorili njeni muslimanski stariši. V naseljih, ki nudijo zatocišče dekletom, ki se nočejo poročiti z izbranimi možmi, živi tudi od 40 do 120 mladih žensk. Nočejo biti več podložne moskemu in živeti z njegovimi drugimi ženami, ki pogosto med seboj tekmujejo.

»Vedno več je žensk, ki nasprotujejo porokam z izbranimi, največkrat starišimi ženami,« je povedal neki predstavnik Unicefa

v Burkini Faso. Njegovo pričevanje je potrdil zupnik Grégoire Balema, ki skrbi za dekleta, ki so se zatekla v Donsé. Tako kot

v drugih afriskih državah je veliko porok dogovorjenih med stariši ali celo starišimi stariši, ki so muslimanske vere in dovoljuje mnogozenstvo. Večina moskih ima od tri do štiri žene, največkrat moški stari nad 65 let izbirajo neveste stare okrog 17 let. »Včasih je izbran ženin tudi mlad, vendar ga običajno izbere oče dekleta. Čeprav ji je prihodnji mož vsek, je ženska kljub temu proti poroki, ker ve, da bo mož pozneje v hišo pripeljal še druge žene,« je povedal duhovnik Balema.

Vlada, ki stoji na strani žensk, obsoja vnaprej dogovorjene poroke in isče način za počasno opuščanje poligamije. Njena naloga ni lahka, saj je deklica večkrat že takoj ob rojstvu obljudljena družinskemu prijatelju. Ko so dekleta stara 16 ali 17 let - večina jih je brez izobrazbe - se morajo poročiti. Družina, ki ne izpolni obljube, je onečascena, ostane tudi brez dote. Upornice večkrat na silo odpeljejo k ženinam in zgodi se, da se nekatere v obupu odločijo za samomor.

»Vem za štiri primere, ko so se dekleta obesila,« je povedal neki duhovnik. S tistimi, ki pred poroko pobegnejo, a jih potem ujamejo, može grdo ravnajo, večkrat jih tudi pretepajo. V vas Donsé, ki nudi zatocišče pobeglim dekletom, slednje prihajajo brez vsega, vse, kar imajo, je obleka, v katero so oblečene. Deležne so osnovne izobrazbe, delajo na kmetiji in upajo, da si bodo same izbrale moža. »Zavetišče« Donsé je po-

stalo že tako znano, da se dekleta, ki jih čaka nasilna možitev, celo zbirajo v skupinah in pesačijo proti kraju le ponoči. Njihovi očetje, bratje in neosojeni možje jih večkrat v jezi sledijo, zgodilo se je že, da so prisli v vas oboroženi z macetami. Pred nekaj leti so umorili tudi nekega cekrvenega dostojanstvenika.

Nekatera dekleta prestopajo v katoliško vero le zato, da jim ni treba živeti v poligamnih zakonih. Med njimi sta tudi 18-letni Lamusa in Zenagu, ki sta odločeni, da svojih hčera ne bosta silili v poroke brez ljubezni. Zenagu je prišla v Donsé pred štirimi leti, ko je pobegnila pred poroko z nekim muslimanom, ki je že imel ženo in štiri otroke. Zeli dokončati solanje in se poročiti s katolikom, ker imajo »katoliki eno samo ženo«. Uporna dekleta se bodo težko pomirila s svoji družinami, čeprav upajo, da se bo način življenja v scasoma vendarle spremenil.

Benedicte Manier/AFP

VESELA NEDEL'A NA MMTV

Oddaja Vesela nedel'a je na sporedu vsako nedeljo od 15.00 do 18.00 na MMTV, Krim kanal 62. Ponovitev je na sporedu ob torkih.

13 naj naj

1. WHIGFIELD - Think Of You
2. ZIG and ZAG - Hands Up! Hands Up!
3. BLESSID UNION OF SOULS - I Believe
4. DIONNE FARRIS - I Know
5. ALI CAMPBELL - That Look In Your Eye
6. MICHELLE GAYLE - Freedom
7. BOYZ II MEN - Water Runs Dry
8. M PEOPLE - Search For The Hero
9. SHAGGY - In The Summertime
10. FEVER FT. TPPA IRIE - Stayin' Alive 95'
11. BLACK BOX - Not Any One
12. REAL EMOTION - Back For Good
13. LA BOUCHE - Be My Lover

Vesela nedel'a na MMTV

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Skrita želja: _____

Prijavljam se za karaoke: **DA** **NE**

Prijavnico pošljite (na dopisnici) na naslov:

Republika

Boundy d. o. o.
Linhartova 7,
61000 Ljubljana

Boudy d.o.o. Ljubljana, generalni zastopnik laserskih video sistemov, karaok in »domacega kina« firme Pioneer, tel./fax: 061/327-762. Prodaja in izposoja videolaserskih plošč (filmov, karaok, glasbe, ...)
Lestvica najboljših izposojanih filmov: Michael Jackson video Greatest hits / History, 2. Wes Craven's new nightmare (kako je potekalo snemanje Nightmare on the Elm street), 3. Murder in the first, 4. Lawrence of Arabia (7 oskarjev!), 5. The dirty dozen (predelana slika in zvok).
Best of the best karaoke »Republika« v živo: 13.07.95, četrtak: Bistro Tropic, Ljubljana; 14.07.95, petek: diskoteka Victoria, Lavrica; 15.07.95, sobota: Pizzerija Origano, Kamnik

radio GLAS ljubljane d.d.
99.5 MHz, 100.2 MHz, 104.8 MHz
LABIRINT ZNANJA
VSAK TOREK OD 20.00 DO 21.30

IME IN PRIIMEK _____
TELEFONSKA ŠTEVILKA _____
NASLOV _____
GLASBENA ŽELJA _____
Prijavnico pošljite na naslov RGL, Kopitarjeva ulica 6
61000 Ljubljana, za LABIRINT ZNANJA

V kvizu »Labirint znanja« lahko sodelujete z zgornjo prijavnico
Izrezite jo in nalepite na dopisnico ter pošljite na naslov RGL, Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Horoskop

zapisal

B. R. K.

OVEN 21. 3. - 20. 4.: Toliko prostega časa kot danes že dolgo niste imeli; ne potratite ga torej za neumnosti, čeprav so se tako prijetne. Posvetite ga trajnim življenjskim vprašanjem.

BIK 21. 4. - 20. 5.: Se zmeraj ne boste nasli dovolj časa za posvečanje svojim globljim željam, najbrž zato, ker se bojite, da vam bo spodletelo. Če so res pristne, se bodo gotovo uresničile.

DVOJČKA 21. 5. - 21. 6.: Ne boste vedeli; kaj bi s podarjenim časom, zato boste ves ljubi dan taval naokoli v pričakovanju, da vam bodo drugi pricali tisto, kar ste si odčarali sami.

RAK 22. 6. - 22. 7.: Z vso verno boste začeli uresničevati svoje poletne načrte. Ne bo vse tako, kot ste si zastavili, vendar boste zaradi odprtosti za novo vselej prijetno presenečeni.

LEV 23. 7. - 23. 8.: Srček vam bo utripal v ritmu zaljubljenosti, zato boste nadvse optimistični in radoživi. Bedeli boste dolgo v noč in sanjali o lepi prihodnosti. Naj se vam sanje uresničijo.

DEVICA 24. 8. - 22. 9.: Polotila se vas bo nenavadna osamljenost, ki pa je za spremembo ne boste čutili kot težavo, ampak kot prednost, ki vam bo pomagala opraviti z notranjimi zavorami.

TEHTNICA 23. 9. - 22. 10.: Zamislili se boste nad neko škodljivo razvado in se odločili, da jo enkrat za vselej premagate. Nagle odločitve so vselej kratkotrajne, zato se odločite se večkrat.

ŠKORPIJON 23. 10. - 22. 11.: Zelo muhasti boste, zato se bodo mnogi sprasevali, kaj vas je picilo. Ne boste jim izdajali vzrokov, saj jih se sami ne boste poznali. Do tečaj boste neusmiljeni.

STRELEC 23. 11. - 21. 12.: Zaskrbljeni boste zaradi malenkostne spremembe, ki jo boste opazili na sebi. Nič usodnega se ne pripravlja. Edini namen spremembe je izzvati vašo nezdravo nečimrnost.

KOZOROG 22. 12. - 20. 1.: Ne bo vam uspelo uresničiti vseh načrtov, ki ste si jih zadali za današnje nedeljo, vendar si zaradi tega ne boste belili las. Med počitnicami so prav vsi dnevi nedelje.

VODNAR 21. 1. - 19. 2.: Znasli se boste v nenavadnem precepu: čeprav bodo vaše želje močne, vam ne bo do nicesar. Spor med telesom in duhom dosega kritično točko. Resitev je odvisna od duha.

RIBI 20. 2. - 20. 3.: Kljub pripombam, ki bodo deževale na račun vaših odločitev, boste vendarle ohranili neomajno odločnost. Trdna volja je pol uspeha, drugo polovico si delita sreča in pamet.

FILMSKO DOGAJANJE PRED TREMI DESETLETJI

V bližini Save je nekoč stal ljubljanski Hollywood (10)

Dusan je po ljubljanskih lokalnih pridno nabiral znanje, visoke blizu dveh metrov. Največ jih je bilo iz Dalmacije. Toda hudic vedno premeša karte dugace, kot si to želim.

Določene dne je pripeljal na Debeli Rtič svojo »košarkasko« ekipo. Razdelili so jim gladiatorsko opremo, fantje so se lepo napravili in se postrojili. Italijanski capo di gladiatori jih je pregledal in bil videti zadovoljen, le pri dvanajstem gladiatorju je bilo nekaj narobe. Ne, ti pa ne, je rekel.

Napaka je bila v tem, da je bil dvanajsti skoraj za glavo nižji. To je bil Dusan osebno. Enajsterica je več dni snemala naporne prizore, Dusan pa

je lahko počival.

Čeprav ga na snemanju niso potrebovali, je plačo, ki je bila za »gladiatorje« zelo dobra, vseeno prejel. Sicer pa, zakaj bi moralo biti gladiatorjev ravno ducat? Če je Sava lahko Mississippi in ce je Ljubljana lahko Dunaj, je lahko tudi gladiatorjev manj, kot to zahteva scenarij. S taksnimi malenkostmi si verjetno nihče ni belil glave.

Kljub vsemu je zvečer po Piranu popivalo in kalilo nočni mir vseh dvanajst »gladiatorev«. Le kdo bi se menil za to, da je bil eden malo nižji. Se najmanj je to motilo policijo, ki je vseh dvanajst enako vneto mirila in preganjala, dokler končno niso utrujeni zaspali

v enem manjših piranskih hotelov.

Sex bomba v Dubrovniku

Včasih se je pripetilo, da je kakšna hollywoodska zvezda ugasnila ali vsaj potemnela. Vsi, ki smo poznali Stewarta Grangerja, velikega ljubimca in junaka herojskih vlog povojnega angleškega in ameriškega filma, smo bili nemalo začudeni, ko se je pojavil v evropskem koprodukcijemkem vesternu tipa Karl May. Podobno se je primerilo se marsikomu, zato tudi Jayne Mansfield, naslednica Marilyn Monroe, ni preveč presenetila, ko je začela snemati v Evropi.

Spomine na ta čas, na

davno leto 1963, pa sem si sposodil pri pravniku Jožetu - Jopu. Naslovil jih je Sex bomba v Dubrovniku.

Poleti 1963 je Jopov prijatelj Tone kupil nov avto Fiat Zastava 1100 E. Tedanji plavalci klubov Ilirija, Zeleznicar in Panonija, elektroinženir Tome, strojni tehnik Viktor in Jopo so se na kopaliscu Kolezija domenili za poskusno vožnjo do Dubrovnika.

Medtem ko se naša trojka veselo vozi proti temu prelepemu mestu po prašni ovinkasti turistični magistrali, je tam že snemala, po Riti Hayworth in Marilyn Monroe, tretja avtentična »sex bomba« ameriškega povojnega filma - Jayne

Jayne Mansfield je bila lepa in pametna ženska, predvsempa skrbna mati

Mansfield. Tedanja filmska propagandna masinerija je o lepi Jayne sirila mit malodane bebove platinaste lepote bujnih oblin. Vendar to sploh ni bilo res. V nekem podlis-

tku, objavljenem že po njeni smrti, sem bral, da je imela izredno visok inteligenci kvocient in bila članica kluba IQ 150, kar predstavlja že mejo genialnosti! Filmski mo-

gotci pa so potrebovali le novo platinasto lepoticiko in to vlogo je Jayne v svojem kratkem filmskem življenju tudi odigrala.

Borivoj Repe
(Se nadaljuje)

